

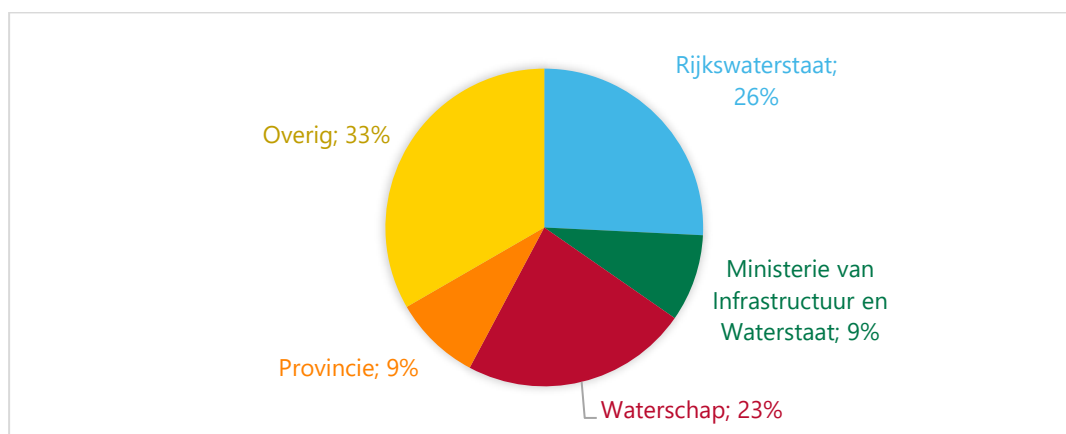
Bijlage Antwoorden Enquête

In deze bijlage worden de antwoorden van de enquête Crisisbeheersing Watertekort 2018 gepresenteerd. De vragen worden als volgt behandeld: allereerst wordt de vraag zoals deze gesteld is in de enquête weergegeven. Iedere vraag had een aantal antwoordopties. De verdeling van de ingevulde antwoordopties wordt eronder gepresenteerd in een diagram. De gemaakte opmerkingen bij de vraag en/of toelichtingen op de verschillende antwoordopties worden gepresenteerd in tabelvorm en zijn per antwoordoptie onderverdeeld. Iedere rij staat voor een aparte opmerking of toelichting die is ingevuld. Deze opmerkingen en/of toelichtingen zijn ingevuld door de respondenten en zijn niet geredigeerd.

1.1 Algemeen

De vragen in deze sectie zijn door alle 225 respondenten ingevuld.

Bij welke organisatie bent u werkzaam?

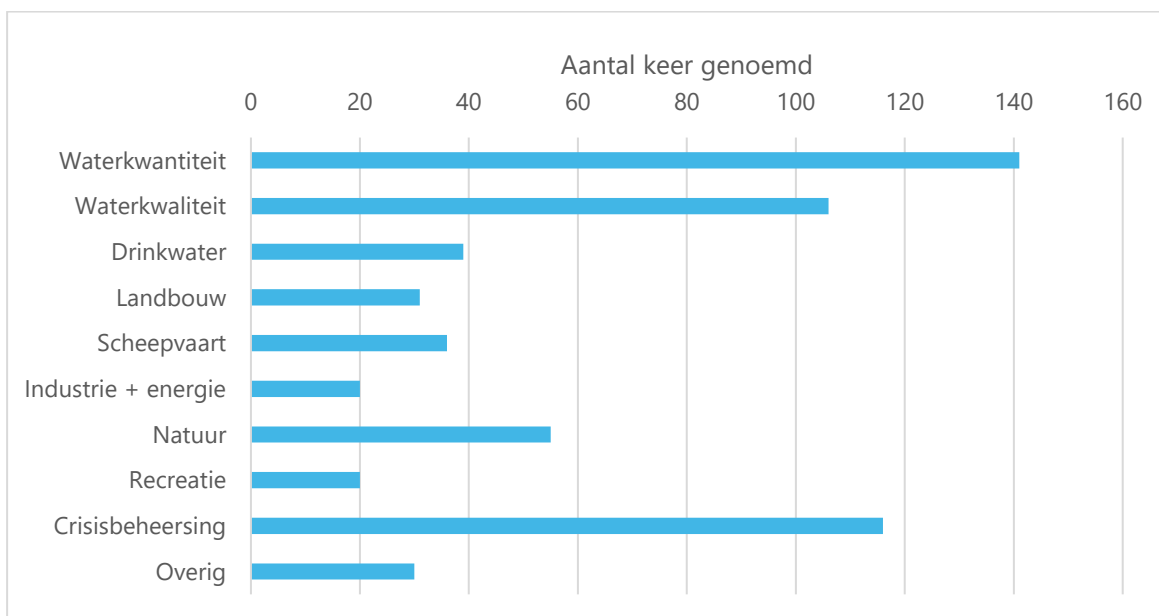

Figuur 1 Taartdiagram van de verdeling naar organisaties waar de respondenten werkzaam zijn.

Overig (75 respondenten)		
Maatschappelijke organisatie	Staatsbosbeheer	Veiligheidsregio
Deltares	Veiligheidsregio	Unie van Waterschappen
Ncc	Gemeente	Unie van waterschappen
Ministerie van VWS	Veiligheidsregio	Veiligheidsregio
Inspectie Leefomgeving en Transport	Waterschap én drinkwaterbedrijf	KAVB, brancheorganisatie voor de bloembollensector
Ministerie van Justitie en Veiligheid	Meldkamer Brandweer	WMCN-LCW
Plantum, branchevereniging voor zaai- en pootgoedbedrijven	Brancheorganisatie recreatiesector	LLTB/LTO
Frontoffice NCC	Vewin	Stichting het Limburgs Landschap
Deltares	NCTV	Ministerie van VWS
Staatsbosbeheer (RWT)	Veiligheidsregio	Landschap Overijssel
Wmcn	Vewin	Vewin
Lto Nederland	Vewin	Milieuorganisatie
Ministerie van Algemene Zaken	Landbouworganisatie	Natuurmonumenten
Rvo	Veiligheidsregio	Natuurmonumenten
Veiligheidsregio	Gemeente Haarlem	Ministerie jenv
Veiligheidsregio	NB organisatie	Natuurmonumenten
Staatsbosbeheer	Knmi	Ministerie van EZK
Nationale politie	Veiligheidsregio	Unie van waterschappen

Veiligheidsregio	Drinkwaterbedrijf	Gemeente
Landschappennl (namens provinciale Landschappen)	Ministerie van EZK	Samen Klimaatbestendig (Deltaprogramma)
Binnenvaartbrancheorganisatie	Ministerie van jenv	Gemeente
Gemeente	Staatsbosbeheer	Sportvisserij Oost-Nederland
Sportvisserij Groningen Drenthe	Gemeente	Tennet
Ministeries van EZK/LNV	Veiligheidsregio	Veiligheidsregio, kolom brandweer
Hengelsport federatie	Defensie	Knmi

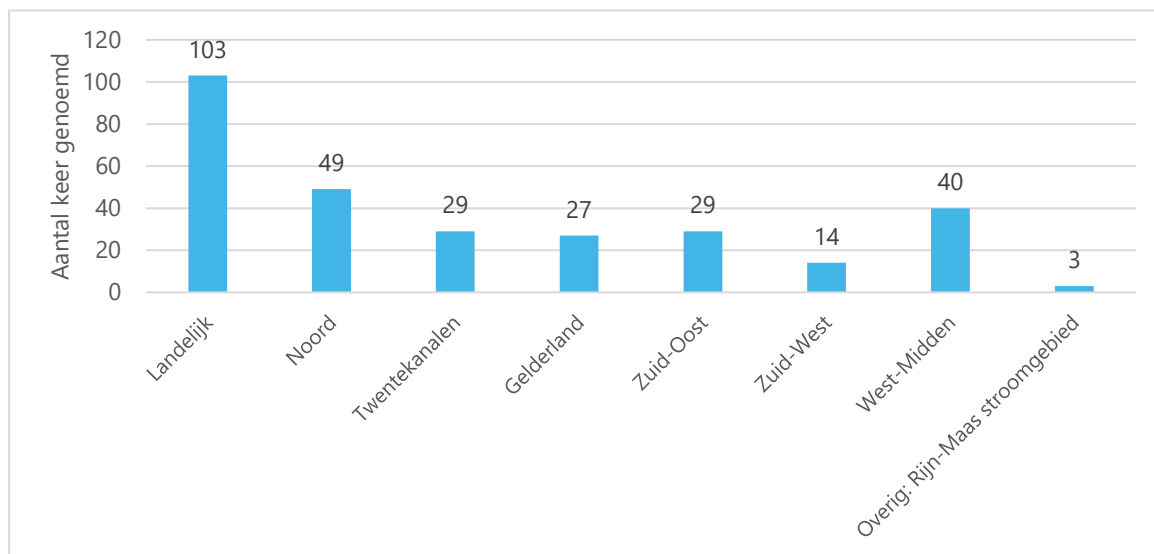
Vanuit welk(e) belang(en) was u de afgelopen periode betrokken bij het dreigende en feitelijke watertekort?

Figuur 2 Staafdiagram van de belangen die de respondenten aangaven te vertegenwoordigen.

Gemaakte opmerkingen bij deze vraag en toelichting op antwoordoptie 'Overig':
Risico's voor volksgezondheid in brede zin; Bredere veld van openbare orde en veiligheid.
Beheer gereedschap LCW: rwsos-Waterbeheer; WMCN-LCM afhandeling internationaal Rijn meldingen-waterkwaliteit-rol R7
Diverse onderwerpen - behandelaar Helpdesk Water
Inhoudelijk Adviseur LCW; Informatie voorziening
Maken van droogte scenario's; Monitoren en voorspellen
Overall besluitvorming/advisering; Communicatie over de droogte; Communicatie Rijkswaterstaat
Provincie vertegenwoordigt niet direct een belang, maar kijkt naar de brede afwegingen; Vanuit de afstemmingsrol met de provincie
Als meteorologisch adviseur vanuit het KNMI bij de droogteoverleggen betrokken; Advisering over weerbeeld
Gemeentelijk grondwaterbeleid; Beheer stedelijk water
Waterveiligheid (waterkeringen)
Zettingsschade; Risico's ten aanzien van zettingen en verzakkingen bebouwing als gevolg van lage grondwaterstanden
Welzijn van de vis

Welke regio's is/zijn voor u het meest relevant?

Figuur 3 Staafdiagram waarin de verdeling staat van de respondenten over de RDO-en die voor hen van belang waren.

Was u deelnemer aan de Nationale Crisisstructuur (ICCb, IAO, voorbereidingsgroep IenW), het Managementteam Watertekorten (MTW), de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW) en/of een Regionaal Droogte Overleg (of droogtecontactpersoon waterschap)?

Antwoordoptie	Aantal respondenten	Percentage t.o.v. totaal aantal respondenten
Ja	137	61
Nee	88	39

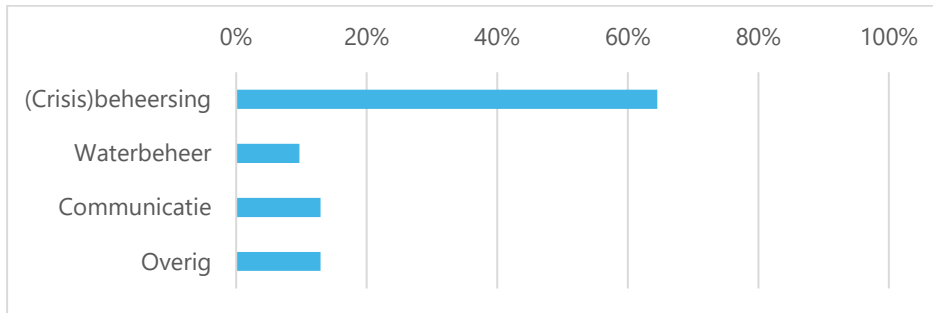
1.2 Nationale crisisstructuur

Was u deelnemer van de Nationale Crisisstructuur (ICCb, IAO, voorbereidingsgroep IenW)?

25 respondenten waren deelnemer van de Nationale crisisstructuur en hebben de vragen in sectie 0 ingevuld.

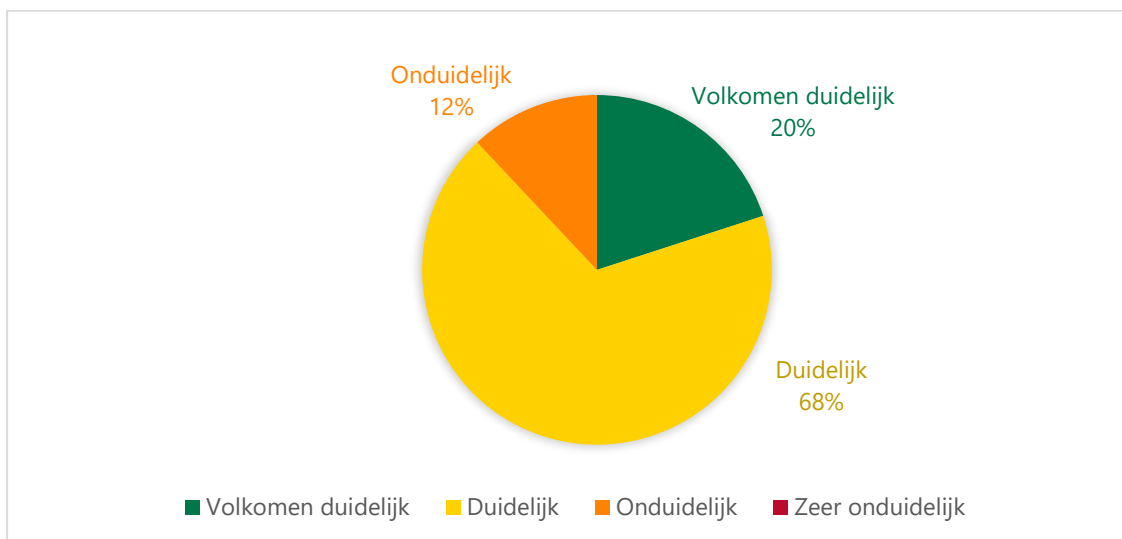
1.3 Nationale Crisisstructuur: Samenwerking, informatie-uitwisseling en besluitvorming tussen de Nationale Crisisstructuur en de andere overleggen

Vanuit welke verantwoordelijkheid bent u tijdens de droogte vooral betrokken geweest bij de ICCb, IAO en/of Voorbereidingsgroep IenW?

Gemaakte opmerkingen bij de beantwoording van deze vraag:
Impact van droogte op chemische industrie, deelnemer in Voorbereidingsgroep IenW
Vertegenwoordiging EZK / inbreng items rond industrie / energie
Scheepvaart
Voorzitter LCW

Hoe beoordeelt u de helderheid van rol- en taakverdeling tussen het MTW en de ICCb ten opzichte van elkaar?

Volkomen duidelijk
Duidelijk verschillende doelen van beide overleggen
Het was duidelijk waar de besluiten genomen werden. ICCb was meer ter informatie en advisering.
Ik had geen stip willen zetten maar krijg hem er niet meer uit. Geen duidelijke mening hierover. Niet betrokken bij MTW en ICCb

Duidelijk
Dit was helder; departementaal vs interdepartementaal.
Feitelijk is het ICCb niet geactiveerd. Besprekingen waren ter voorbereiding van een eventuele opschaling binnen de Nationale Crisisstructuur.

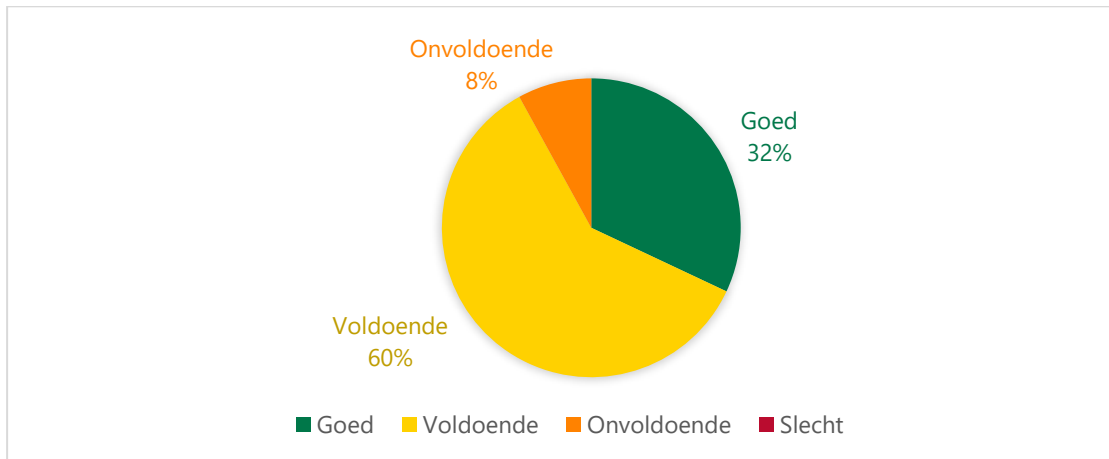
Is niet echt aan de orde geweest omdat er niet is opgeschaald. Nu was het alleen informatief (met hier en daar een advies), en dat was duidelijk.
MTW=water, ICCB=breder context
Na een uitleg in het eerste preventieve ICCb heb ik een werkbaar beeld van die taakverdeling gekregen
Voor ons als Defensie hebben we kennis genomen van de advies/ info rol
Waarbij mij niet altijd even duidelijk was waarom er - en ook tussentijds - ICCB werd belegd
Zit soms wel dubbeling in

Onduidelijk

Het MTW is een orgaan dat zich in het bijzonder moeten richten op waterverdeling. Op een zeker moment werd er van waterverdeling op gezondheidszorg, chloor in water etc. Overgestapt. De kern moet liggen in de waterverdelingsvraag, departementaal overstijgende zaken moeten in een IAO, ICCB

MTW is een 'speciale CG' met externe deelnemers. Had net zo goed een ICCb-speciale variant kunnen zijn. Opschaling naar niveau 3 had ervoor gezorgd dat er een keuze werd gemaakt: of MTW doorzetten of over laten gaan in ICCb

Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen de MTW en de ICCb?

Goed

Het betrof een "voorbereidend" ICCb. Er is niet over gegaan tot een feitelijk ICCb. Het waren open gesprekken met het oppakken acties van beide kanten

Ik had omdat ik grotendeels op vakantie was weinig zicht op de samenwerking.

Voldoende

Ik had geen stip willen zetten maar krijg hem er niet meer uit. Geen duidelijke mening hieroverniet betrokken bij MTW en ICCb

In ICCb ontvingen we voldoende begrijpelijke info over MTW

Kan het niet helemaal overzien

Niet direct bij betrokken dus geen helder beeld

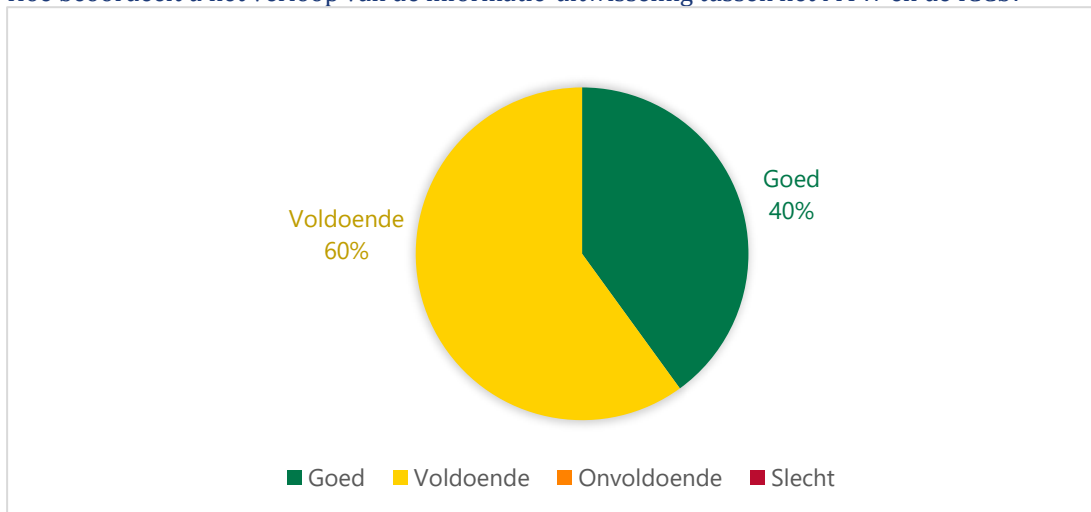
Niet meer als waarneming langs de lijn

Nu nam ICCb een rol in waarbij het alleen voor beeldvorming bij elkaar kwam.

Onvoldoende

Er was geen duidelijkheid, het MTW werd een klein ICCB, waterverdeling ging zich met van alles en nog wat bemoeien

Hoe beoordeelt u het verloop van de informatie-uitwisseling tussen het MTW en de ICCb?

Goed

Ik had omdat ik grotendeels op vakantie was weinig zicht op.

Voldoende

Voor zover waargenomen

Kan het niet helemaal overzien

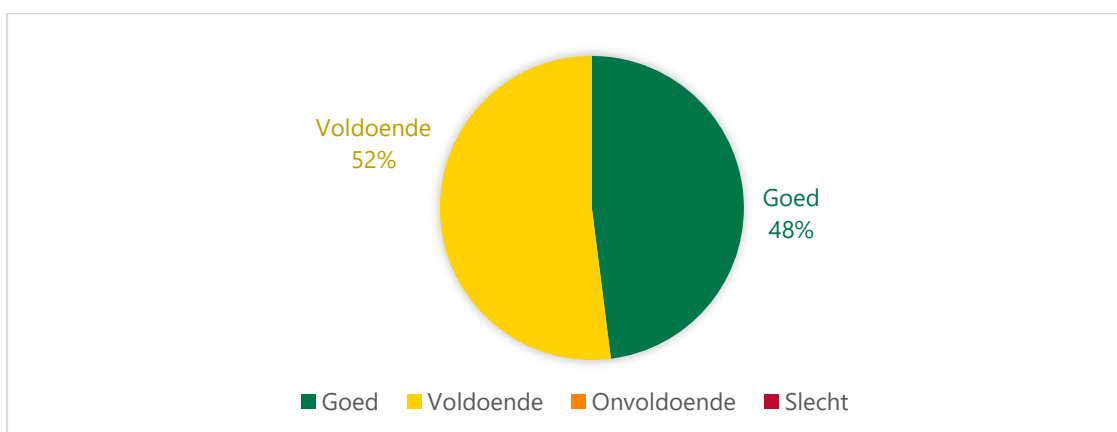
In het ICCb werd een toelichting gegeven door de VZ MTW

Ik had geen stip willen zetten maar krijg hem er niet meer uit. Geen duidelijke mening hierover niet betrokken bij MTW en ICCb

Alle informatie uit de keten werd door het DCC gedeeld met het NCC

Is niet echt aan de orde geweest omdat er niet is opgeschaald. Nu was het alleen informatief (met hier en daar een advies), en dat was duidelijk.

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de informatie aangereikt vanuit het MTW? Was deze informatie voldoende om tot een advies te komen?

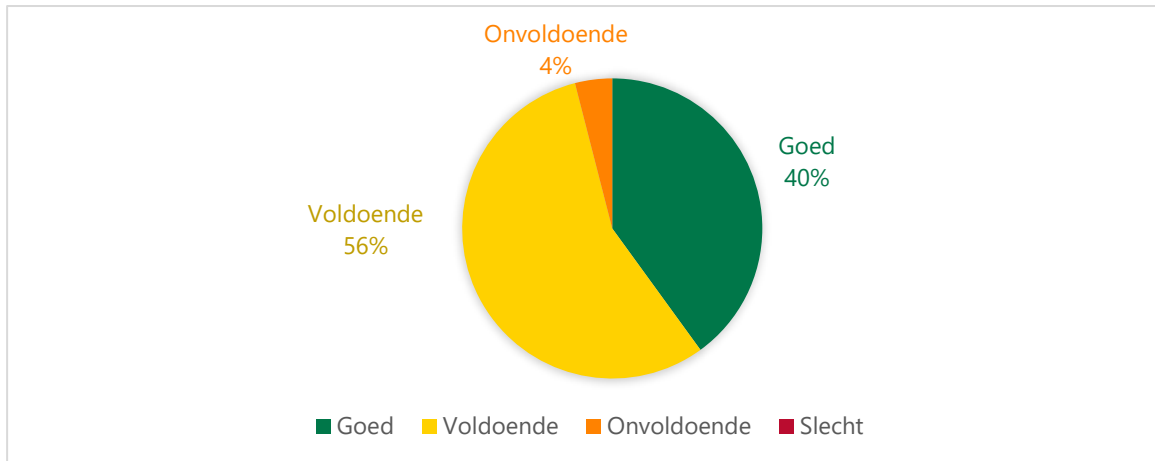
Voldoende

Educatief en informatief

Wel sprake van een snel wisselende situatie, waardoor informatie soms snel weer achterhaald was

Ik had geen stip willen zetten maar krijg hem er niet meer uit. Geen duidelijke mening hierover, advies richting MTW was mede gebaseerd op info LCW

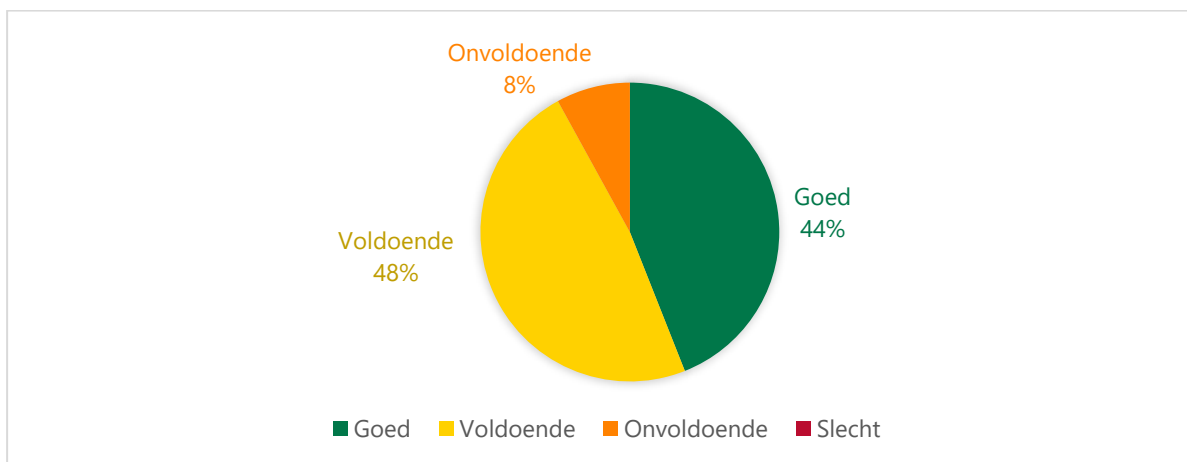
Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de overige beschikbare informatie die beschikbaar was binnen uw overleg? Was deze informatie voldoende om tot een advies te komen?

Voldoende

Niet meer als waarneming langs de lijn

Bent u actief geïnformeerd over de genomen maatregelen?

Onvoldoende

Er gebeurde van alles zonder betrokkenheid van de crisisorganisatie

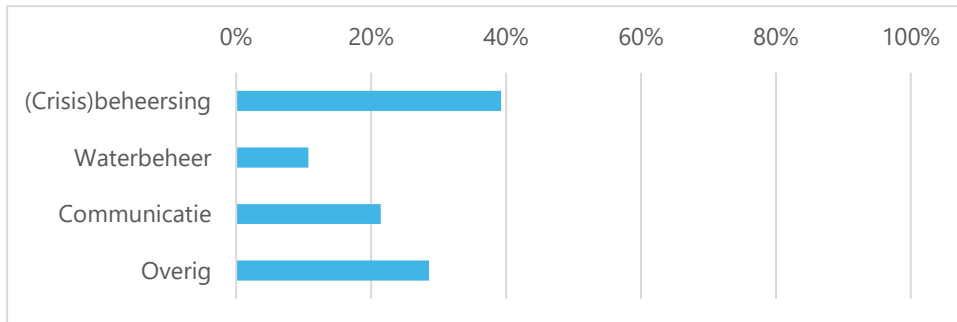
1.4 MTW

Was u deelnemer van het Managementteam Watertekorten (MTW)?

20 respondenten namen deel aan het MTW en hebben de vragen in sectie 1.5 en 1.6 ingevuld.

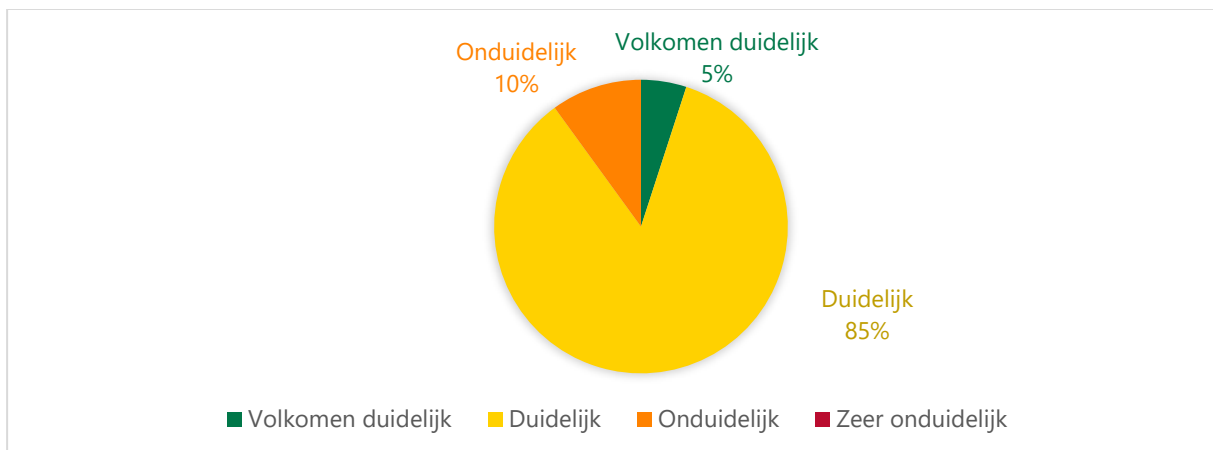
1.5 Samenwerking en besluitvorming binnen het MTW

Vanuit welke verantwoordelijkheid bent u tijdens de droogte vooral betrokken geweest bij het Managementteam Watertekorten (MTW)?

Overig
Verslaglegging
Vertegenwoordiger drinkwatersector
Vertegenwoordiger van de drinkwaterbedrijven
Vertegenwoordiging EZK - inbreng items industrie / energie
Als meteoroloog
Adviseur voor LCW
Inhoudelijk adviseur/specialist t.a.v. Weerbeeld
Voorzitter LCW

In hoeverre vindt u de rol en taken van het MTW duidelijk?

Volkomen duidelijk
Staat goed beschreven in LDWD

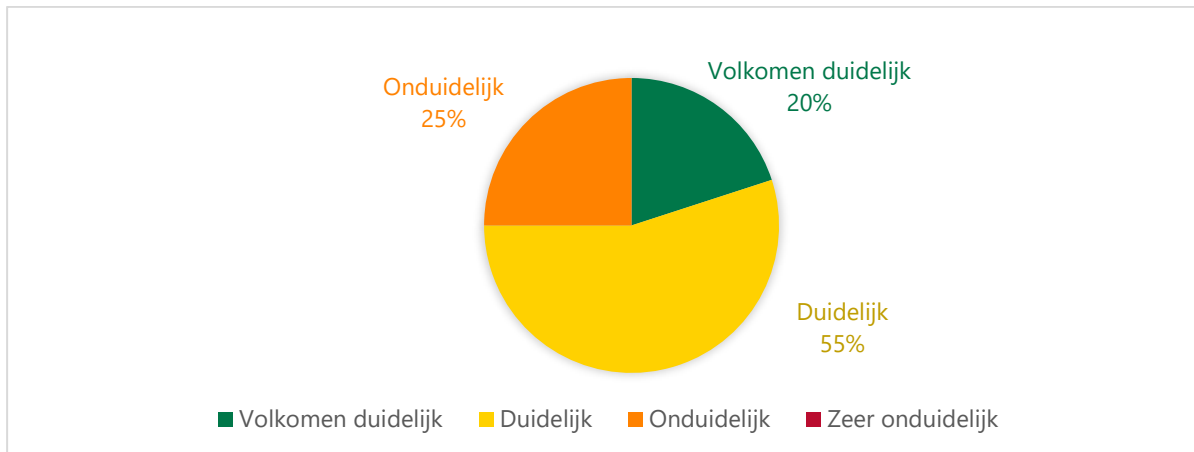
Duidelijk
Structuur is duidelijk

Is duidelijk geworden. Aanvankelijk was onduidelijkheid over besluitvormende karakter MTW
Het was duidelijk dat het MTW adviezen uit de LCW kon bekrachtigen. Sporadisch kwamen er echter ook andere onderwerpen ter tafel en de vraag is of dat per se handig was op die manier.

Onduidelijk
Het MTW nam een steeds bredere scope en onduidelijk was de integraliteit.

In hoeverre vindt u uw eigen rol en taken in de MTW duidelijk?

Volkomen duidelijk
Als communicatieadviseur/woordvoerder van de Unie van Waterschappen moest ik voor de waterschappen belangrijke maatregelen oppikken en terugkoppelen naar de waterschappen en zorgen dat de belangen van de waterschappen terug kwamen in de landelijke woordvoering.

Duidelijk
Ik ken mijn positie t.o.v. Het LCW en van het LCW in het MTW

Onduidelijk

- Afgelopen zomer is Vewin door het DCC van IenW benaderd voor deelname aan het MTW. De rol die Vewin in het MTW vervulde, is echter nergens formeel vastgelegd. Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO, LCW en MTW) benoemd. Hetgeen in het huidige draaiboek staat, is dat het DCC van IenW met de LCW afstemming zoekt over contacten met de drinkwaterbedrijven.
- Vewin pleit ervoor om in bovenstaand draaiboek opgenomen te worden als deelnemer van het MTW (met de gebruikelijke clausule die voor alle deelnemers geldt, nl. dat deelnemers afhankelijk van de knelpunten en belangen kunnen deelnemen aan het MTW).

Vewin neemt deel aan het MTW als vertegenwoordiger van de drinkwatersector / coördinerend crisispartner. Bij bedrijfsspecifieke knelpunten, zou - naast Vewin - een individueel drinkwaterbedrijf moeten kunnen aanschuiven in het MTW.

- Daarnaast pleit Vewin ervoor om de samenstelling van de LCW (bij opschaling naar niveau 1, dreigend watertekort) uit te breiden met vertegenwoordiging vanuit de drinkwatersector.

Doordat de drinkwatersector geen deelnemer is van de LCW, kon er afgelopen zomer niet op structurele basis kennis, expertise, duiding van de laatste stand van zaken over de continuïteit van de drinkwatervoorziening en eventuele (te verwachten) knelpunten in de LCW worden gebracht. Dit had als gevolg dat Vewin in het MTW in een zeer kort tijdsbestek verslag moest doen van de stand van zaken, eventuele knelpunten naar voren moest brengen, en een oordeel moest geven over het advies vanuit de LCW.

Deelname aan de LCW vanuit de drinkwatersector (bv. inhoudelijke vertegenwoordiging vanuit een grond- en een oppervlaktewaterbedrijf en/of een kennisinstituut) zou de kwaliteit en volledigheid van de advisering aan het MTW ten goede komen.

- Tot slot pleit Vewin ervoor dat de individuele drinkwaterbedrijven structureel crisispartner worden van de RDO's en dat dit als zodanig wordt vastgelegd in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte". Dat leidt tevens tot een meer volledige informatievoorziening richting LCW.

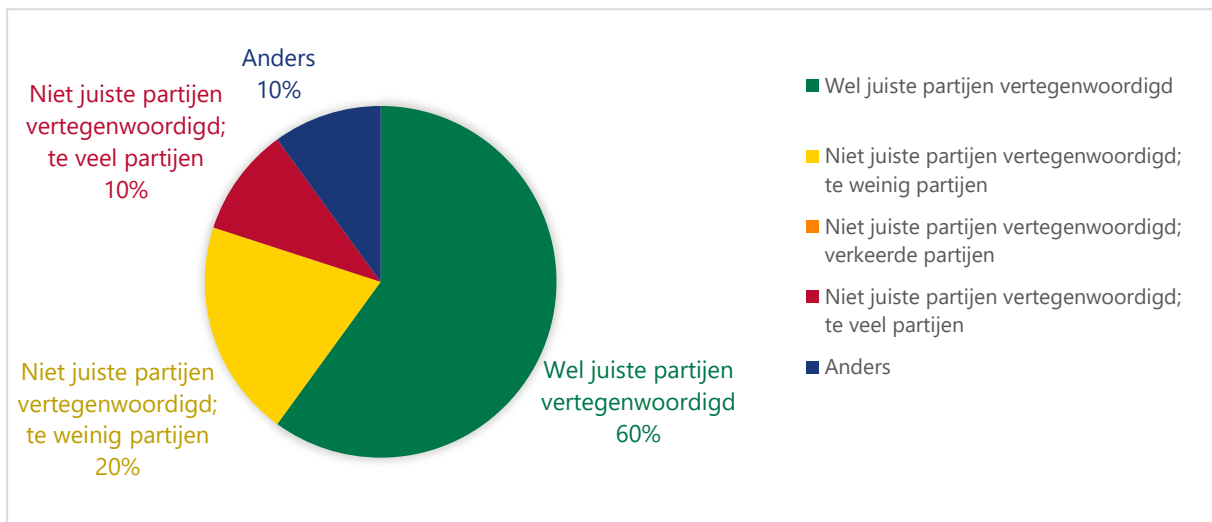
- Afgelopen zomer is Vewin door het DCC van lenW benaderd voor deelname aan het MTW. De rol die Vewin in het MTW vervulde, is echter nergens formeel vastgelegd. Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO, LCW en MTW) benoemd. Hetgeen in het huidige draaiboek staat, is dat het DCC van lenW met de LCW afstemming zoekt over contacten met de drinkwaterbedrijven.

- Vewin pleit ervoor om in bovenstaand draaiboek opgenomen te worden als deelnemer van het MTW (met de gebruikelijke clausule die voor alle deelnemers geldt, nl. dat deelnemers afhankelijk van de knelpunten en belangen kunnen deelnemen aan het MTW).

Vewin neemt deel aan het MTW als vertegenwoordiger van de drinkwatersector / coördinerend crisispartner. Bij bedrijfsspecifieke knelpunten, zou - naast Vewin - een individueel drinkwaterbedrijf moeten kunnen aanschuiven in het MTW.

- Afgelopen zomer is Vewin door het DCC van lenW benaderd voor deelname aan het MTW. De rol die Vewin in het MTW vervulde, is echter nergens formeel vastgelegd. Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO, LCW en MTW) benoemd. Hetgeen in het huidige draaiboek staat, is dat het DCC van lenW met de LCW afstemming zoekt over contacten met de drinkwaterbedrijven.

Hoe beoordeelt u de samenstelling van het MTW?

Wel juiste partijen vertegenwoordigd

Wellicht zou voor communicatie ook de woordvoerder van de LCW aangesloten kunnen worden i.p.v. Alleen de woordvoerder van de bestuursstaf van RWS.

Wel apart dat Drinkwatersector wel rechtstreeks vertegenwoordigd is in MTW en niet in LCW (via DGWB)

Vewin heeft van de zomer weliswaar deelgenomen aan het MTW maar dit is niet formeel vastgelegd in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte". Vewin pleit ervoor dat het draaiboek op o.a. Dit punt wordt aangevuld.

De juiste partijen zijn vertegenwoordigd maar er was onvoldoende rolvastheid.

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, te weinig partijen

ILT

- Afgelopen zomer is Vewin door het DCC van lenW benaderd voor deelname aan het MTW. De rol die Vewin in het MTW vervulde, is echter nergens formeel vastgelegd. Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO,

LCW en MTW) benoemd. Hetgeen in het huidige draaiboek staat, is dat het DCC van IenW met de LCW afstemming zoekt over contacten met de drinkwaterbedrijven.

• Vewin pleit ervoor om in bovenstaand draaiboek opgenomen te worden als deelnemer van het MTW (met de gebruikelijke clausule die voor alle deelnemers geldt, nl. Dat deelnemers afhankelijk van de knelpunten en belangen kunnen deelnemen aan het MTW).

Vewin neemt deel aan het MTW als vertegenwoordiger van de drinkwatersector / coördinerend crisispartner. Bij bedrijfsspecifieke knelpunten, zou - naast Vewin - een individueel drinkwaterbedrijf moeten kunnen aanschuiven in het MTW.

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, te veel partijen

Er zouden alleen overheden aan tafel moeten zitten (dus geen VEWIN); max 1 per ministerie (en geen 4 vanuit IenW), die ook de belangen van de achterban in kunnen brengen (bijvoorbeeld drinkwater bij IenW, landbouw bij LNV, industrie door EZK); 1 communicatieadviseur is genoeg (alleen DCO is voldoende; nu zaten er soms 3 of 4 (ook van BS en uvw). Eventueel tweede ring inrichten.

N.B: waterschappen moeten gezien hun rol in de crisisbeheerder zwaarder worden vertegenwoordigd, op bestuurlijk niveau (dijkgraaf/dossierhouder bestuur).

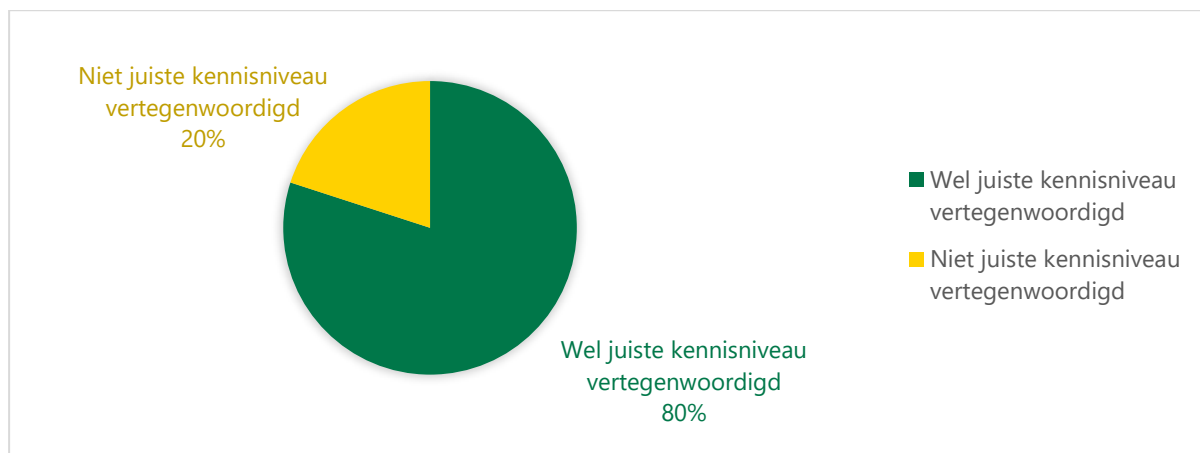
Veel teveel aan tafel om slagvaardig te zijn.

Anders

Gedurende de crisis zijn meer partijen aangehaakt (bv LNV), volgens mij goed, maar wel oog blijven houden voor functie en taak, zelf in de 2e ring gezeten ik denk dat je dat moet formaliseren (toehoorder zijn vanuit een brugfunctie)

Ik vond de delegatie altijd vrij groot en het was voor mij niet helemaal duidelijk wat ieders rol daar was. Volgens mij zou het een volgende keer compacter kunnen.

Hoe beoordeelt u het kennisniveau van de vertegenwoordigers in het MTW?

Gemaakte opmerkingen bij beantwoording van deze vraag.

Wel juiste kennisniveau vertegenwoordigd

Met name de voorbereidingssessie hielp hiervoor goed

Niet juiste kennisniveau vertegenwoordigd

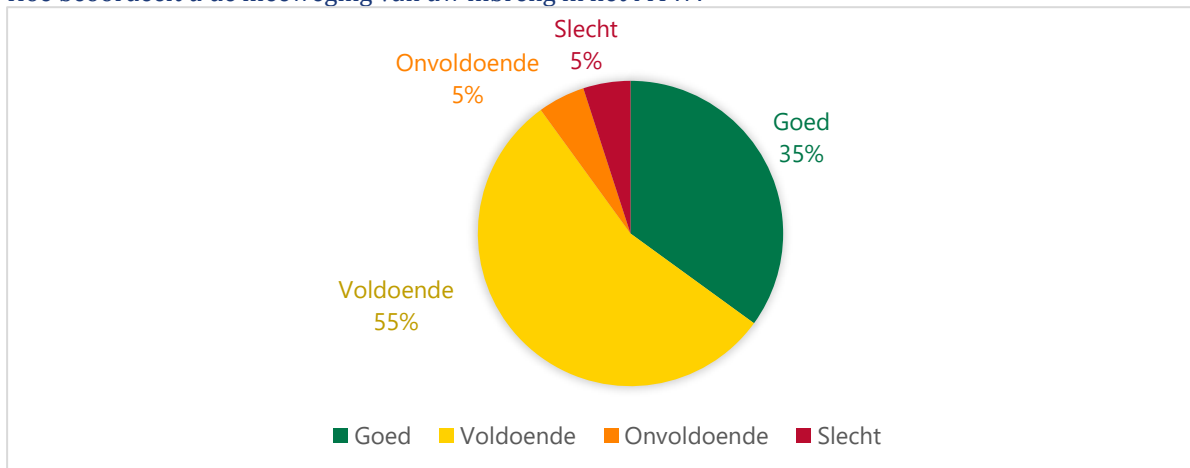
Rolvastheid, politieke invloed, bijvoorbeeld de detailkennis over drinkwatervoorraden

Vaak werd operationele (crisisbeheersing) en gewenste beleidsontwikkelingen verwisseld. Hierdoor duurde vergaderingen langer dan nodig ondanks telkens goed ingrijpen van de voorzitter.

Voor vrijwel alle partijen geldt dat ze ongevoerd/onvoorbereid aan tafel kwamen. Dat leidde zeker in het begin tot moeizame besluitvorming.

Kennis over bijv. Drinkwatervoorraad ontbrak

Hoe beoordeelt u de meeweging van uw inbreng in het MTW?

Goed

Voorzitter refereert aan mijn inbreng en rol

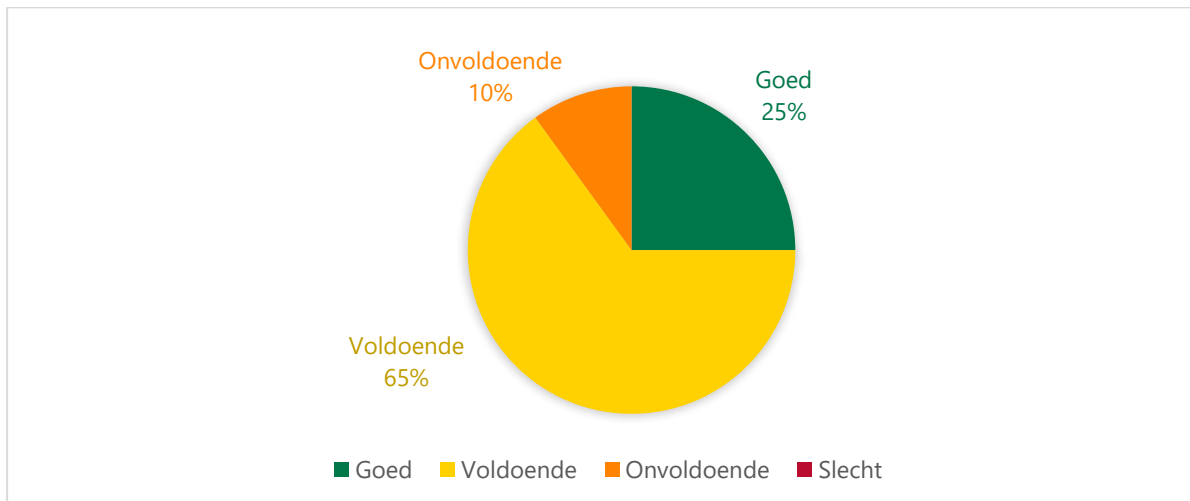
Het verwachte weerbeeld weegt vaak zwaar mee

Voldoende

Soms te gedetailleerde inhoudelijke toelichtingen gegeven dan voor doel van MTW nodig

Ik was ondersteuning en had dus geen inhoudelijke rol in het MTW, naast de afstemming met het communicatieteam.

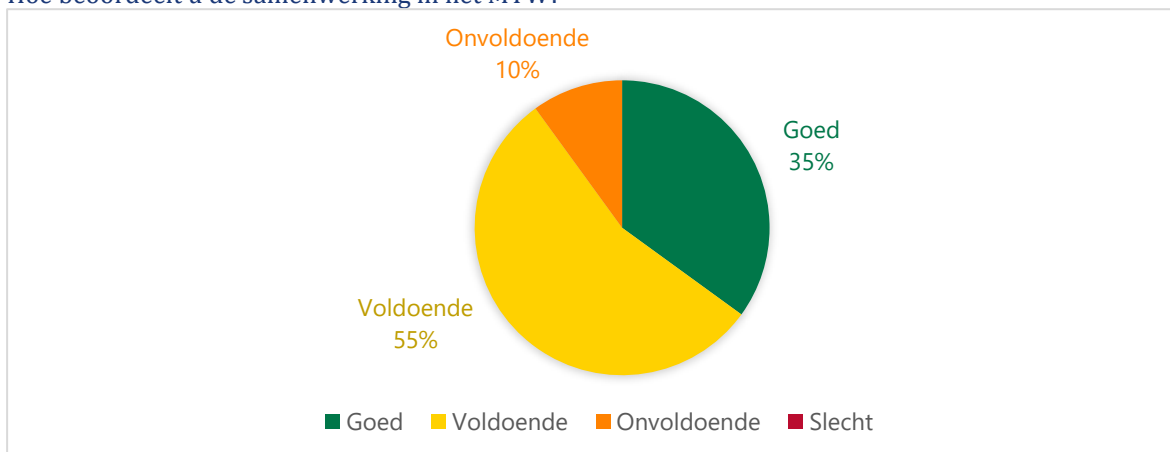
Hoe beoordeelt u de kwaliteit van 'monitoring, afstemming en advisering' in het MTW?

Onvoldoende

MTW moet geïnformeerd/geadviseerd worden. Dat veranderde gaandeweg in het goedkeuren van een beslissing.

Hoe beoordeelt u de samenwerking in het MTW?

Voldoende

Vewin pleit ervoor om in bovenstaand draaiboek opgenomen te worden als deelnemer van het MTW (met de gebruikelijke clausule die voor alle deelnemers geldt, nl. Dat deelnemers afhankelijk van de knelpunten en belangen kunnen deelnemen aan het MTW).

Vewin neemt deel aan het MTW als vertegenwoordiger van de drinkwatersector / coördinerend crisispartner. Bij bedrijfsspecifieke knelpunten, zou - naast Vewin - een individueel drinkwaterbedrijf moeten kunnen aanschuiven in het MTW.

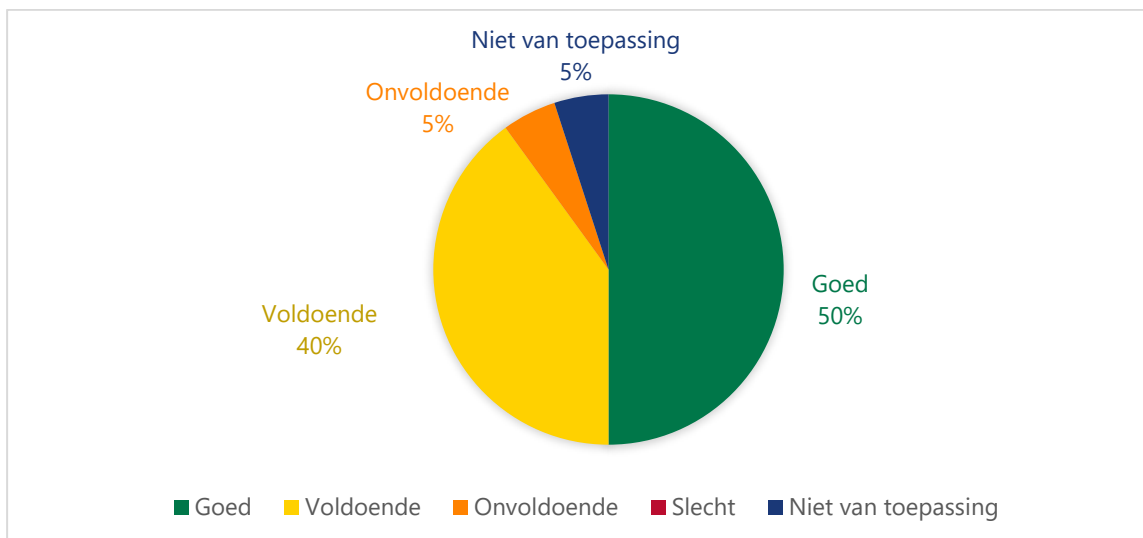
Verskillende belangen maken dat er ook verschillende verwachtingen waren. Ook werd niet altijd de juiste adequate informatie ingebracht. Voorbeeld was de stellige boodschap dat alle drinkwaterbedrijven 3 maanden voorraden hadden. PWN bleek voor een bepaalde regio maar een paar dagen voorraad te hebben.

Met name inbreng van VEWIN en provincies was af en toe moeizaam, hinderde de besluitvorming.

Onvoldoende

Er was in het MTW onvoldoende vertrouwen onderling

Als één van de deelnemers niet in de gelegenheid was het overleg bij te wonen, in hoeverre was er gezorgd voor voldoende vervanging?

Voldoende

M.b.t. Vervanging nog wel de vraag waarom de vz MTW niet vervangen wordt op ministerieel Nico maar binnen RWS, de VZ zit er toch als afvaardiging van het ministerie waarom dan geen horizontale vervanging??

Onvoldoende

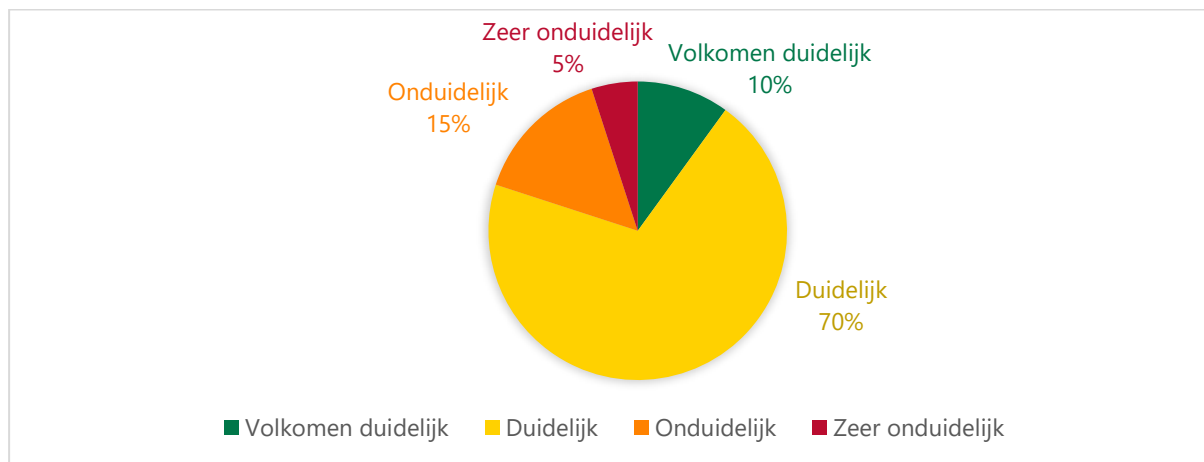
Vervanging was vaak op een lager niveau, i.p.v. Horizontaal

Niet van toepassing

Kan er niet over oordelen

1.6 Samenwerking, informatie-uitwisseling en besluitvorming tussen MTW en de andere overleggen

Hoe beoordeelt u de helderheid van rol- en taakverdeling tussen de LCW en het MTW ten opzichte van elkaar?

Duidelijk

Zit wel grijs gebied tussen dat groter lijkt te worden naarmate het spannender wordt

Het LCW gaf advies, het MTW nam besluiten. Dat was heel helder. Het wordt onduidelijker op de punten waar de LCW minder over ging, zoals natuur en grondwaterstanden.

Daarnaast pleit Vewin ervoor om de samenstelling van de LCW (bij opschaling naar niveau 1, dreigend watertekort) uit te breiden met vertegenwoordiging vanuit de drinkwatersector.

Doordat de drinkwatersector geen deelnemer is van de LCW, kon er afgelopen zomer niet op structurele basis kennis, expertise, duiding van de laatste stand van zaken over de continuïteit van de drinkwatervoorziening en eventuele (te verwachten) knelpunten in de LCW worden gebracht. Dit had als gevolg dat Vewin in het MTW in een zeer kort tijdsbestek verslag moest doen van de stand van zaken, eventuele knelpunten naar voren moest brengen, en een oordeel moest geven over het advies vanuit de LCW.

Deelname aan de LCW vanuit de drinkwatersector (bv. Inhoudelijke vertegenwoordiging vanuit een grond- en een oppervlaktewaterbedrijf en/of een kennisinstituut) zou de kwaliteit en volledigheid van de advisering aan het MTW ten goede komen.

Onduidelijk

In algemene lijnen was het me duidelijk, maar overall zat er toch ook veel overlap in. Is het dan wel nodig vraag ik me af.

• Daarnaast pleit Vewin ervoor om de samenstelling van de LCW (bij opschaling naar niveau 1, dreigend watertekort) uit te breiden met vertegenwoordiging vanuit de drinkwatersector.

Doordat de drinkwatersector geen deelnemer is van de LCW, kon er afgelopen zomer niet op structurele basis kennis, expertise, duiding van de laatste stand van zaken over de continuïteit van de drinkwatervoorziening en eventuele (te verwachten) knelpunten in de LCW worden gebracht. Dit had als gevolg dat Vewin in het MTW in

een zeer kort tijdsbestek verslag moest doen van de stand van zaken, eventuele knelpunten naar voren moest brengen, en een oordeel moest geven over het advies vanuit de LCW.

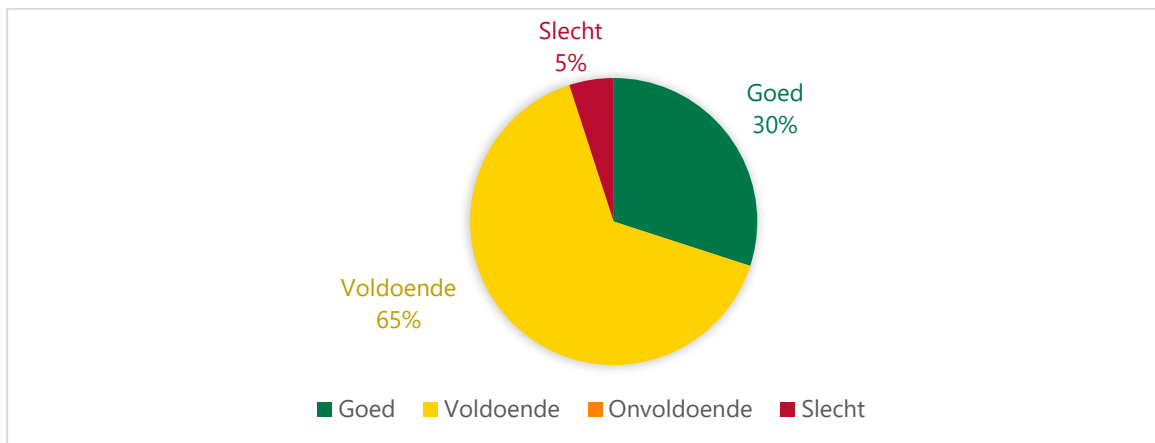
Deelname aan de LCW vanuit de drinkwatersector (bv. Inhoudelijke vertegenwoordiging vanuit een grond- en oppervlaktewaterbedrijf en/of een kennisinstituut) zou de kwaliteit en volledigheid van de advisering aan het MTW ten goede komen.

• Tot slot pleit Vewin ervoor dat de individuele drinkwaterbedrijven structureel crisispartner worden van de RDO's en dat dit als zodanig wordt vastgelegd in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte". Dat leidt tevens tot een meer volledige informatievoorziening richting LCW.

Zeer onduidelijk

De rolverdeling werd gaandeweg het proces steeds onduidelijker, de crisisstructuur werd volledig gepasseerd.

Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen de LCW en het MTW?

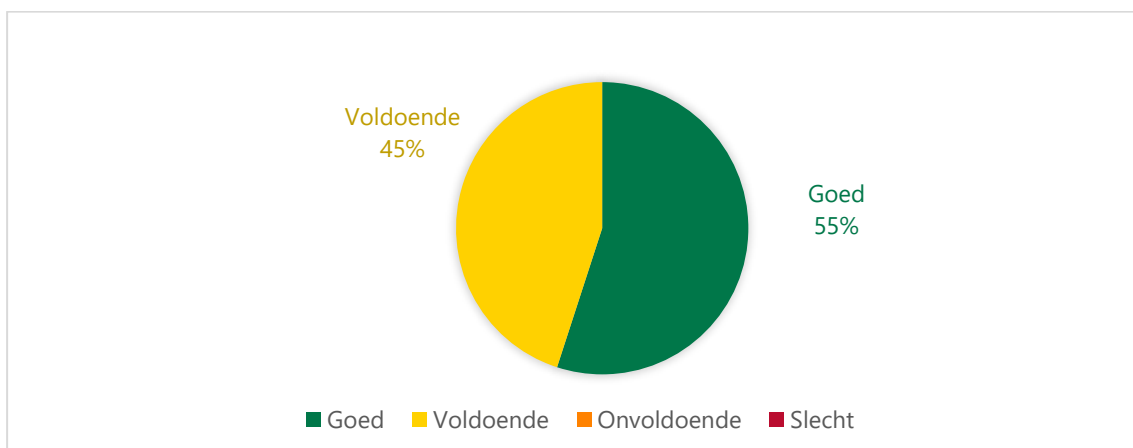
Voldoende

Tussen MTW en LCW was voldoende informatie uitwisseling, de vraag is wel of dit nu past binnen de rol van het LCW en MTW

MTW ging soms te veel op de operationele stoel zitten. Ook de besluitvorming duurde soms erg lang (hinderde de operatie).

Eigenlijk geen idee - maar dat kan ik niet invullen

Hoe beoordeelt u het verloop van de informatie-uitwisseling tussen de LCW en het MTW?

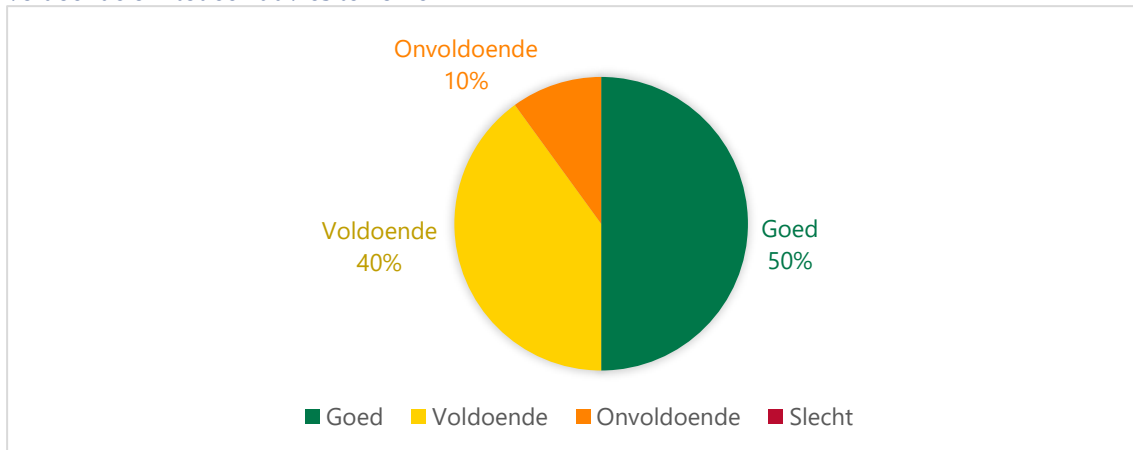
Goed

Voorzitter had de avond voor MTW overleg met LCW. Presentatie LCW in MTW werd uur voor start met voorzitter MTW gedeeld. Acties volgend uit MTW werden direct doorgegeven aan LCW. KNMI zat ook in MTW en gaf de meest actuele verwachtingen.

Voldoende

Eigenlijk geen idee - maar dat kan ik niet invullen

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de informatie aangereikt vanuit de LCW? Was deze informatie voldoende om tot een advies te komen?

Goed

Voor mij niet relevant, mijn inbreng was alleen de meteorologische informatie. KNMI, was alleen informatie verschaffend.

Voldoende

Moeilijk voor mij in te schatten omdat ik zelf als LCW-voorzitter de info inbracht. Ben erg nieuwsgierig of de leden MTW verbeterpunten hebben voor LCW

Onvoldoende

Op het gebied van water kennis en verdeling voldoende maar daarnaast allerlei dilemma's die niet voor de MTW /LCW tafel waren. Rolopvatting.

Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO, LCW en MTW) benoemd.

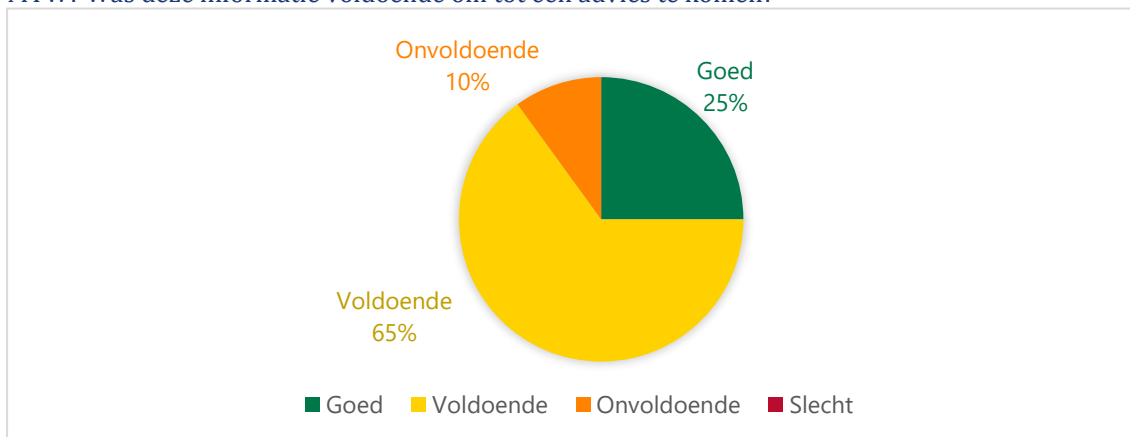
Vewin pleit ervoor om de samenstelling van de LCW (bij opschaling naar niveau 1, dreigend watertekort) uit te breiden met vertegenwoordiging vanuit de drinkwatersector.

Doordat de drinkwatersector geen deelnemer is van de LCW, kon er afgelopen zomer niet op structurele basis kennis, expertise, duiding van de laatste stand van zaken over de continuïteit van de drinkwatervoorziening en eventuele (te verwachten) knelpunten in de LCW worden gebracht. Dit had als gevolg dat Vewin in het MTW in een zeer kort tijdsbestek verslag moest doen van de stand van zaken, eventuele knelpunten naar voren moest brengen, en een oordeel moest geven over het advies vanuit de LCW.

Deelname aan de LCW vanuit de drinkwatersector (bv. Inhoudelijke vertegenwoordiging vanuit een grond- en een oppervlaktewaterbedrijf en/of een kennisinstituut) zou de kwaliteit en volledigheid van de advisering aan het MTW ten goede komen.

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de overige beschikbare informatie die beschikbaar was binnen het MTW? Was deze informatie voldoende om tot een advies te komen?

Goed

Voor mij niet relevant, mijn inbreng was alleen de meteorologische informatie. KNMI, was alleen informatie verschaffend.

Voldoende

Voldoende maar pas nadat er meer vertrouwen was tussen partijen aan tafel.

Met name voor drinkwater, grondwater en natuur ging het boven tafel krijgen van de juiste informatie erg moeizaam

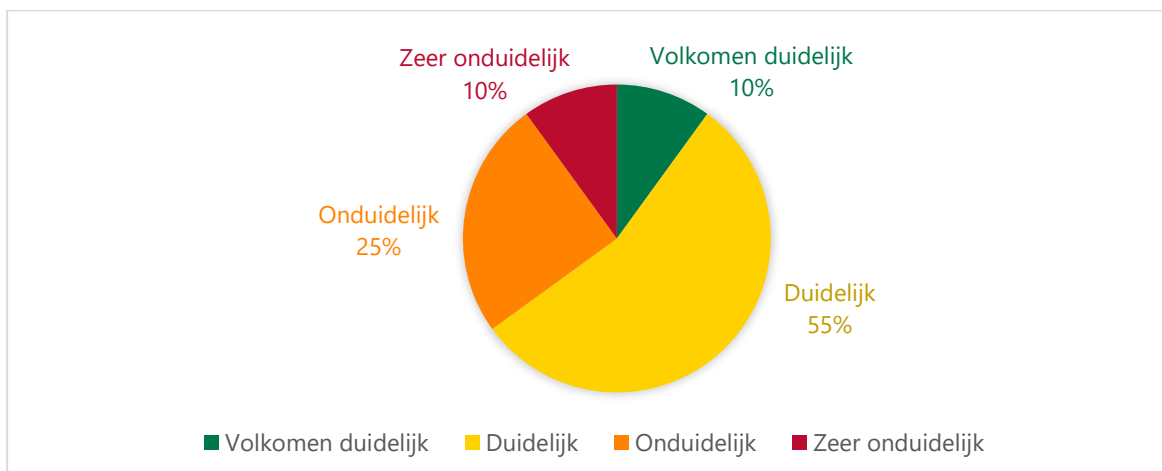
Er werd soms nieuwe punten tijdens de MTW ingebracht met een bepaalde stelligheid die kritische vragen, in het krappe tijdsbestek van een MTW vergadering, moeilijk tot onmogelijk maakte.

Onvoldoende

Ik vond de communicatie vaak traag, terwijl mijn achterban (de waterschappen) stond te trappelen om informatie. Van mij had het transparanter en actiever gemogen. Crisiscommunicatie is ook benoemen wat je aan het doen bent, in de plaats van mogelijke gevoeligheden zo lang mogelijk onder de pet houden.

IenW-belangen vanuit de VG werden soms in een vreemde route (via LCW) naar MTW gebracht. Ook wanneer het geen waterverdelingsvraagstuk was.

Hoe beoordeelt u de helderheid van rol- en taakverdeling tussen het MTW en de ICCb ten opzichte van elkaar?

Volkomen duidelijk

Kan ik niet over oordelen, zie voorgaande antwoorden (KNMI)

Duidelijk

Geen mening over!!!

Geen inzicht in

Onduidelijk

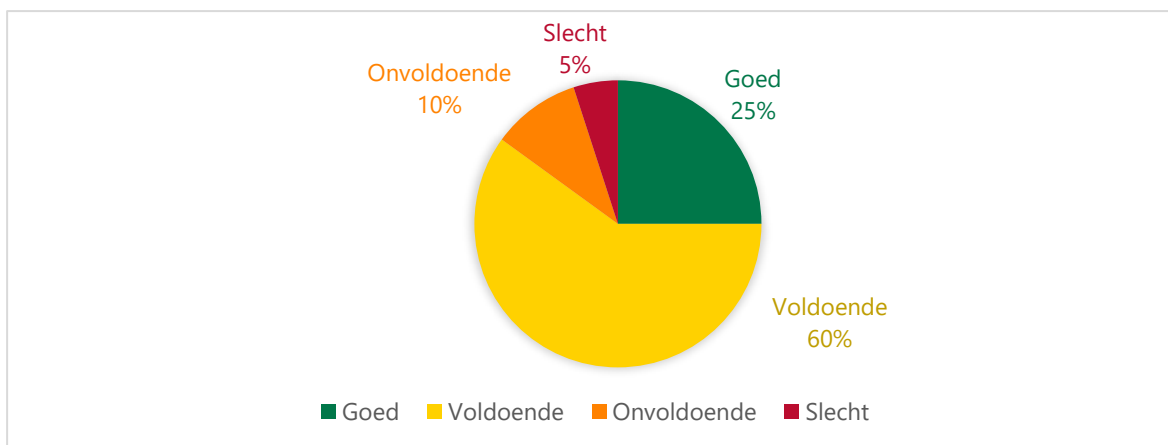
Hier kan ik vanuit mijn rol eigenlijk niets zinnigs over zeggen.

Zeer onduidelijk

Grens en overgang onduidelijk rolopvatting MTW maar ook bijvoorbeeld met een IAO

Geen betrokkenheid in ICCB

Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen de MTW en de ICCb?

Goed

Kan ik niet over oordelen, zie voorgaande antwoorden (KNMI)

Voldoende

Geen inzicht in

Geen mening over maar moet iets kiezen , ben niet bij ICCB betrokken geweest

Hier kan ik vanuit mijn rol eigenlijk niets zinnigs over zeggen.

Ook moeilijk te beoordelen - mar die knop is er niet

Voor mij echter niet optimaal te beoordelen

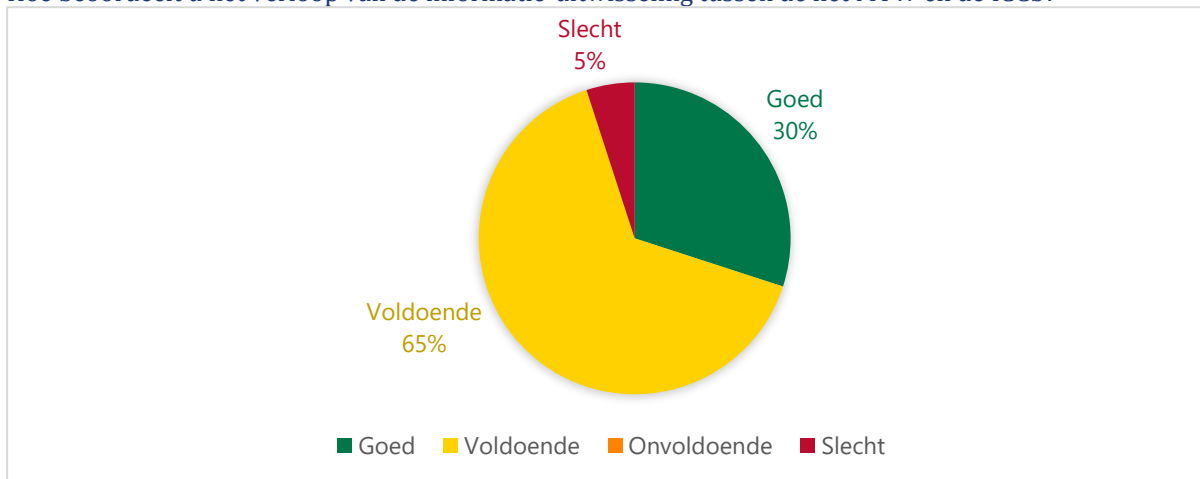
Onvoldoende

Rolopvatting

Slecht

Geen betrokkenheid in ICCB

Hoe beoordeelt u het verloop van de informatie-uitwisseling tussen de het MTW en de ICCb?

Goed
Kan ik niet over oordelen, zie voorgaande antwoorden (KNMI)
Zie eerdere opmerking bij item ICCB
Zie vorige vraag

Voldoende
Geen inzicht in
Geen mening zie boven
Hier kan ik vanuit mijn rol eigenlijk niets zinnigs over zeggen.

Slecht
Geen betrokkenheid in ICCB

NB: De 5% die in laatste drie vragen "slecht" of "zeer onduidelijk" heeft ingevuld is dezelfde respondent. Deze respondent heeft geen betrokkenheid in de ICCb.

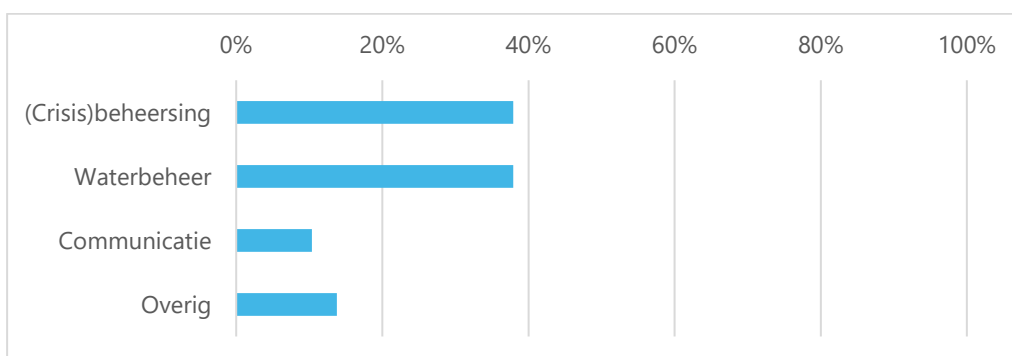
1.7 LCW

Was u deelnemer van de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)?

48 respondenten waren deelnemer van de LCW en hebben de vragen in sectie 1.8 en 0 ingevuld.

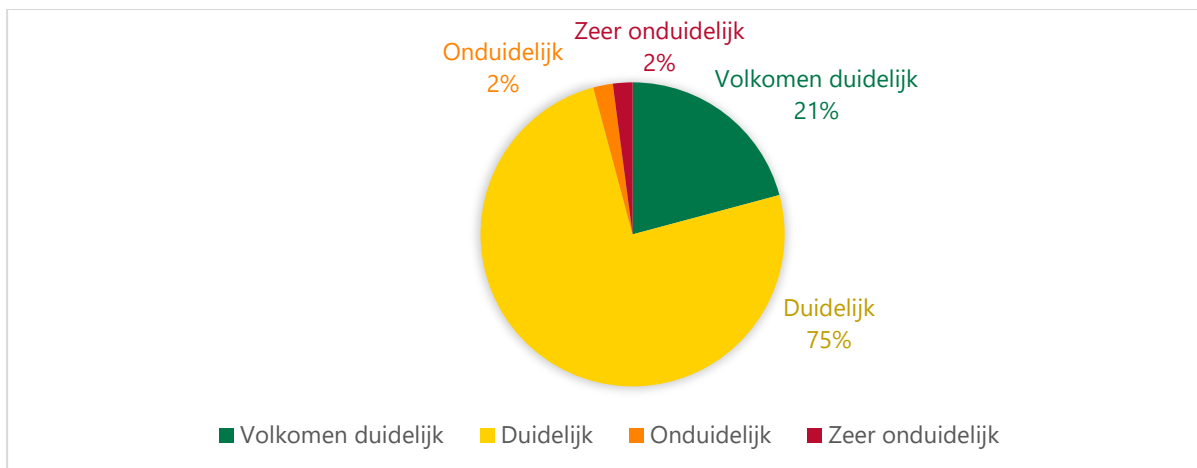
1.8 Samenwerking en besluitvorming binnen de LCW

Vanuit welke verantwoordelijkheid bent u tijdens de droogte vooral betrokken geweest bij de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)?

Overig
Gegevens leveringen t.b.v. Besluitvorming
Inhoudelijk adviseur
Liaison vanuit het IPO
Meteoroloog vanuit het KNMI
Voorzitter RDO-ZO, dus vertegenwoordiger ZO in LCW
Voorzitter
LAC-S landelijke adviescommissie scheepvaart
Aanlevering van droogte scenario's
Bestuurlijk advies
Beleid verantwoordelijkheid
Tevens vz RDO
Adviseur weerbeeld

In hoeverre vindt u de rol en taken van de LCW duidelijk?

Volkomen duidelijk
Zie draaiboek LDWD

Duidelijk
De taken van de LCW zijn helder maar in de afweging van belangen is er altijd een mate van subjectiviteit waardoor een advies van de LCW uiteindelijk kan worden overruled. Dat dit gebeurt is wel tegenstrijdig met de rol van de LCW als overkoepelende crisisorganisatie.
Er waren bij het RDO Noord vragen over de rol (bevoegdheid) van de LCW, maar deze zijn niet expliciet beantwoord door de LCW zelf. Dat heeft in bij RDO N niet geholpen in de discussie - men bleef kijken naar de LCW om knopen door te hakken, i.p.v. Zelf de handschoenen ter hand te nemen.
Er wordt duidelijk binnen de kaders sturing gegeven aan de water verdeling
Grote lijnen zijn volstrekt helder. Dat wil niet zeggen dat bijvoorbeeld over invulling van de verdringingsreeks (centraal/decentraal) geen onduidelijkheid kan groeien.
In basis duidelijk, bij opschaling van MTW lijkt er eea te verschuiven...
In het algemeen duidelijk, maar wordt onduidelijk als het gaat om terugmelding naar regio's en bij besluitvorming door MTW
LCW op zichzelf duidelijk, maar onduidelijk in het verschil / overeenkomst met de voorbereidingsgroep lenW
Omdat ik op afstand betrokken was bij LCW heb ik daar geen goed zicht op
Rol van de LCW is om alle relevante kennis snel op tafel te hebben en een goed advies richting het MTW te kunnen doen
Scope LCW was iets minder breed dan MTW

Onduidelijk

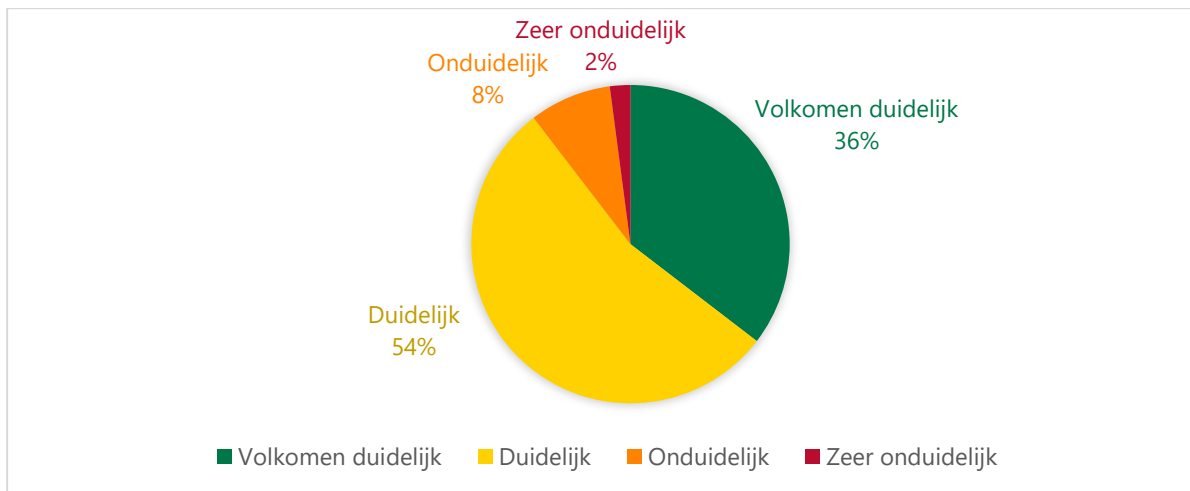
Rol LCW voor waterverdeling is helder, maar niet voor grondwater. Vooral voor landelijke communicatie is eenheid van boodschap bij droogte essentieel.

Zeer onduidelijk

"De rol van LCW is in principe duidelijk. Enkel merkte je dat tijdens de crisis het onduidelijk werd doordat partijen oneigenlijke rollen naar zich toetrokken. Bijv. Het uitgeven van de droogtemonitor. Moest dinsdag af zijn werd uiteindelijk pas donderdags gepubliceerd, dat was een weergave van verouderde informatie.

Rolverhouding tussen LCW en RDO werd niet door iedereen als even duidelijk ervaren. "

In hoeverre vindt u uw eigen rol en taken in de LCW duidelijk?

Volkomen duidelijk

In basis (volkomen) duidelijk, maar bij opschaling MTW lijkt er e.e.a. Te verschuiven
Zie LDWD

Duidelijk

Ervaring en informatie aanleveren

Onduidelijk

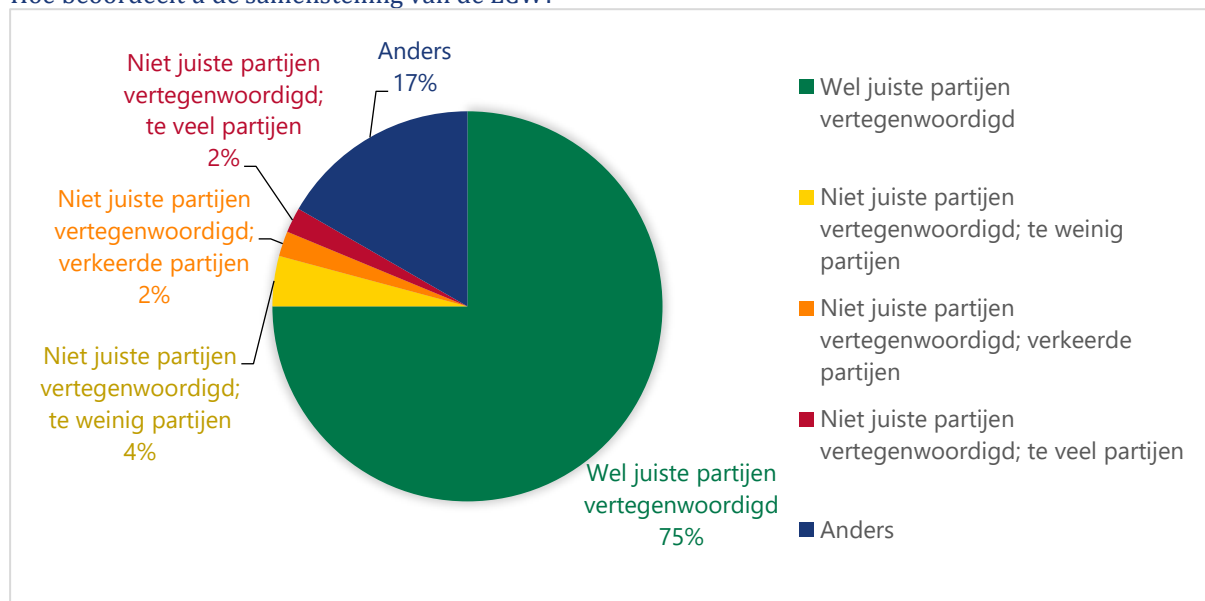
LCW is sterk gericht op waterbeheer en uitvoering. Provincie heeft die taken niet en zit er in eerste instantie uit om mee te denken over de brede afweging van besluiten en kijkt in hoeverre de verdringingsreeks wordt gevolgd

Het LAC-S is nog in oprichting. Het is nog niet helemaal helder hoe onze positionering, rol en mandaat is.

Voor mijn rol vanuit RDO-Gelderland was rol duidelijk, voor rol provincies/waterschappen rol naar grondwater onduidelijk.

Als liaison van DG Water en Bodem is mijn rol beperkt.

Hoe beoordeelt u de samenstelling van de LCW?

Wel juiste partijen vertegenwoordigd

Aan tafel zitten crisisrollen, regio's en 1 vertegenwoordiger per betrokken overheidsorganisatie. Wel veel (het moet ook zeker niet meer worden), maar waarschijnlijk wordt de besluitvorming niet beter als er minder mensen om tafel zitten omdat er dan relevante informatie gemist kan worden.

Alle beheerders/beleidssterreinen zitten aan tafel. Ik denk dat het goed is dat hier geen bedrijven of partijen als VEWIN aan tafel zitten voor de feitelijke afwegingen.

Basis van de LCW is de RWS, RDO's aangevuld met uwv (de beheerders) daar omheen I&M Communicatie IPO Dat is de juiste basis. Geen belangen dragers toevoegen Wat dat betreft is scheepvaart een twijfel geval.

Bezetting kan wellicht kleiner om de vergadering effectiever te houden (geen 2e ring e.d.)

De LCW is groot, maar in praktijk wordt er vaak op-/afgeschaald met een kern van deelnemers afhankelijk van de situatie.

Goede samenstelling, niet altijd even relevante vragen tav crisisbeheersing. Sommige partijen gebruiken een crisioverleg om beleidsvragen aan de orde te stellen. Dat leidt tot een ongewenste belasting van de crisisorganisatie.

Juiste partijen, maar wel veel waardoor vergaderdiscipline eens te belangrijker is, ook hier 2e ring toevoorders formaliseren

Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatie verschaffende rol en niet besluitvormend.

Maar wel een groot gezelschap met een zeer uitgebreide agenda en daardoor lange vergadertijd

Zou goed zijn als er meer waterschappen - bv als vertegenwoordiging voor een RDO - aan tafel zouden zitten. 'Het lijkt nu een RWS-feestje'

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, te weinig partijen

LNV, EZ, IPO onvoldoende stevig (ook vanuit de inhoud) aanwezig, drinkwaterbedrijven (semi-overheid, semi waterbeheerders met voorraadbekken) onvoldoende verbonden

Miste inbreng provincies op natuur

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, verkeerde partijen

Apart dat de sector scheepvaart wel rechtstreeks aan tafel zit. Terwijl drinkwater en industrie er niet zitten.

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, te veel partijen

Naarmate MTW opschaalde, nam het aantal partijen aan tafel van LCW toe. Dat kwam de vergaderstructuur niet altijd ten goede...

Antwoordoptie: Anders	Toelichting
Wel juiste partijen, maar fysieke deelname RDO Zuidwest zou per keer afgewogen moeten worden	Reistijd, d.i. Minstens 5 uren totaal, stond vaak niet in verhouding tot de informatie die gebracht en gehaald werd.
Op sommige momenten ontbraken er partijen, bijvoorbeeld het IPO.	Verder vind ik het bijzonder dat er in de LCW DCC vertegenwoordigd is terwijl zij ook vertegenwoordigd zijn in het MTW. Dat houdt in dat je je eigen inbreng in het LCW opnieuw beoordeelt/afweegt/besluit in het MTW. Dan beter toevoerder zijn in het LCW.
De LCW is overheidsgedomineerd en alleen gericht op het waterbeheer	Partijen waarover wordt besloten zitten niet aan tafel (drinkwater, natuur, landbouw, etc), ook niet via het getrapte systeem. Die wil je misschien niet aan de besluitafel, maar je kunt iets organiseren dat ze wel worden gehoord.
Meer inbreng vanuit de provincie	Natuur kwam nu te weinig aan bod. Ook al gaat de LCW daar niet over, het is wel de enige plek waar de partijen elkaar ontmoeten.
Wel de juiste partijen, maar niet goede gewicht voor m.n. Waterschappen	Voor waterverdeling rijkswater juiste partijen. Voor waterverdelingsvragen achter het inlaatpunt is meer inbreng van waterschappen nodig. Voor zicht op/inbreng voor grondwater, sterkere positie waterschappen/provincie.
Neutraal, schriftelijk leken de juiste partijen betrokken te zijn.	Onze organisatie is lid/agendalid bij de LCW. Zelf ben ik door logistieke toevalligheid niet aanwezig geweest bij de LCW en kan daardoor persoonlijk geen vragen beantwoorden over hoe de vergaderingen IN de LCW er aan toe gingen. Maar onze organisatie is door collega's wel vertegenwoordigd in de LCW vergaderingen. Zelf heb ik wel de inbreng vanuit onze organisatie mede-gefaciliteerd/voorbereid dus ik heb zeker een beeld van de LCW.
Samengang met LAC-scheepvaart en voorbereidingsgroep IenW is onduidelijk	-
Daar heb ik geen zicht op	Ik heb alleen via email contact gehad

Hoe beoordeelt u het kennisniveau van de vertegenwoordigers in de LCW?

Wel juiste kennisniveau vertegenwoordigd
Bij vertegenwoordigers uit de Haagse gremia was dat minder (diverse hadden ook niet geoefend).
De droogte speelde zich voor een flink deel ook af in de zomervakantie. Daardoor waren er redelijk wat wisselingen in de LCW. Wellicht is een punt dat bij wisselingen het kennisniveau geborgd moet zijn.
De juiste kennisniveau is aanwezig maar het is wel bij een zeer beperkt aantal mensen beschikbaar.
De reacties in de email waren van goed niveau.
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Soms wel te veel ruimte voor stokpaardjes...

Zie wel de toelichting bij de vorige vraag ("Goede samenstelling, niet altijd even relevante vragen tav crisisbeheersing. Sommige partijen gebruiken een crisioverleg om beleidsvragen aan de orde te stellen. Dat leidt tot een ongewenste belasting van de crisisorganisatie.")

Niet juiste kennisniveau vertegenwoordigd

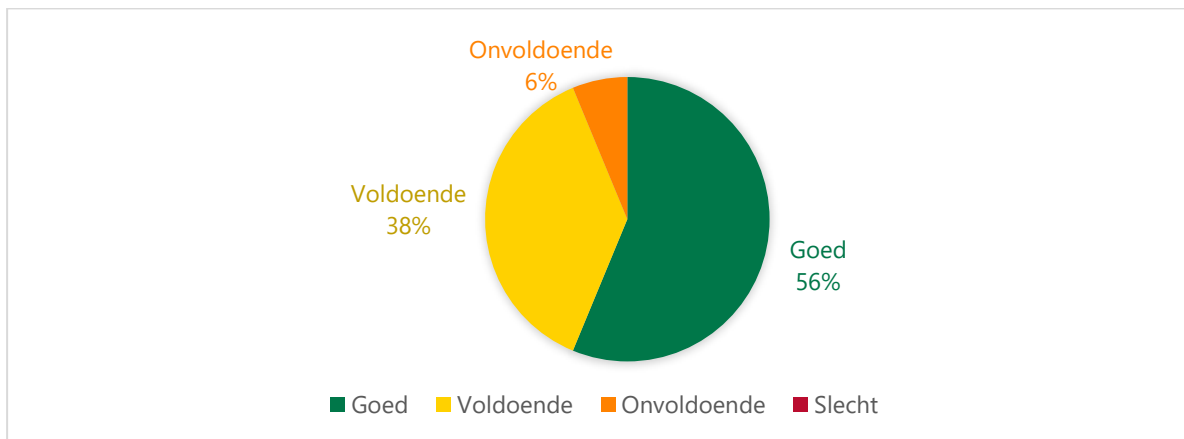
Basiskennis waterbeheerders goed aanwezig, aanpalende kennis (natuur, landbouw, grondwater, drinkwater) soms onvoldoende aanwezig

Voor waterverdeling rijkswater: uitstekend! Grondwater onvoldoende.

Op gebied van grondwater

Antwoord is niet voldoende maar 'neutraal'. Ik kan hier geen goed oordeel over geven.

Hoe beoordeelt u de meeweging van uw inbreng in de LCW?

Goed

Blijkens terugkoppeling door voorzitter

Communicatie is een vast onderdeel van het LCW: besluiten van het LCW worden gecommuniceerd. In de beeldvormingsfase van de bijeenkomst wordt er ook aan communicatie gevraagd een actueel mediabeeld te geven.

De meteorologische informatie werd vaak onverkort meegenomen in de rapportages.

Er werd altijd geluisterd en er was goed overleg over het gespreksonderwerp.

Onderwerp grondwater is na inbreng zichtbaar beter meegewogen.

Voldoende

Ad-hoc vragen moeten eerst uitgezet worden vanwege ontbreken kennis bij deelname

Afshalen had eerder gemoeten. De LCW bleef onnodig lang opgeschaald ivm Haagse vragen. Daar is de crisisorganisatie niet voor bedoeld. Opschaling en afschaling kan toch niet gaan wachten op brieven naar de Tweede Kamer.

Antwoord: neutraal.

De invloed van de regio Zuid-Oost op de rest van Nederland is vrij summier.

Er zijn (al langere tijd) kritiek punten op de LCW als het gaat over de positie van de problematiek op de hoge gronden. LCW heeft de neiging zich te beperken tot waterverdeling (de werkelijkheid is overigens genuanceerd)

Ik heb wel het gevoel dat de scenario's mee gewogen werden

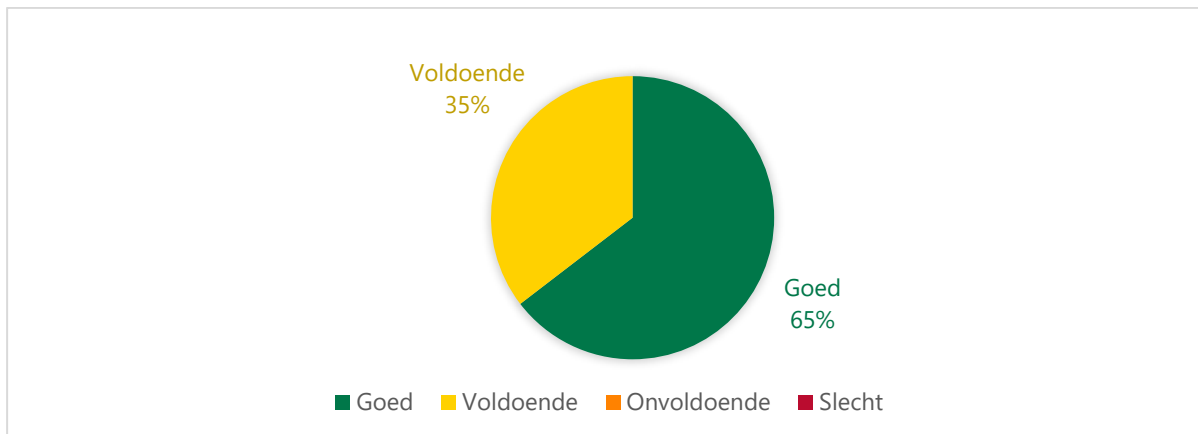
Onvoldoende

Herstel grondwaterstanden en onherstelbare schade aan natuur is voor provincies erg van belang. Het is niet een primaire taak van het LCW en daarom lastig om te agenderen. Uiteindelijk via beleidstafel droogte goed opgepakt

RVO beschikt over veel informatie die kan helpen bij de besluitvorming hier wordt naar mijn inziens te weinig gebruik van gemaakt. Er is nu een pilot voor verder onderzoek.

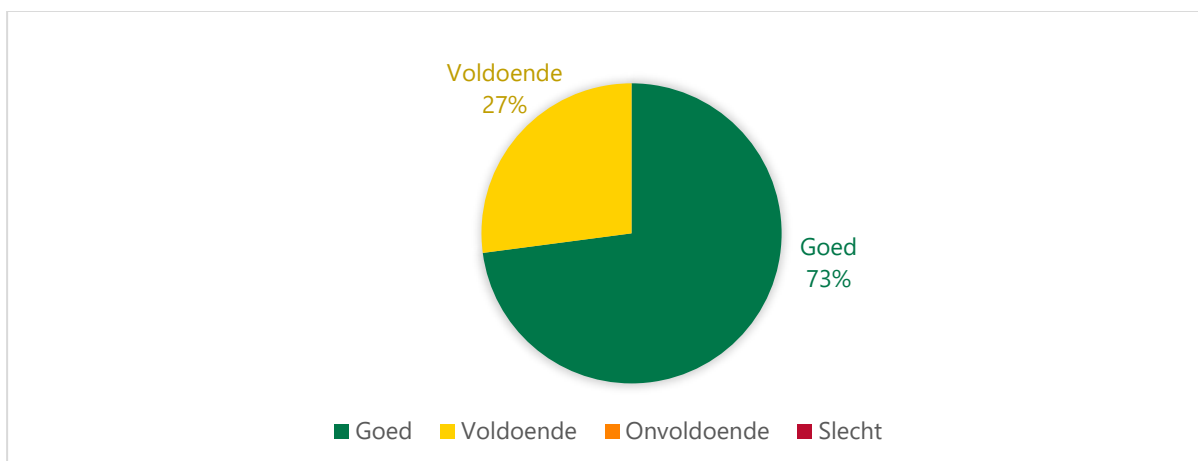
Hoe beoordeelt u de kwaliteit van 'monitoring, afstemming en advisering' in de LCW?

Goed
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Korte lijstjes waren heel prettig
Niet maximaal, maar wel toegespitst op de problematiek
Terugkoppeling naar partijen in de regio dient nog wel versterkt te worden.
Wel erg geconcentreerd op de kerntaken

Voldoende
Geen zicht op
Hoewel de informatiestroom beter (sneller) kon
Mijn antwoord is niet voldoende maar 'neutraal'. Ik kan hier geen oordeel over geven hoe het was IN de LCW aangezien ik er niet aanwezig was. Advisering door vertegenwoordiging van de LCW in andere gremia waar ik aanwezig ben geweest (IAO en vanuit meeluisterpositie in de MTW) vond ik goed en helder.

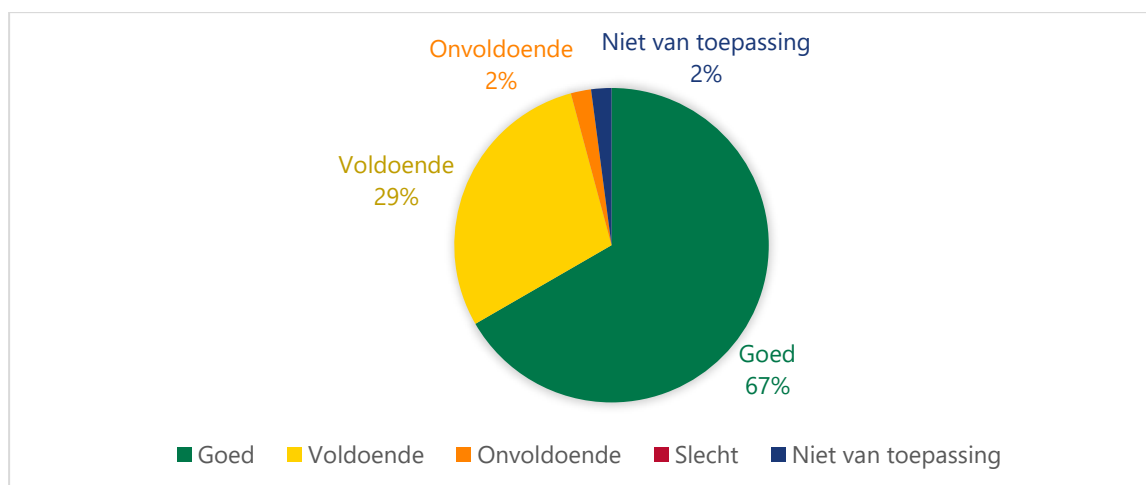
Hoe beoordeelt u de samenwerking in de LCW?

Goed
De mails en telefoongesprekken waren goed.

Voldoende
Tijd om te reageren op vragen vanuit de LCW was m.i. Vaak aan de krappe kant.
Neutraal, ik was dus niet fysiek aanwezig.

Als één van de deelnemers niet in de gelegenheid was het overleg bij te wonen, in hoeverre was er gezorgd voor voldoende vervanging?

Goed

Als de deelnemer echt cruciaal is kan er altijd worden gezorgd voor deelname (telefonisch of anders) of vervanging. Het probleem is meer dat het vervangen met iemand met de juiste kennis soms niet mogelijk is.

Bij communicatie was dit voldoende geborgd. Bij andere disciplines kan ik dat niet goed beoordelen.

Eventueel via inbellen of Skype. Ging goed, was geen probleem.

Goed zover ik dat kan beoordelen.

Lijkt me overigens een taak van de partij die niet kan.

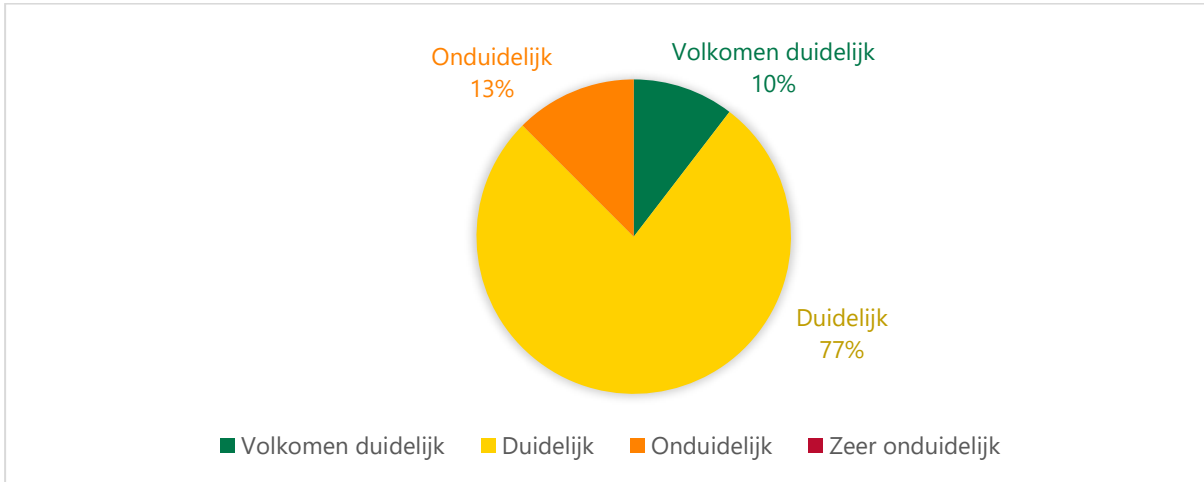
Voldoende

Over het algemeen voldoende maar de eerste maanden bijvoorbeeld werd ministerie van LNV gemist.

Dit hing af van de partij die er niet was en de mate waarin de vertegenwoordiger voelde om vervanging te regelen. Ook de aanwezigheid van RDO-vertegenwoordigers bij het LCW overleg was wisselend. Voor een goede vergadering is het essentieel dat iedereen er is en geen gedoe via facetime/skype etc.

1.9 Samenwerking, informatie-uitwisseling en besluitvorming tussen de LCW en de andere overleggen

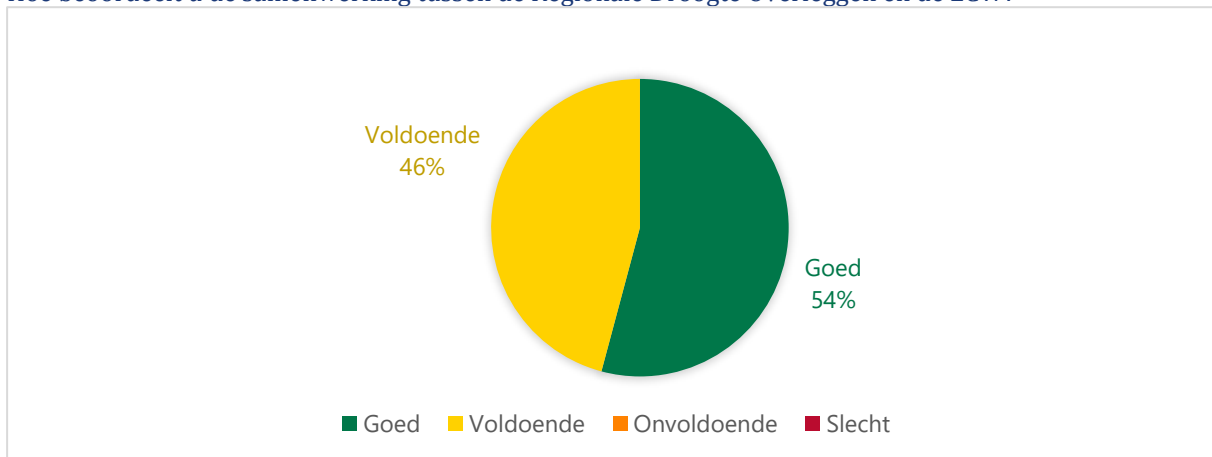
Hoe beoordeelt u de helderheid van rol- en taakverdeling tussen de Regionale Droogte Overleggen en de LCW ten opzichte van elkaar?

Duidelijk
Bij RDO WM was dit duidelijk; bij RDO N was dit minder.
Geen mening, niet bij RDO betrokken
Geen zicht op
In theorie duidelijk, in praktijk durfde niet iedereen zijn eigen lijn te kiezen. Temeer omdat het MTW ook een aantal zaken naar zich toe heeft getrokken en daarmee mogelijk over het RDO heen is gegaan bijv. Peil ijsselmeer.
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.

Onduidelijk
Het was onduidelijk welke besluiten een RDO of daarbinnen de leden zelf konden en mochten nemen en welke aan de LCW moesten worden voorgelegd. Ik heb diverse keren vragen uit de regio gekregen om ergens mee in te stemmen waarvan ik vond dat ze zelf daar het beste inzicht in hadden en ook verantwoordelijk voor konden zijn (en dus LCW alleen informeren).
Ik mis de rol van de uvw in de lijn naar de Waterschappen. De verantwoordelijkheid van het RDO in de taakuitoefening van de Waterschappen vind ik onevenredig groot ten opzichte van de uvw richting de Waterschappen.
In het begin was het nog wel even zoeken wie nu waar over gaat en welke bevoegdheid heeft. Later was het duidelijk.
Omdat het voor mij lastig te beoordelen is
Onduidelijk wat mandaat van LCW is t.o.v. RDO'en.

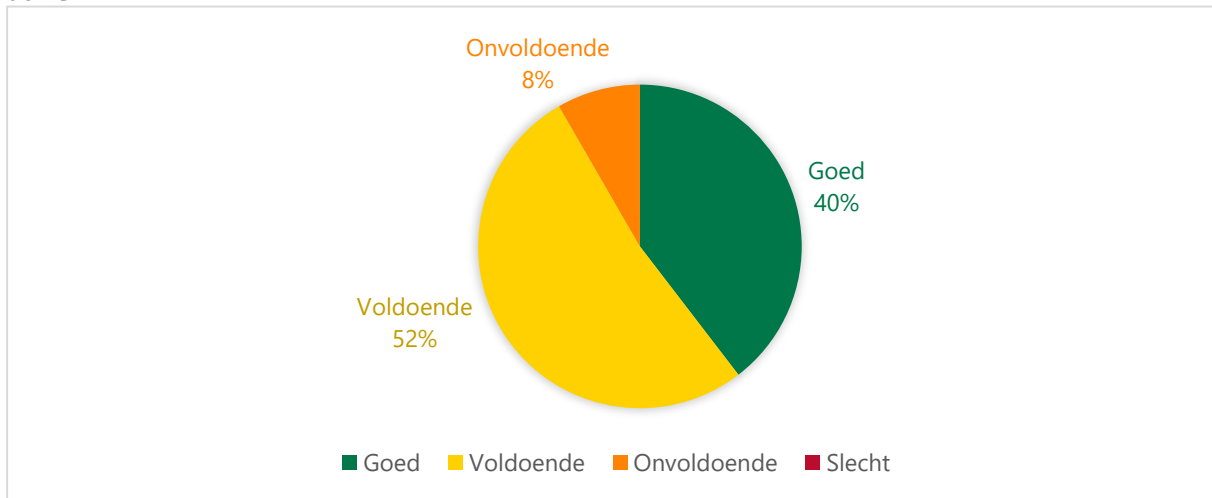
Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen de Regionale Droogte Overleggen en de LCW?

Goed
De onderlinge verhoudingen waren goed en werd gewaardeerd.
Geen mening, niet bij RDO betrokken
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Op zich liep de samenwerking goed, maar soms werd er wel erg veel gevraagd vanuit de LCW en vaak ook met te krappe deadlines. Wat wel lastig was dat LCW soms ook andere "lijntjes" had lopen dan alleen de RDO liaison. De opgehaalde informatie kwam dan niet altijd overeen.
RDO-en namen goed de verantwoordelijkheid voor de regionale waterverdeling. Alleen wanneer intern het niet opgelost kon worden (één keer voor RDO-noord) of wanneer besluiten duidelijk bovenregionale aspecten hadden (met name RDO West-Midden) werden zaken hogerop gespeeld
Terugkoppeling naar RDO kan nog wel wat versterkt worden.
Zie boven verschil tussen RDO WM en RDO N.

Voldoende
De RDO's hebben nog wel eens de neiging in hun regionale schulp te kruipen in plaats van hun problemen/belangen op tafel te leggen. Het initiatief wordt dan (te veel) aan de LCW gelaten.
Dit onderscheid zich wel per RDO. In het algemeen voldoende.
Geen zicht op
Samenwerking kan beter, met name in het vergaren van informatie door de LCW. Buiten de sitrap om zijn vragen gesteld aan de RDO's, waarbij onvoldoende rekening werd gehouden met de werkdruk binnen de regionale waterbeheerders.
Stond er te ver vanaf om dit goed te kunnen beoordelen

Hoe beoordeelt u het verloop van de informatie-uitwisseling tussen de Regionale Droogte Overleggen en de LCW?

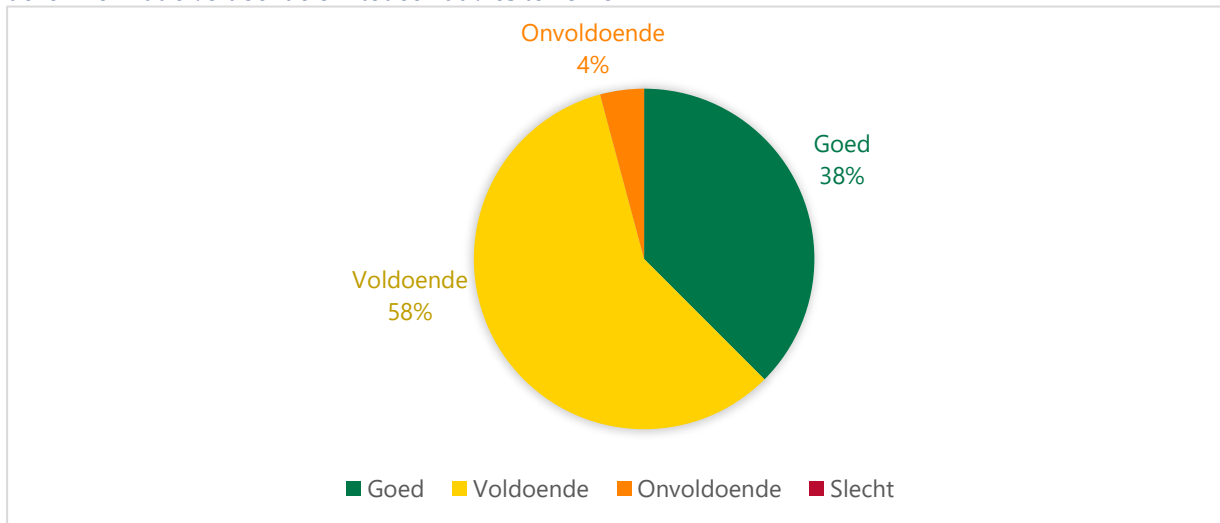

Goed
Geen mening, niet bij RDO betrokken
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
LCW was in enkele gevallen laat met terugmelding vanuit LCW overleg
Liep bij de start van het droogteseizoen niet geheel vlekkeloos. Al snel daarna ging het steeds beter en was ik tevreden over het proces van informatie-uitwisseling.
Naast de sitraps bestaat er een goede uitwisseling zeker als daarom wordt gevraagd.

Voldoende
Geen zicht op
In grote lijnen voldoende, al willen we altijd meer.
LCW vraagt soms om informatie die al is geleverd.
Maart lastig te beoordelen
Na een paar weken kregen van RDO-en terug dat het te lang duurde tot de besluitvorming/acties LCW aan hun werden teruggegeven. Dat hebben we daarna aangepast. Volgens mij werden de RDO-en toen beter bedient
Stond er te ver vanaf om dit goed te kunnen beoordelen
Terugkoppeling naar RDO kan nog wel wat versterkt worden.
Zie ook toelichting antwoord op vorige vraag.

Onvoldoende
Waren wat problemen (technisch) met de SITRAP-module. En er werd op een gegeven moment niet meer periodiek dingen aangeleverd voor actuele beeldvorming richting LCW
De informatie-uitwisseling van LCW naar de regio's is onvoldoende en/of te laat
Hier is regelmatig over gesproken in de LCW: er zit nogal wat tijd tussen de terugkoppeling van de LCW en de RDO-vertegenwoordiger naar de regio. Soms was dan al de volgende LCW bijeenkomst eerder dan de terugkoppeling. Ook gedeeltelijk een gevolg van afwezige mensen in de zomer.
De informatieuitwisseling was goed, maar kan beter. Door meer actueel inzicht te hebben over het gehele watersysteem, bijv. Door de informatieschermen van SWM landelijk uit te gaan rollen en echt te gaan gebruiken.

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de informatie aangereikt vanuit de Regionale Droogte Overleggen? Was deze informatie voldoende om tot een advies te komen?

Goed

Niet altijd volledig, bijvoorbeeld wat betreft de impact van geadviseerde maatregelen.
 Soms moet er meer info opgevraagd worden om landelijke punten te kunnen uitzoeken. Dat is onvermijdelijk.
 Soms was wel moeilijk om de juiste informatie bij de afzonderlijke RDO-leden boven water te krijgen.

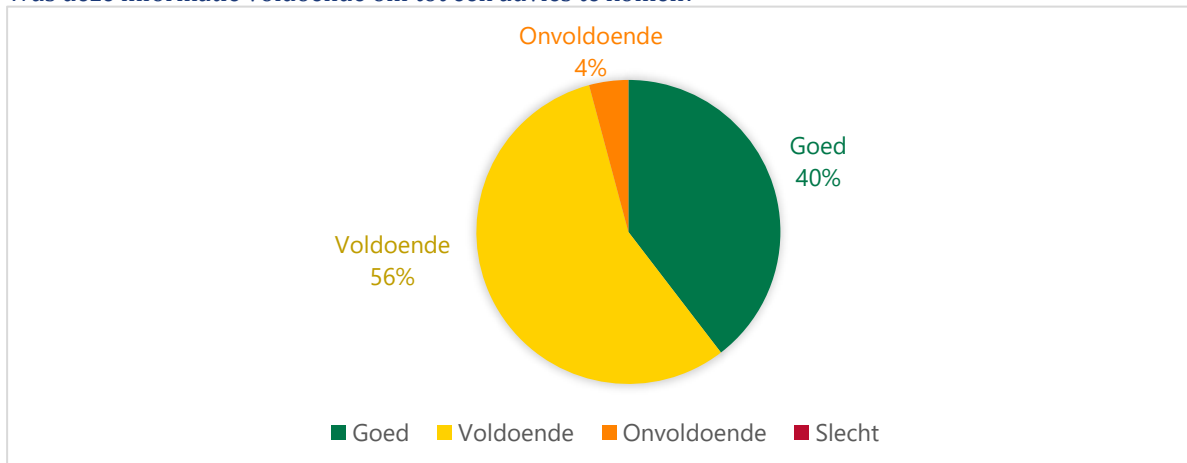
Voldoende

Divers, West-Midden bracht over het algemeen een goed onderbouwd verhaal aan. Bij IJG en TK/Gelderland was het soms meer doorvragen naar de echte verhaallijn.
 Een grafische ondersteuning kan helpen om de tekstueel informatie beter te begrijpen en te verwerken.
 Geen zicht op
 Sommige regio's gaan wel heel erg in detail in op hun problematiek, die informatie draagt niet (altijd) bij aan een betere besluitvorming. Het zorgt er voor dat vergaderingen lang duren of dat de LCW ook meer detail verwacht van andere regio's
 Stond er te ver vanaf om dit goed te kunnen beoordelen

Onvoldoende

De juiste kennisniveau is niet altijd aanwezig in de RDO. Vaak wel, soms niet.

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de overige beschikbare informatie die beschikbaar was binnen de LCW? Was deze informatie voldoende om tot een advies te komen?

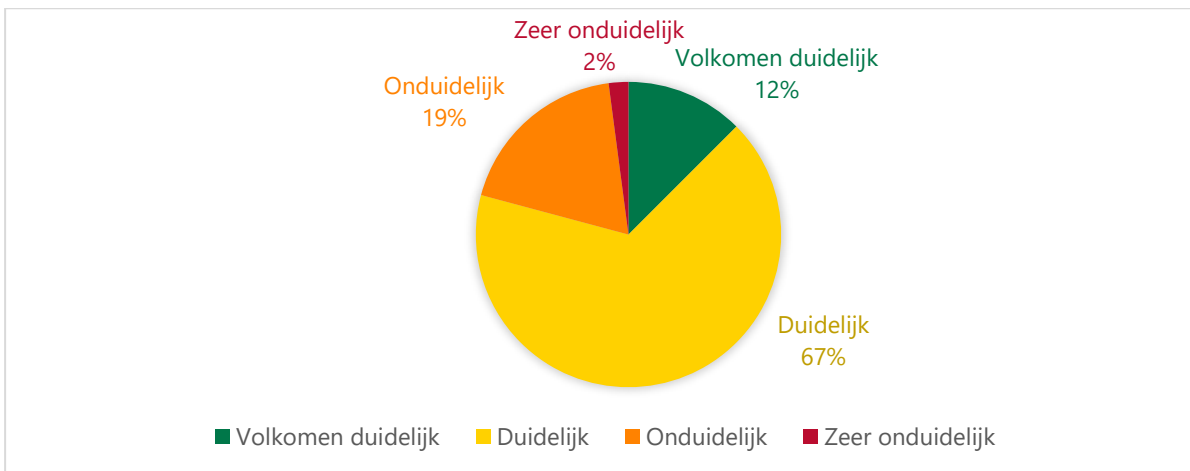

Goed
De WMCN beschikt over een zeer goed kennis apparaat (rivier voorspellingen). Ten aanzien van andere info weten ze die ook snel te achterhalen. Wellicht is grondwater een punt van aandacht. Vraag is overigens waar dat geregeld moet worden Waterschappen? Provincie? WMCN? Combi?
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Scenario's delen belangrijk voor RDO (evt. Onder embargo)

Voldoende
Dit wisselde per week. Van sommige onderwerpen was er niet voldoende kennis aanwezig en was deze ook niet binnen een paar dagen op te halen.
Geen zicht op
In diverse gevallen miste getals-informatie over bijvoorbeeld afvoeren en waterstanden. Rijkswaterstaat heeft deze informatie voor het hoofdwatersysteem en deelt deze goed. De waterschappen hebben de informatie over de waterinname, het watergebruik en dergelijke en zij zijn veel minder ver in het goed delen van deze informatie. Die informatie is wel belangrijk voor waterbalansen, afwegingen en besluiten over waterverdeling.
Meestal voldoende. Soms waren er vragen die eigenlijk niet bij de LCW thuis hoorden, maar toch onderwerp van gesprek waren. Daar was dan ook onvoldoende informatie over.
Ontbrak mi aan info over natuur
Voor inhoudelijke vragen/spoedadviezen hebben we een back-office ingericht omdat die diepgaande kennis of niet beschikbaar was of teveel tijd zouden gaan vergen

Onvoldoende
Te weinig gebruik gemaakt van alle beschikbare info bij RVO
De LCW is afhankelijk van de gegevens die de verschillende organisaties ontsluiten. Als de gegevens er niet zijn of niet geschikt zijn dan is de LCW ook zeer beperkt. In het algemeen zijn de gegevens tbv peilbeheer geschikt en voldoende, voor zoutbeheer veel minder.

Hoe beoordeelt u de helderheid van rol- en taakverdeling tussen de LCW en het MTW ten opzichte van elkaar?

Duidelijk
Aan het begin was deze klip en klaar. Toen we weer afschaalde naar niveau 1, is MTW ook ontbonden. Maar in LCW bleven DG-RWS en Minister toch een stevige rol houden in acties, besluiten en communicatie. Dat is volgens LDWD niet nodig. Dit maakte het onduidelijk wat wel/niet eigen mandaat voorzitter LCW was.
Geen zicht op
Heel goed om de LCW feitelijk/inhoudelijk te houden, BOB prima aanpak. MTW brengt breedte en maatschappelijke afweging erin. Omdat samenstelling MTW breder is dan LCW is niet altijd duidelijk hoe (betrouwbare) info van LCW naar MTW komt (voorbeeld drinkwater).
Hier heb ik niet direct een goed beeld van, ik ben niet de hele periode bij LCW betrokken geweest. Op afstand leek dit wel goed te zijn.

Kanttekening hierbij is wel dat ik vanuit mijn rol weinig zicht had op hoe de samenwerking verloopt. Het kan best zijn dat er onduidelijkheden waren, maar deze waren voor mij niet zichtbaar.

Maar de rol van de voorbereidingsgroep lenW was onderbelicht

MTW moet werk LCW echter niet overdoen. LCW werd nu soms een vragen loket ipv crisisorgaan.

Veelal duidelijk. Een onduidelijkheid was er over drinkwater uit grondwater en welke rol de LCW hierbij hoorde te spelen (gaat niet zozeer over waterverdeling). Daarnaast ging het MTW soms operationele besluiten nemen waar ze vooral op beleidsniveau, strategisch niveau en tav afgestemde pers- en publiekscommunicatie een rol moeten hebben. Voor het uitvoeren van operationele besluiten werd ook informatievraag gedaan richting de operationele organisatie die daar onnodig extra druk op leverde om daaraan te voldoen.

Zoals eerder aangegeven zou DCC niet in de LCW én het MTW moeten zitten. Dat is niet duidelijk. Verder wel duidelijk: MTW beoordeelt vanuit een breder perspectief.

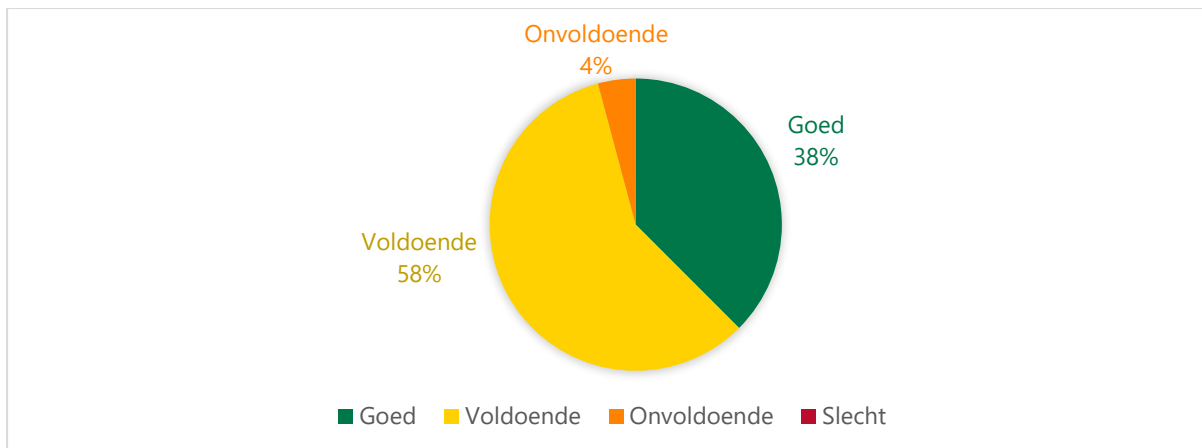
Onduidelijk

Geen zicht op

Meerwaarde MTW te klein voor mijn gevoel.

Was niet altijd duidelijk wie waar over ging

Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen de LCW en het MTW?

Goed

Kanttekening hierbij is wel dat ik vanuit mijn rol weinig zicht had op hoe de samenwerking verloopt. Je hoort de uitkomst, maar je ziet niet hoe het proces is gegaan om daartoe te komen.

LCW adviseert MTW besluit

Minder zicht op

Voldoende

Daar heb ik minder zicht op.

Geen zicht op

Geen zicht op

Hier heb ik eigenlijk weinig zicht op, kreeg alleen terugmelding van het MTW te horen.

Hier heb ik niet een goed beeld bij omdat ik in de periode dat dit speelde niet betrokken was bij LCW en MTW. Op afstand had ik het idee dat dit wel goed ging

Hoewel het MTW wel erg controlerend op de informatiestromen zat, wat vertragend werkte.

Hoewel niet alle structuren helder zijn voor mij, is mijn indruk van de samenwerking goed op basis van de terugkoppelingen in het LCW.

Ik heb onvoldoende inzicht hierin om dit goed te kunnen beoordelen

Niet direct bij betrokken; uit de 2e hand.

Op zich goed, maar de brede aandacht voor de droogte, en de bijna beleidsmatige agenda van het MTW maakten, dat de LCW-vergadering noodgedwongen niet alleen een crisisoverleg werd dat kort en snel kon vergaderen, maar ook een soort platform met een bredere agenda. Kort vergaderen werd daardoor moeilijk.

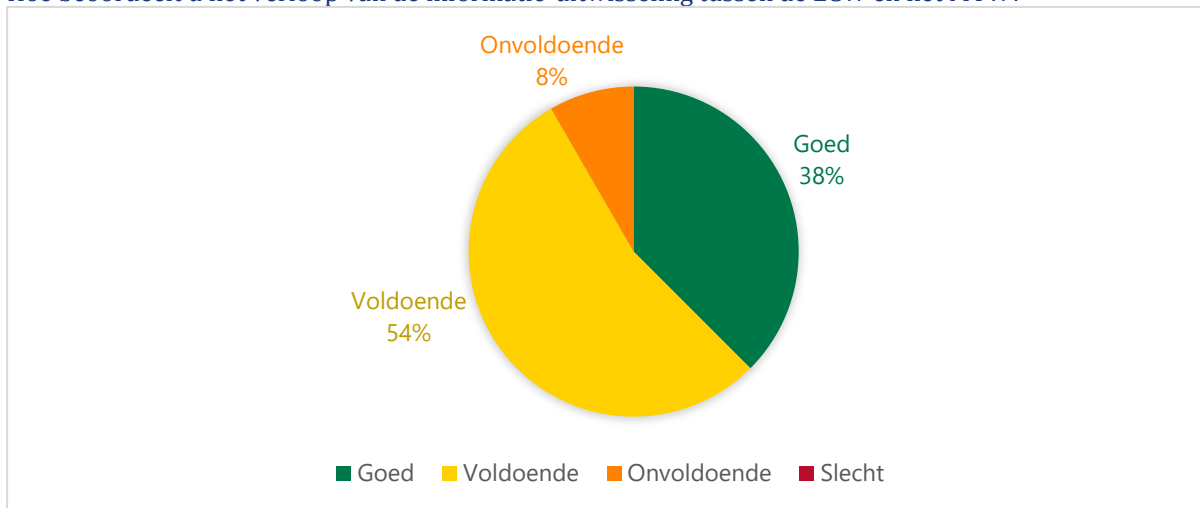
Tot zover ik het heb kunnen zien.

Voldoende, dankzij de voorzitters. De soms driedubbele rol die zij vervulden was niet altijd wenselijk. Te veel druk op de voorzitters.

Onvoldoende

Zorgt voor vertraging in communicatie/besluiten. Meer operationele handelingsbevoegdheid op niveau LCW is gewenst.

Hoe beoordeelt u het verloop van de informatie-uitwisseling tussen de LCW en het MTW?

Toelichting

Goed

Ben nieuwsgierig naar verbeterpunten vanuit de andere MTW-leden

Goed. De voorzitter van de LCW schoof aan bij de MTW en gaf daar een terugkoppeling. Dat was verhelderend.

Kanttekening hierbij is wel dat ik vanuit mijn rol geen zicht had op hoe dit is verlopen.

Voldoende

Als je alleen de info uit LCW laat doorstromen naar MTW dan mis je in de input van HBJZ, DGLM (want die zitten niet in LCW), en dat is een omissie ten aanzien van volledigheid van de info uit het hele ministerie van lenW.

Geen zicht op

Geen zicht op

Hier heb ik niet een goed beeld bij omdat ik in de periode dat dit speelde niet betrokken was bij LCW en MTW.

Idem hierboven

Ik heb onvoldoende inzicht hierin om dit goed te kunnen beoordelen

Is voor mij eigenlijk niet te beoordelen.

Minder zicht op

Op afstand

Tot zover ik het heb kunnen zien.

Zie hierboven ("Hoewel het MTW wel erg controlerend op de informatiestromen zat, wat vertragend werkte.")

Onvoldoende

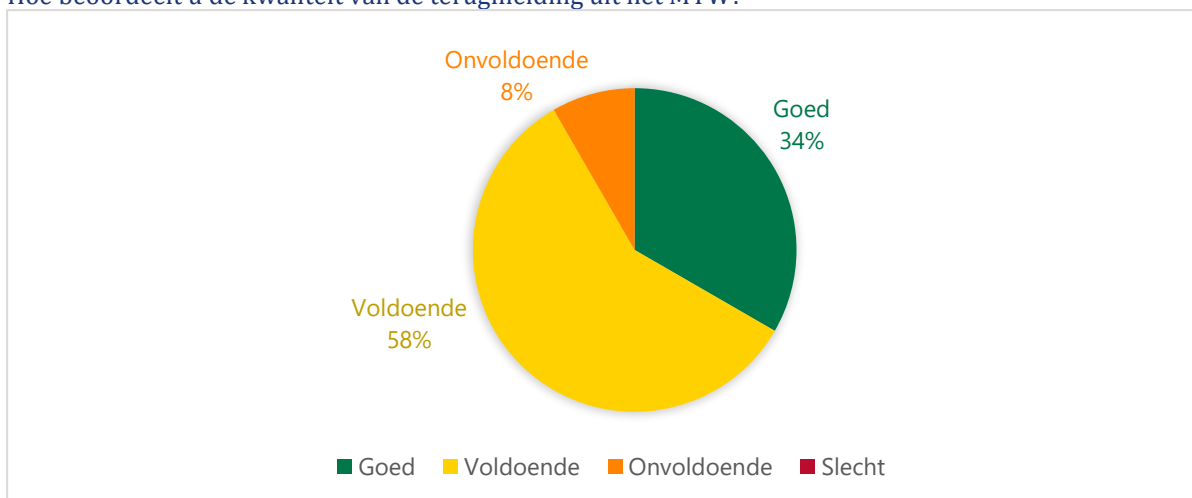
Eerder terug (mogen) koppelen naar achterban

De LCW zou zelfstandiger moeten kunnen communiceren over de feitelijke stand van zaken rond droogte. Afgelopen zomer was er zoveel afstemming nodig wat er wel en niet gecommuniceerd mocht worden dat de feitelijke situatie soms alweer veranderd was.

Niet alle documenten die in MTW aan orde kwamen, zijn ook gedeeld met de LCW terwijl dat wel een toegevoegde waarde heeft.

Met name de 'geheimhouding' werkt belemmerend

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de terugmelding uit het MTW?

Toelichting

Goed

Terugmelding in LCW accuraat

Direct naar MTW was er een verslag van DCC. Ook gaf de vz-LCW direct een korte samenvatting door aan LCW

Voldoende

De droogtemonitor is (openbaar) resultaat van afwegingen in MTW.

Geen zicht op

Geen zicht op

Hier heb ik niet een goed beeld bij omdat ik in de periode dat dit speelde niet betrokken was bij LCW en MTW.

Ik heb onvoldoende inzicht hierin om dit goed te kunnen beoordelen

Minder zicht op

Sommige besluiten werden onder embargo genomen

"Soms wil je dat het sneller gaat.

Vorbereiding in RDO op dinsdag, bespreking LCW woensdag, bespreking MTW donderdag, besluit pas op donderdagmiddag of vrijdag ochtend bekend. "

Onvoldoende

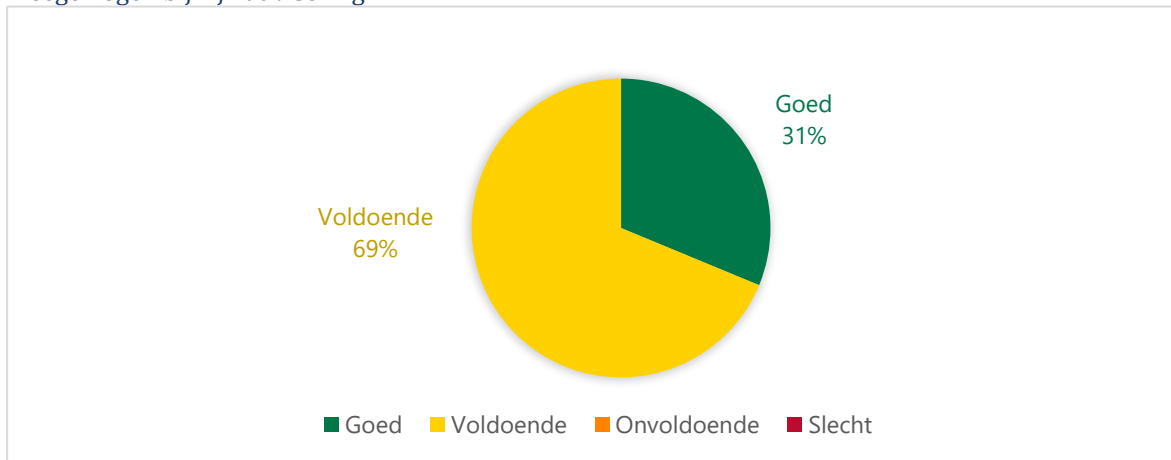
De MTW besluiten zijn niet goed en snel gecommuniceerd naar de RDO'n. Reden hiervoor is denk ik dat het bij het MTW niet iemand zat die zich daar verantwoordelijk voor voelt. Een informatiecoördinator zou hiervoor volgens mij goed zijn.

Voor beheerders komt de informatie uit het MTW vaak te laat. De tijdspanne tussen info leveren (Ma.) En terugkoppeling (Do/Vr) tijdens crises is te lang. Ook duurt besluitvorming en berichtgeving over op en afschalen (veel) te lang. Dat wordt ten onrechte in het politieke spoor getrokken.

Zie vorig antwoord ("Met name de 'geheimhouding' werkt belemmerend")

Ik heb geen structurele terugmelding gezien, alleen incidenteel.

Hoe beoordeelt u de wijze waarop het MTW uw 'monitoring, afstemming en advisering' heeft meegewogen bij zijn advisering?

Toelichting

Goed
Daar heb ik geen zicht op. Vermoed dat het goed ging omdat de adviezen zijn overgenomen.

Voldoende
Geen zicht op
Heel veel zaken lopen prima door. Tav communicatie van problemen heeft de Unie soms een wat andere visie. Minder de problemen proberen af te dekken. Die tendens bestaat bij het Rijk meer ook met oog op reacties/problemen in de Kamer. De water awareness vereist evenwel meer openheid.
Hier heb ik niet een goed beeld bij omdat ik in de periode dat dit speelde niet betrokken was bij LCW en MTW. Ik heb onvoldoende inzicht hierin om dit goed te kunnen beoordelen
Kan ik niet goed beoordelen
LCW adviezen zijn niet altijd overgenomen.
Minder zicht op
Weet ik niet

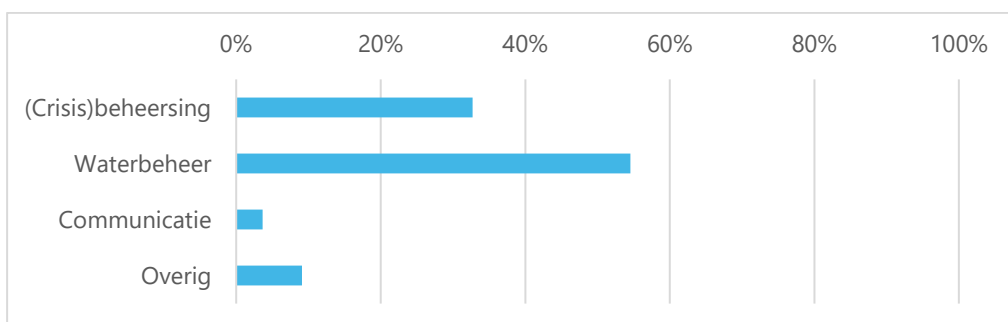
1.10 RDO

Was u deelnemer van het Regionaal Droogte Overleg (RDO) of was u droogtecontactpersoon van een waterschap?

71 respondenten waren deelnemer van de LCW en hebben de vragen in sectie 1.8 en 0 ingevuld.

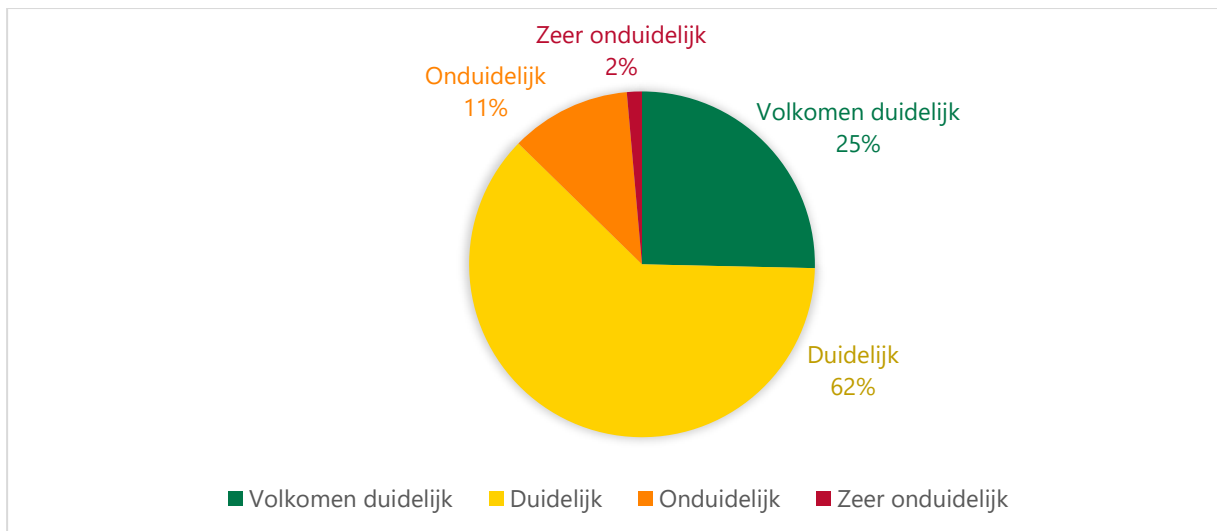
1.11 Samenwerking en besluitvorming binnen uw RDO

Vanuit welke verantwoordelijkheid bent u tijdens de droogte vooral betrokken geweest bij het Regionaal Droogte Overleg (RDO)?

Overig
Divers. Als provinciaal vertegenwoordiger neem je verschillende belangen mee. Directe belangen als natuur, recreatie etc. Maar natuurlijk ook eerlijke verdeling van water over beheerders en provincies en hoe de waterbeheerders gebruik maken van provinciale kaders (bv de verdringsreeks).
Als provincie denken we mee en kijken we naar de brede afweging en volgen van draaiboek/verdringsreeks
Voorzitter RDO
Agenda-lid
Object deskundige van gemaal Eefde wat een cruciale rol had voor de Twentekanalen
Management, interne coördinatie
Contactpersoon provincie
Plaatsvervanger voor provinciale contactpersoon
Voorzitter RDO Twentekanalen - Overijssel
Als visrechtgebende en coördinator van visreddingsacties

In hoeverre vindt u de rol en taken van het RDO duidelijk?

Toelichting

Volkomen duidelijk
Als beschreven in waterakkoord Twentekanalen-Overijsselse Vecht
Dat wil niet zeggen dat het voor buitenstaanders altijd even duidelijk is.
Draai inmiddels al meerdere jaren mee in het RDO en ben daardoor vertrouwd geraakt met materie en vergaderstructuur.
Het gaat puur om afstemming en heeft geen beslisbevoegdheid
Wel verschil van aanpak tussen ZO en ZW

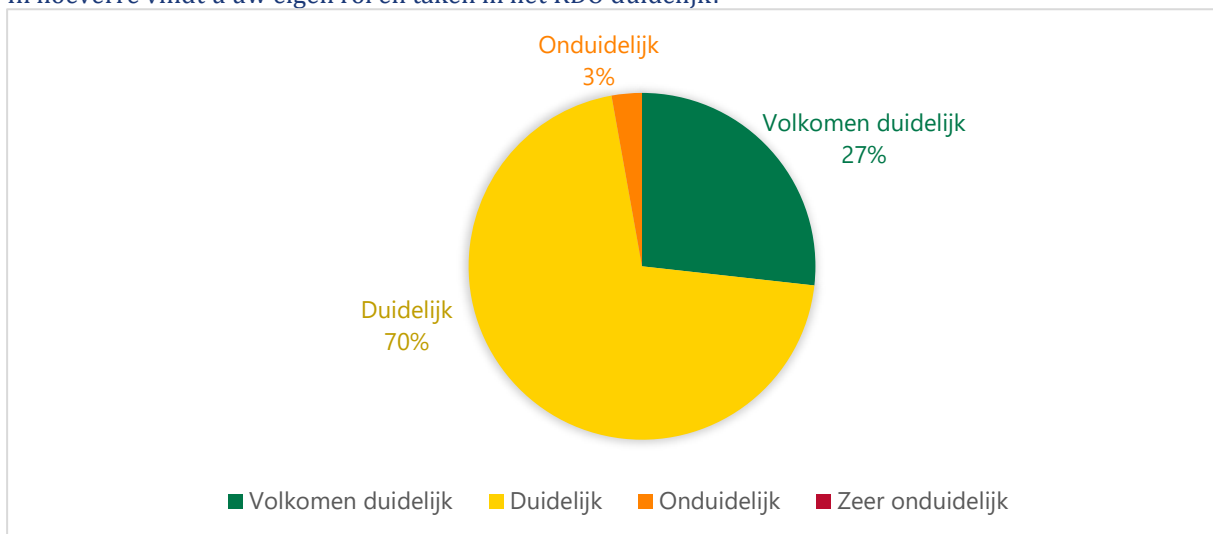
Duidelijk
Afstemming regionale waterbeheer
De adviserende rol in richting van het LCW is duidelijk.
De waterakkoorden zijn duidelijk over de rol: de praktijk was anders
Het RDO zelf is een zeer nuttige tafel om informatie te delen en de situatie te beoordelen. Ook de rol om het LCW te adviseren is een duidelijke. Wel is er onduidelijkheid (geweest) over de rol van het RDO t.a.v. Grondwater(onttrekkingen) en de mogelijkheid om vanuit het RDO zelf de verdringsreeks in te stellen (los van het LCW)
Hier en daar nog wat onduidelijkheid maar door de bank genomen prima
In begin was het niet allemaal even duidelijk, maar na enkele bijeenkomsten was rol en taak wel duidelijk
In het algemeen duidelijk, hoewel de adviserende rol en de besluitvormende rollen explicieter gemaakt kunnen worden

Mijn waterschap (Rivierenland) heeft een aantal keren aangegeven niet bij een RDO overleg aanwezig te kunnen zijn tijdens de warme fase. In mijn ogen is dat zeer onwenselijk en daarop heb ik mijn organisatie aangesproken
Onderlinge afstemming en advies aan LCW
Overlegorgaan om de waterverdeling binnen de regio te bespreken, keuzes voor maatregelen te bepalen en het adviseren van de LCW.
RDO is adviserend richting LCW, informerend richting eigen organisatie
RDO Midden en West Nederland duidelijk volgens eigen Draaiboek, RDO Zuid West Nederland kan duidelijker heeft fact sheet, maar geen eigen draaiboek.
Rol is duidelijk en er is voldoende ruimte om met elkaar om onderwerpen op tafel te leggen die buiten draaiboek vallen
Voor mij wel, maar zal af en toe scherper moeten in advies en rol naar advies orgaan er boven. Verder communicatie moet centraler
Voor waterverdeling prima, voor aanlevering info over grondwaterstanden niet duidelijk.
We hebben een draaiboek waarin de taken omschreven staan

Onduidelijk
Alleen een adviserende rol naar LCW. Geen beslissingsbevoegdheid
De bevoegdheden tot het nemen van beslissingen zijn onduidelijk
De RDO was in verwachting van aansturing vanuit het LCW
Het RDO blijkt slechts een vrijblijvend afstemmingsoverleg zonder enig mandaat te zijn. Iedere partij kan op basis van zijn eigen bevoegdheden besluiten nemen. Niet alle partijen zijn gelijkwaardig vertegenwoordigd.
Onduidelijk wie waar verantwoordelijk is voor was? Onduidelijk met welk mandaat de aanwezigen aan tafel zaten. Veel discussie over wat nu echt het handelingsperspectief was etc. Als provincie zaten wij bij meerdere RDO's en de een werkt duidelijk anders dan de ander.
RDO kon wat duidelijk hun rol pakken
Taken en verantwoordelijkheden waren niet altijd even scherp.
Wat er gebeurt met de adviezen en signalen in de RDO overleggen richting MTW en hoger is onvoldoende duidelijk. Ook is onvoldoende ruimte in de overlegstructuur om te komen tot een bestuurlijke samenwerking en gemeenschappelijk optreden.

Zeer onduidelijk
Onduidelijk is mandaat van de individuele deelnemers aan het RDO en daarmee wat de status is de adviserende rol van het RDO. Besluitvormend karakter(?) Irt solidariteit zijn zeer onduidelijk.

In hoeverre vindt u uw eigen rol en taken in het RDO duidelijk?

Toelichting

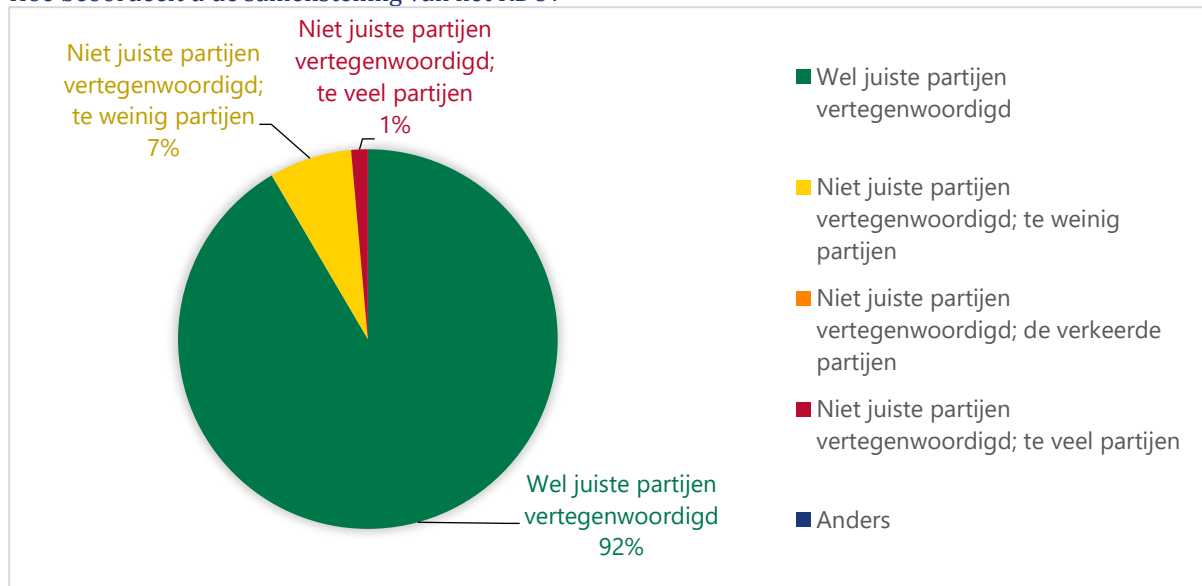
Volkomen duidelijk
Ik weet welke rol ik heb
Zie ook toelichting bovenstaande vraag.
Ik breng open en objectief de feiten vanuit ons waterschap in en neem constructief deel aan de discussies

Duidelijk
De afdeling crisisbeheersing van WSRL heeft mij uit de RDO Gelderland gehaald tijdens de warme fase en mij te kennen gegeven dat ik alleen nog in de koude fase zitting mag hebben in de RDO Gelderland. Tijdens de warme fase zijn ICO's aangewezen om deze rol op zich te nemen bij de 3 RDO's waar WSRL in vertegenwoordigd moet zijn.
De provincie zit vooral aan tafel als belanghebbende. De waterbeheerder heeft de primaire verantwoordelijkheid voor het realiseren van waterverdeling. De vraag is wel hoe zich dit vertaalt in het besluitvormingsproces: heeft een ieder een gelijke stem, of ligt de eindverantwoordelijkheid bij de voorzitter? Zeker als verschillende belangen conflicteren is dit relevant.
In de functie van 2e man verstrekte ik informatie aan de provinciaal RDO vertegenwoordiger
In RDO Midden en West Nederland worden verwachtingen m.b.t. Rollen en taken in het RDO op basis van het Draaiboek per overleg goed gedeeld en uitgesproken.
Inbreng leveren over de droogtesituatie in het eigen beheergebied, de afwegingen en belangen hierbij en meedenken over de te maken keuzes en maatregelen in regio-verband.
Onduidelijk is of het RDO nu een ambtelijke of een bestuurlijke invulling heeft. En of bestuurlijk mandaat vereist is voor deelname. Bestuurlijk mandaat maakt open dialoog haast onmogelijk en een eensluidend advies aan de LCW helemaal onmogelijk.
Onze taak was helder, redden van vis.
Opkomen voor eigen belangen, provinciale kaders in de gaten houden en waar nodig investeren in proces.
Rol en taak : was naar mijn mening; deelnemen aan inhoudelijke discussie in het RDO en terugkoppeling naar de eigen organisatie. Uitvoering inhoudelijke analyses ter ondersteuning daarvan, maar in principe geen onderdeel van de rol
Stand van zaken binnen eigen beheersgebied weergeven en informatie delen.
Veel zaken zijn nog vrij nieuw, maar er is ruimte om te leren en te ontdekken.
Vertegenwoordiging regionale/lokale belangen
Voor ieder afzonderlijk is rol en taak wel helder maar belangen verschillen soms wel

Onduidelijk
Taak is duidelijk, rol niet gezien onduidelijke status van 'besluitvorming' of advisering door RDO (zie vorige antwoord).
Door genoemde onduidelijkheid dreigt een situatie waarbij partijen te veel vanuit hun eigen belang gaan handelen. Dat is nu net niet de bedoeling volgens mij

Zeer onduidelijk
-

Hoe beoordeelt u de samenstelling van het RDO?

Toelichting

Wel juiste partijen vertegenwoordigd
Aan RDO Noord zou ook PWN moeten kunnen deelnemen.
Aanvullend had ook PWN bij het RDO-noord aanwezig moeten zijn
Alle waterbeheerders zijn vertegenwoordigd en beide Provincies het overkoepelend natuurbelang vertegenwoordigen
De provincies zijn niet altijd nodig
Er waren niet altijd de goede mensen vertegenwoordigd
Ik miste alleen de drinkwaterbedrijven
Ik zou niet precies weten welke partijen allemaal betrokken waren.
In principe zouden de provincies een ondergeschikte rol kunnen spelen in het RDO, aangezien de provincies (meestal) geen operationele waterbeheer taken hebben. Tijdens de droogte bleek de rol van de provincies echter wel zinvol en bovendien meer op 1 lijn.
Juiste overheidspartijen, maar op achtergrond (via provincie) moet inbreng vanuit drinkwaterbedrijven gegarandeerd zijn en (via waterschappen?) Van gemeenten.
Met toevoeging van tactische peilbeheerders is een goede aanvulling, deze mensen weten precies hoe de actuele situatie in hun gebied
Mogelijk id toekomst iemand van Port of Twente (bedrijfsleven) uitnodigen ?
Niet iedereen neemt de verantwoordelijkheid om te verschijnen op overleggen
Nutsbedrijven is te overwegen, maar dit is een precedent voor andere belangen, o.m. Landbouw, natuur, pleziervaart, etc.
Ook terreinbeherende organisaties en ZTLO toevoegen
RDO is overheidsgedomineerd. Waterschappen hebben contacten met belangenpartijen, maar niet iedereen doet dit op de zelfde manier
Rol provincie misschien heroverwegen.
Sommige RDO's (Noord) worden daardoor zeer massale bijeenkomsten waardoor besluit/adviesvorming moeizaam verloopt
Start zonder de Provincies, maar later zijn de betrokken Provincies ook aangesloten en waren alle waterbeheerders aangesloten.
Zou nog aangevuld kunnen worden met Vitens

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, te weinig partijen
PWM, drinkwaterbedrijf ontbreekt.
Vertegenwoordigers van functies in de verdringsreeks.
Drinkwatersector ontbreekt evenals vertegenwoordiger vanuit scheepvaartzorg

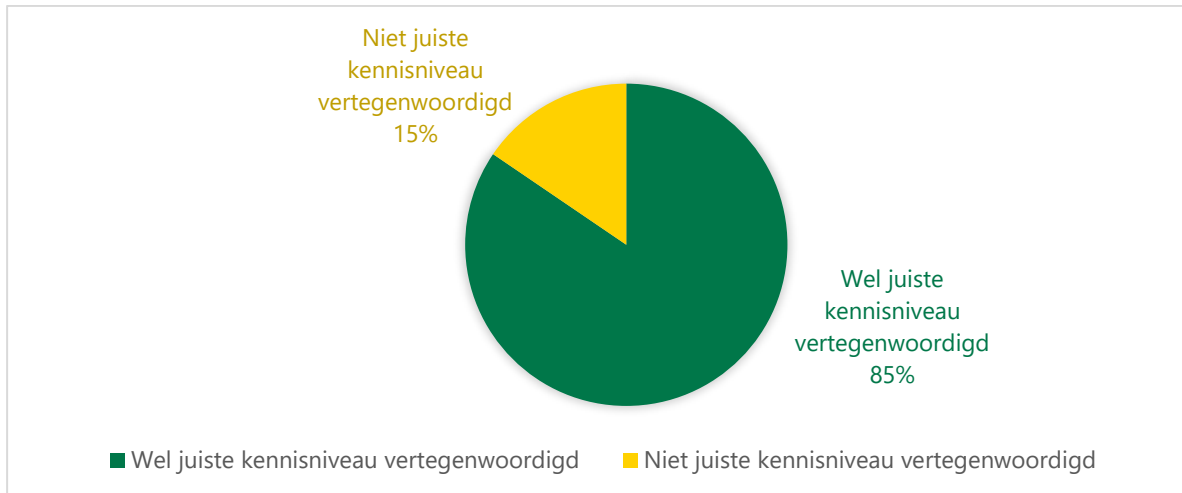
Drinkwaterbedrijven ontbreken; provincies kunnen (namens de natuurterreinbeheerders) steviger natuurbelang inbrengen.

Drinkwaterbedrijven bleken belangrijke partner, verbinding tussen twee RDO's moest worden verzorgd door RWS. Daar ligt focus vooral op waterkwantiteit terwijl er veel andere gemeenschappelijke problemen opdoemden (natuur, grondwater, landbouw, ..)

Niet juiste partijen vertegenwoordigd, te veel partijen

Ik vond de rol van de provincies onduidelijk als het gaat om het maken van afwegingen m.b.t. De waterverdeling.

Hoe beoordeelt u het kennisniveau van de vertegenwoordigers in het RDO?

Toelichting

Wel juiste kennisniveau vertegenwoordigd

Een aandachtspunt hierin is de vervanging bij vakanties

Geldt soms niet voor vervangers

Het abstractieniveau per vertegenwoordiger verschilt wel, van heel pragmatisch tot bijna bestuurlijk

Het wisselt wel. Wat mij betreft moeten er inhoudelijke specialisten zitten, met voldoende brede kennis ten aanzien van de aspecten van droogte en die een korte lijn hebben naar de eigen crisisorganisatie

Indien nodig is beroep gedaan op collega's als kennisniveau ontoereikend is. Denk daarbij aan communicatieadviseurs of beleidsadviseurs.

Kennis van regionaal systeem van de vertegenwoordigers is essentieel bij verkennen of inzet van maatregelen!

Kennisniveau wisselt. Bij de trouwe deelnemers is de kennis voldoende

Niet iedereen had evenveel kennis en ervaring, maar dat is inherent aan de situatie.

Overleg in RDO vraagt meedenken met problematiek in andere/aangrenzende gebieden. De kennis van het watersysteem bij een ander is niet altijd aanwezig, maar kan m.i. Ook niet verlangd worden. We moeten het elkaar kunnen uitleggen

Soms zitten vervangers aan tafel (i.v.m. vakantie periode) en die hebben niet altijd alles scherp en dat kost soms wat meer tijd.

Veel hydrologische/ gebiedskennis en beleidsmatige kennis aanwezig. Probleem was inhoudelijk en beleidsmatig kennisniveau bij de RWS medewerkers ! (

Vonden lastig om in crisis te opereren

Wel erg beleidsmatig terwijl er praktische besluiten genomen moesten worden.

Wel veel verschillen tussen RDO (en wie wordt afgevaardigd naar de RDO) bijv. naar RDO noord

Niet juiste kennisniveau vertegenwoordigd

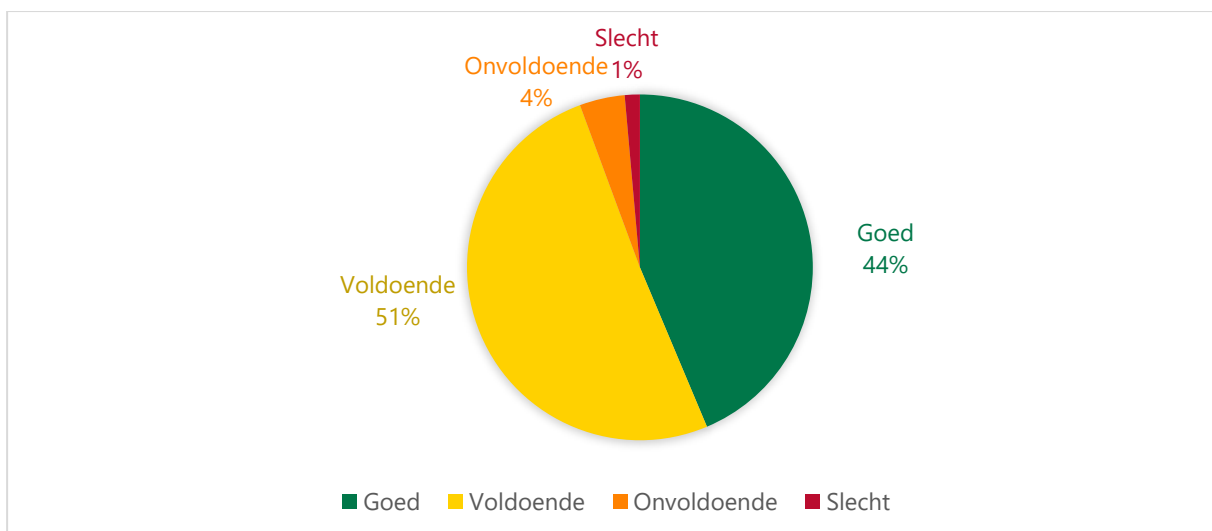
Bij RDO WM was het prima. Bij RDO N was een andere dynamiek; daar zaten soms mensen aan tafel die hun bestuur vertegenwoordigde i.p.v. de inhoud.

Drinkwaterbedrijf miste

Een aantal medewerkers van WSRL heeft wel het juiste kennisniveau om zitting te nemen in de RDO en een aantal heeft dat niet. Maar dat is in mijn ogen meer een interne aangelegenheid.
Het is geen dagelijkse kost, veel verloop in personen, het wordt dan vaak te theoretisch omdat ze zich moesten inlezen in de stukken. Een goed klein handzaam handboek voor iedereen lijkt mij zeer nuttig, zodat er ook geen onnodige discussies ontstaan.
In het RDO zou veel meer aandacht moeten komen voor mandaat waarmee deelnemers er zitten en ook de bestuurlijke afstemming. Het bleef nu vooral bij uitwisseling van informatie en standpunten.
Kennisniveau is niet het goede woord. Je hebt in de warme fase een ander type mensen nodig als in de koude fase. Veel discussie hoorde niet op de RDO vloer thuis. Daarnaast was kennisniveau over inzet van verdringingsreeks en verantwoordelijkheden te klein.
Mix van operationele, systeeminhoudelijke en beleidsmedewerkers
Niet altijd, vakantie periode speelt een rol. Indien vervangers voldoende ingelicht hoeft dat ook geen probleem te zijn. Factor is ook dat het in een crisissituatie het ook goed is om de juiste mensen ook op het thuisfront te hebben. Misschien is een videoconferentie handiger (maar nog niet echt ingeburgerd)
Niet zo zeer het kennisniveau, als wel de juiste vakinhoudelijke discipline ontbrak in deze mix van waterbeheer en crisisbeheersing. In de vergaderstructuur ontbreekt een bestuurlijk afstemmingsmoment.
Zeer verschillende inzage sommige personen lijken puur te handelen op persoonlijke titel en niet namens hun bestuur
Zie antwoord hier boven, we hebben het over de inhoud. Een juridisch medewerker kan daar niet inhoud aangeven

Hoe beoordeelt u de meeweging van uw inbreng in het RDO?

Toelichting

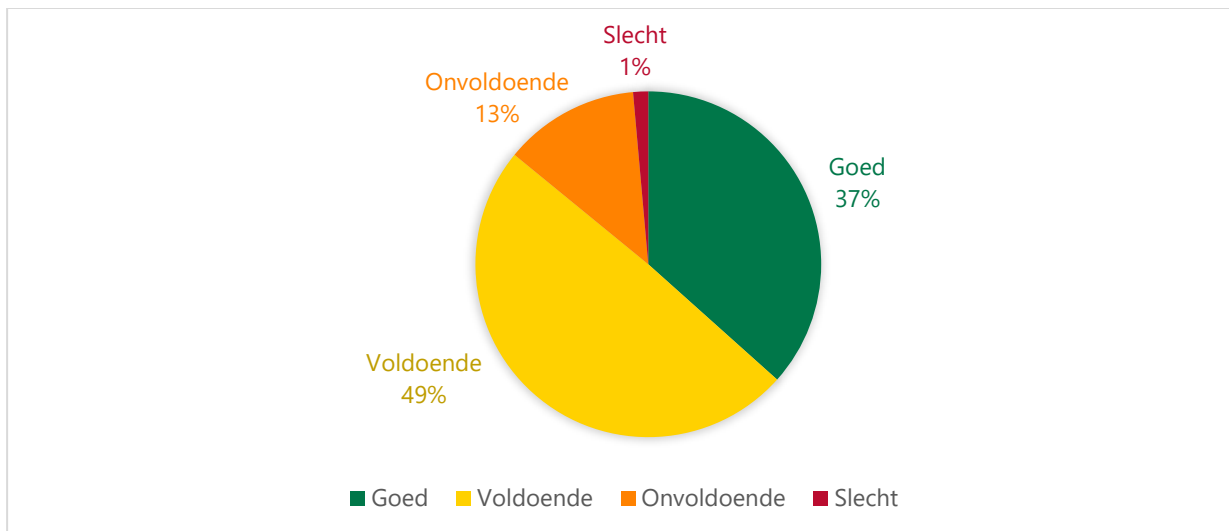
Goed
Met ieders inbreng wordt goed rekening gehouden.
Voldoende
Bij RDO Twentekanalen beter dan bij RDO Noord, vanwege omvang RDO.
Dit RDO was een goed team waar iedere deelnemer zijn belangen in kon brengen.
Iedereen kreeg voldoende gelegenheid zijn/haar punt te maken
In hoeverre ik dit als agenda-lid en tevens van mij collega Pieter Filius (vertegenwoordiger WVS) heb kunnen vernemen is dit voldoende.
Niet meer je zag er overall te weging van terug
Ons belang was helder en daar werd rekening mee gehouden. Waterschappen waren wel terughoudend om zelf vis te redden. Dat kwam nu allemaal op de schouders van vrijwilligers te liggen, dat kan bij een calamiteit van dergelijke omvang niet.
Slechts 1x aanwezig geweest. Relevante punt is voldoende mee gewogen.

Verschilt per RDO .... Ligt ook aan kennis van elkaars problemen en achtergronden van de afgevaardigden naar de RDO s
Voorzitter
We verbruiken ook maar weinig water

Onvoldoende
Was wel eens onduidelijk
Herhaaldelijk gevraagd om meer regie door RWS op watervoorraad IJsselmeer.

Slecht
Omdat ik plotsklaps uit de RDO Gelderland ben gehaald door de afdeling Crisisbeheersing van WSRL.

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van 'monitoring, afstemming en advisering' in het RDO?

Toelichting

Goed
Een ieder moet niet te emotioneel worden, dus in rol en verantwoordelijkheid, feitelijk blijven.
Met name RDO Noord wordt sterk aangepakt met BOB structuur
Vanuit historie als partners waterakkoord (recent herzien) is de bereidheid / samenwerking zeer goed te noemen.

Voldoende
Enkel afstemming, monitoring en advisering heeft niet plaatsgevonden (vraag is of dat nodig/gewenst is)
Er bestaat wel de neiging om te smal (vanuit eigen belang) te redeneren en het grote geheel wat uit het oog te verliezen. Daardoor worden problemen wat te groot gemaakt.
Hoe en wat wordt gemeten en gemonitord verschilt per waterbeheerder. Debiet dat wordt onttrokken aan rijkswater en mate van verzilting van inlaatwater kan niet door elk waterschap per inlaatlocatie worden aangegeven.
Kan beter. Uiteindelijk was ieder zo druk met eigen problematiek dat gezamenlijke standpuntbepaling, uitwisseling ed. soms onder druk stond
Teveel inhoudelijk vragen van LCW besproken in RDO
Waterkwaliteit IJsselmeer aanvankelijk onderbelicht.
Wederom verschil tussen RDO WM en RDO N: RDO WM was top. Bij RDO N was dat een stuk minder door de andere dynamiek. De coördinatie van RDO N was minder goed georganiseerd dan bij RDO WM.
Werd steeds beter

Onvoldoende
Bij RDO Noord niet altijd eenduidig advies vanwege belangentegenstellingen tussen verschillende regio's.

De verzilting van het IJsselmeer kwam als een verrassing; dat had eerder en beter gemonitord moeten worden. In het overleg werd niet altijd overeenstemming gebruikt en trokken partijen daarna hun eigen plan. Zeker de eerste weken was het niet duidelijk met welk standpunt of advies de RDO-voorzitter naar de LCW ging; later ging dit beter.

De watervraag was onduidelijk en daarmee de prognoses.

Dit verschilde per RDO.

Dit zijn drie aspecten! Op alle vlakken is nog winst te halen.

Het was haast niet mogelijk om echt grip op de zaak te houden tijdens het hoogtepunt van de droogte. Dat had ermee te maken dat vrijwilligers verantwoordelijk werden voor het redden van vis en dit ook op eigen houtje gingen doen.

Mijn waterschap is in mijn ogen niet goed vertegenwoordigd geweest in het RDO west midden

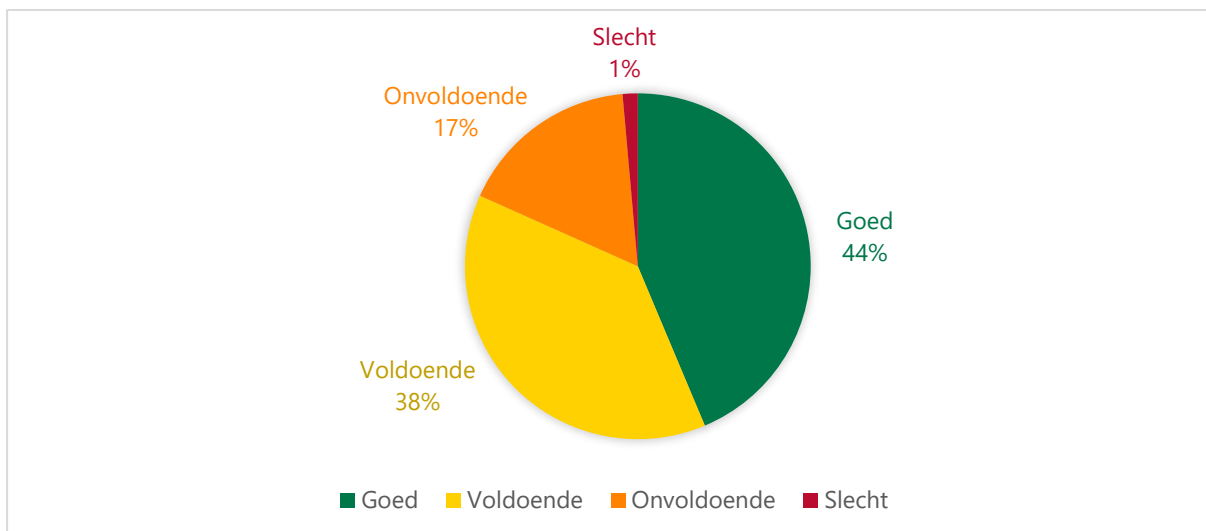
Zoals aangegeven vooral informatie uitwisseling maar onvoldoende ruimte voor (bestuurlijke) afstemming

Er is nog ruimte voor verbetering. Namelijk, duidelijkheid over de fase waar we inzitten. Bijv. Structureel watertekort en de daarbij passende maatregelen toepassen. Her en der worden aspecten van de Verdringingreeks toegepast zonder dat deze werkelijk wordt afgekondigd. Heb de indruk dat niet iedereen op dezelfde golflengte is afgestemd.

Slecht

Geen idee, wat je met deze vraag bedoelt

Hoe beoordeelt u de samenwerking in het RDO?

Toelichting

Goed

Prima team onder goed voorzitterschap

RDO Midden en West Nederland goed, RDO Zuid West Nederland voldoende.

RDO Zuid-Oost heeft al enkele jaren dezelfde samenstelling en is goed op elkaar ingespeeld.

Uitstekend

Zeker tijdens de droogte fasen: uitstekend!

Voldoende

Bij RDO Twentenkanalen prima, bij RDO Noord onvoldoende door belangentegenstellingen tussen verschillende regio's

Dit staat los van de pittige discussies, die veel tijd kostten en niet tot een gezamenlijk standpunt hebben geleid

Hangt wel erg van personen af. De een is er beter in dan de ander. RWS was zo druk dat het vaker eenrichtingsverkeer werd.

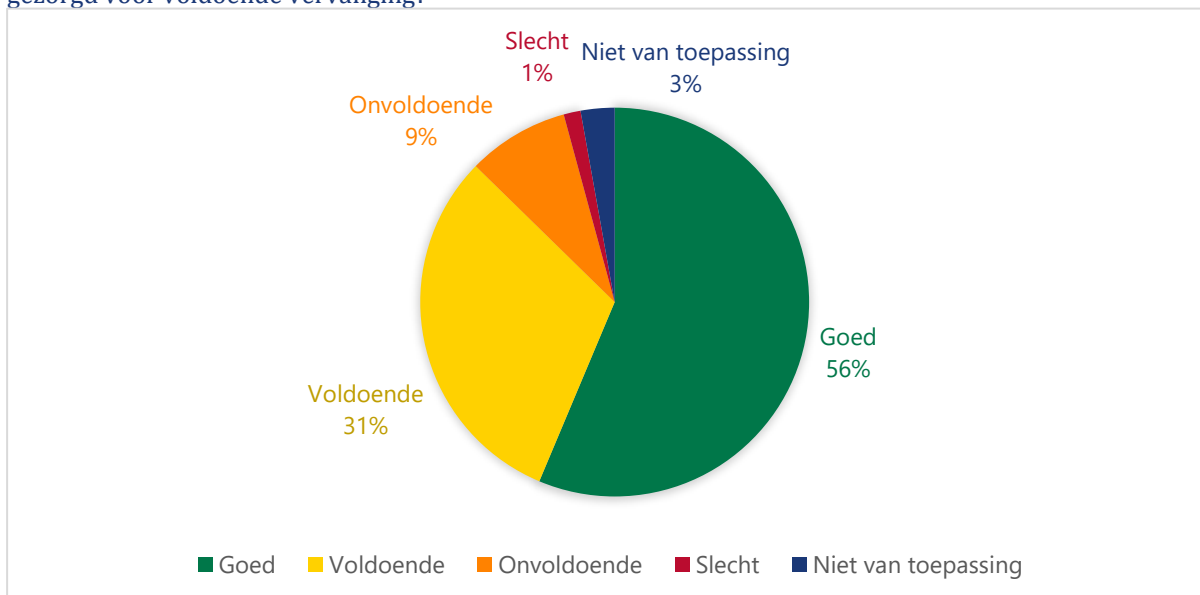
In RDO Noord zijn veel waterbeheerders verenigd met sterk verschillende gebieden. Dat kan afstemming wel lastig maken. Afgelopen zomer ging het een keer verkeerd, dat een van de deelnemers zich niet aan de afspraak hield en te snel tot ingrijpen overging

Maar niet altijd overeenstemming.
Ondanks soms tegengestelde belangen is er tijdens de droogte wel samengewerkt om tot goede keuzes te komen.
RDO Twente kanalen = Voldoende /RDO Noord = Onvoldoende
Was in het begin slecht en werd steeds beter
We zijn het niet altijd eens, maar er wordt wel naar elkaar geluisterd
Zie hierboven. RDO WM was erg goed. RDO N kon beter.
Zie ook antwoord bij meeweging

Onvoldoende
De intentie van alle deelnemers is goed, maar er was soms ook sprake van onmacht
De sfeer bleef goed, maar er kwam vanuit RWS te weinig antwoord op de vragen die met name door de waterbeheerders werden gesteld. Verder was de administratieve kant qua verslaglegging slecht geregeld.
Deelnemers hielden de kaarten op de borst, ook vanwege onduidelijkheden watervraag en prognoses.
Eigen belang werd boven het gezamenlijk belang gepositioneerd. Uiteindelijk is dit bestuurlijk opgeschaald
Er wordt toch nog hoofdzakelijk vanuit het eigen belang gedacht.
Onderling wantrouwen en te weinig uitwisseling in bepaalde periodes
Op zich was de samenwerking best goed maar daar waar zure appels of pittige keuzes op tafel kwamen, kwamen er al snel barstjes en scheuren in de samenwerking naar boven.
Samenwerking staat onder druk wanneer eigen belangen niet overeenkomen met belangen van andere deelnemers. Solidariteit is makkelijk gezegd, maar in de praktijk lastig vorm te geven, uit te leggen.
Wisselend
Zie eerdere antwoorden
Sommige vertegenwoordigers komen met een mandaat van het bestuur. Met als doel zo lang mogelijk de gewenste hoeveelheid water aan te voeren. Bij dreigend tekort dient duidelijk te zijn dat die vlieger niet meer opgaat!

Slecht
Zeer accuraat o.a. door App groep voor operationele zaken

Als één van de deelnemers niet in de gelegenheid was het overleg bij te wonen, in hoeverre was er gezorgd voor voldoende vervanging?

Toelichting

Goed
Al is er wisselend kennisniveau daardoor

Bij ieder overleg waren bijna altijd alle partijen vertegenwoordigd
Bijna altijd is vervanging geregeld. In het uitzonderlijke geval dat dit niet lukte zijn vooraf door deelnemer informatie, inbreng en bijzonderheden aangeleverd.
Dan was er wel goed overleg en afstemming onderling
Dit wisselde overigens wel. In het RDO was een waterschap wat minder scherp in het sturen van vervanging.
Is me niet opgevallen als er partijen ontbraken
Vanwege de aard en omstandigheden rond de droogte waren alle organisaties steeds aanwezig.
Vervanging in vakantieperiode prima geregeld, mede door RDO TK_Ov startbijeenkomst & kanaalbeheerdersoverleg
Voor zover ik weet is dit voldoende goed geregeld. De urgentie van aanwezigheid werd ingezien.
Vanuit ons waterschap was er altijd een vervanger aanwezig.

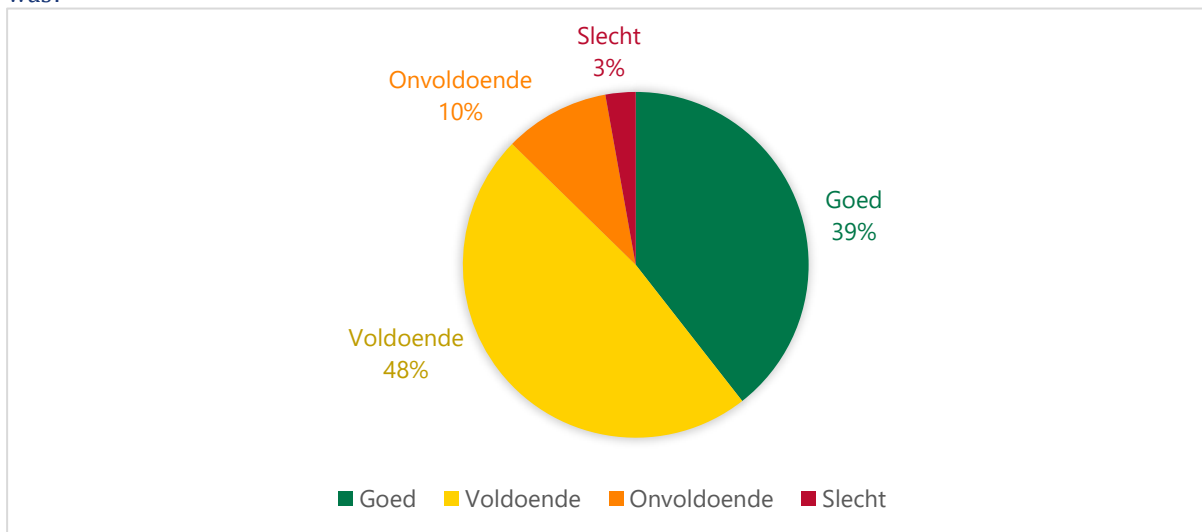
Voldoende
Dat eigen verantwoordelijk voor elke organisatie
De betrokken deelnemers zorgden voor vervangers.
Echter de vervanger moet goed op de hoogte zijn van allerlei zaken, daarom een handboekje zal van algemene zaken, rollen taken, bevoegdheden etc. zou zeer welkom zijn
Ja er was vervanging maar of deze altijd voldoende kennis had?
Moeilijk te beoordelen voor andere organisaties. Vakanties gooiden roet in het eten
RDO WM had zaken goed geregeld. Bij RDO N werd beroep gedaan op andere partijen om bv het verslag van het RDO op te stellen; daar was het dus onvoldoende.
Vervangers zijn soms onvoldoende geïnformeerd/ingewerkt

Onvoldoende
Bij RDO Noord was er vanuit RWS onvoldoende vervanging geregeld waardoor voor bepaalde taken (bijv. verslaglegging) een beroep moesten doen op de deelnemers aan het RDO.
Niet iedereen was vertegenw maar waarom is mij onbekend
Vaak wisselende samenstelling (vanwege vakanties) geeft kennis achterstand.
Vakantietijd had danig invloed en een goed vervangingsrooster was er niet bij alle partners
Was voor onze organisatie niet van toepassing; is ieders eigen verantwoordelijkheid. De provincies haakten vroegtijdig af.

Slecht
Een aantal van mijn collega's heeft meerdere keren aangegeven genoeg te nemen met agendalid te zijn bij de RDO's (west Midden en zuid). Behalve bij de RDO Gelderland, deze collega heeft zijn taak zeer serieus op zich genomen

Niet van toepassing
Alle partijen waren er iedere week in de droogste fase!

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de informatie die binnen uw Regionale Droogte Overleg beschikbaar was?

Toelichting

Goed
Goede beeldvorming onder leiding van RWS en gaandeweg was de spreadsheet voor de actuele watervraag een erg goede aanvulling
Goede en actuele informatie vanuit RWS!
In RDO Midden en West Nederland werd ook goede terugkoppeling van LCW en MTW gegeven.

Voldoende
Aanvankelijk onvoldoende aandacht voor waterkwaliteit.
Afhankelijk van het onderwerp erg wisselend.
Niet alles werd open gedeeld: de eventuele inzet van schepen voor transport zoet water naar innamebekkens PWN vernamen we via de radio op weg naar huis, in het RDO was daar niets voer gemeld.
De RDO secretariaten hebben hun stinkende best gedaan om ons te voorzien van alle benodigde informatie. Wat niet wil zeggen dat alle gewenste informatie ook beschikbaar kon komen.
Het bekende verschil: RDO WM - top; RDO N - onvoldoende
Kan wel beter, m.n. ook het brengen van informatie. Dat staat vaker onder druk door de hectiek
Maak ook gebruik van nieuwe technieken maakt leven gemakkelijker
Maar dat mag nog wel beter
Op sommige punten echter wel verbetering mogelijk, ook bij ons...
Wel is niet alle benodigde info voorhanden. Wat dan Ad Hoc wordt ingevuld.
Werd steeds beter, maar kan nog veel beter. Met name de inzage in mogelijke schade en de consequenties van het verder uitzakken van het IJsselmeer moet beter inzichtelijk

Onvoldoende
Daar is nog ruimte voor verbetering. Meer actuele data van watervraag en aanbod in de regio's is dringend gewenst.
Er is veel onduidelijkheid geweest over concrete grenswaarden wanneer de verdringingsreeks in werking dient te treden, is dit bij een peil in het IJsselmeer van NAP -0,3 of -0,4, deze ruis zorgt voor erg veel onnodige discussie binnen het waterschap en daarmee in ineffectieve besluitvorming.
Er ontbraken ingevulde definities (onomkeerbare schade natuur, intensieve teelten landbouw) en gegevens over grondwateronttrekkingen industrie waren niet direct voorhanden.
Informatie vanuit de diverse functies in de verdringingsreeks onvoldoende. Deels koude-fase informatie, deels real-time informatie.
Watervraag- en meerpeilprognoses moeten beter.
Wisselend

Wel beschikbaarheid over goede prognose over ontwikkeling van IJsselmeer peil, maar vervolgens niet duidelijke welke maatregelen daar vanaf welk peil bij horen. Er moeten betere indicatoren en actie-criteria komen! Ook onvoldoende zicht op de watervraag uit de verschillende regio's. We beschikten niet over een goede waterbalans van het ijsselmeer, dat maakt besluitvorming lastig, zo niet onmogelijk.

Slecht

De kwaliteit van de wekelijks droogtemonitor is prima!, maar inhoudelijk ontbrak wel een kwalitatief goede prognoses van watervraag. 6 weekse prognoses van het KNMI (neerslagtekort) hadden beter al van het begin (nu helemaal niet) consequent gedeeld kunnen worden als databestand (niet als plaatje) .

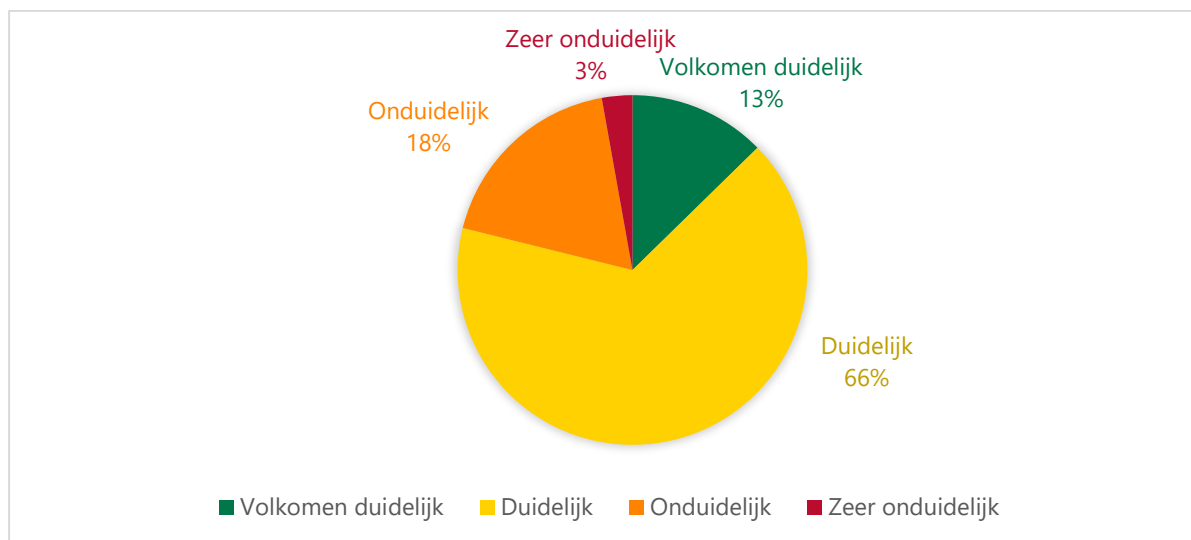
Het plaatsen van prognose van de IJssel afvoer "onder embargo" was absurd en onnodig en beperkte de mogelijkheid van RDO deelnemers om zelf de situatie te analyseren.

Iedereen is gebaat bij een ruime uitwisseling van gegevens

Zie eerdere antwoorden. Aangezien mijn waterschap zichzelf niet goed heeft laten vertegenwoordigen in een aantal RDO's was de kwaliteit van de informatie een aantal keren ronduit slecht.

1.12 Samenwerking, informatie-uitwisseling en besluitvorming tussen uw RDO en de andere overleggen

Hoe beoordeelt u de helderheid van rol- en taakverdeling tussen de Regionale Droogte Overleggen en de LCW ten opzichte van elkaar?

Toelichting

Volkomen duidelijk

Inmiddels weer helder. Na al die jaren van normale droogte was de formele rolverdeling me ontglipt

Duidelijk

Aandacht voor wie welk besluit neemt/advies afgeeft behoeft wel nadere aandacht. Werd soms wat tegenstrijdig vanwege te weinig afstemming tussen regionale partijen onderling.

Aanvankelijk was dit niet duidelijk, maar gaandeweg de zomer werd dit wel duidelijk.

Draaiboek RDO Midden en West Nederland is goed afgestemd met Landelijk Draaiboek Watertekort en Droogte.

Hangt er tussen in, denk veroorzaakt is door de collega's zelf, dat heeft te maken met beslissingen nemen om te komen tot advies.

Heb ik geen inzicht in

Helder, behalve over grondwater.

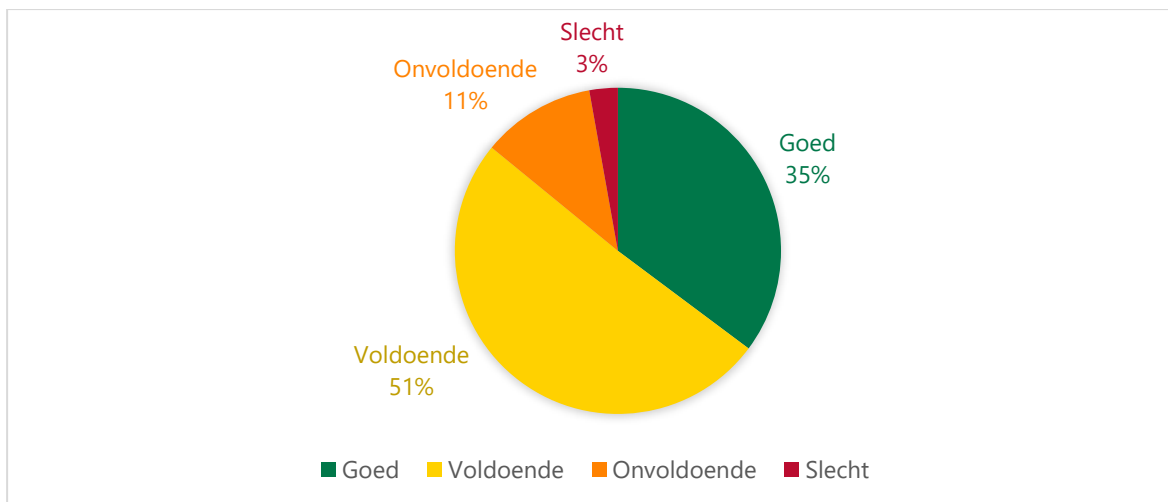
Ik kreeg wel de indruk dat het lang duurde voor grondwater een volwaardige plaats op de agenda van LCW kreeg, evenzo communicatie naar burgers over zuinig zijn met water

In het begin was dit even zoeken
Tijdens de opschaling was het duidelijk, na afschaling is de helderheid snel weg (zoals je nu merkt bij de beleidstafel)
Zie hierboven. Bij RDO N was hier onduidelijkheid over die niet is weggenomen.
Rol- en taakverdeling is mij duidelijk. Alleen LCW moet ingrijpen, wanneer de RDO niet met de juiste adviezen komt!

Onduidelijk
In warme fase ontstond onduidelijkheid over adviesrol van RDO Noord richting LCW. Deels veroorzaakt door onduidelijke sturing vanuit RWS.
Er was toch wel onduidelijkheid over wie wat mocht doen rond de verdringingsreeks
Het mag wel wat scherper zijn waar de LCW wel over gaat en waar de RDO zelf beslissingen in moet/mag nemen. Of geeft het RDO enkel en alleen adviezen aan LCW? Lijkt met niet.
Het was onduidelijk wie beslissingen zou nemen in categorie 3 en 4 van de verdringingsreeks.
In het begin onduidelijk ... Wie gaat over cat. 1 maatregelen?
Mandaten (beslissingsbevoegdheid), verantwoordelijkheden, et cetera waren onvoldoende bekend. Lang is Vechtstromen in de veronderstelling geweest dat het LCW beslissingsbevoegd is terwijl dit niet zo is.
Met name de besluitvorming over het inwerking treden verdringingsreeks. Soms verwarring over de adviserende rol van de RDO's. Ook over maatregelen voor het inwerking treden van de verdringingsreeks (wel of niet een beregeningsverbod?)
Ook de LCW is 'slechts' adviserend.
Over toepassing verdringingsreeks onduidelijk
Werd niet altijd voldoende gedeeld

Zeer onduidelijk
Gewoon niet duidelijk... Ook niet hoe LCW zich verhoudt tot de waterakkoorden.

Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen de Regionale Droogte Overleggen en de LCW?

Toelichting

Goed
Goede, snelle en soms ook tussentijdse afstemming
Voor wat betreft RDO TK-Ov (Oost)

Voldoende
Regelmatig een overmaat aan vragen vanuit de LCW aan ons RDO. Gegeven de vele aspecten van de droogte en het daarbij behorende tijdsbeslag, leverden deze extra vragen grote (werk)druk op aan de leden van het RDO.
Dankzij Cees van Bladeren van de Unie

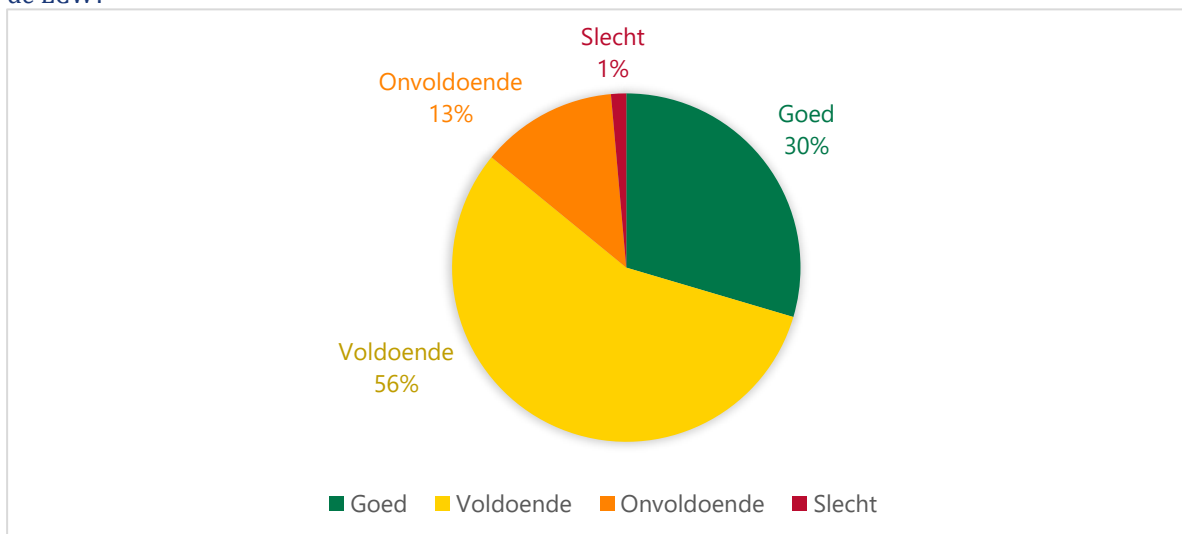

Denk dat goed gaat maar weinig zicht op wat daar besproken is en daarmee niet weet of alles wat nodig is overgekomen is.
Deze vraag is voor mij niet helemaal van toepassing
Heb ik geen ervaring mee.
Heb ik geen inzicht in
In het begin is er wat wrijving geweest omdat LCW landelijk communiceerde dat er niets aan de hand was, terwijl we lokaal echt problemen hadden.
Is de vraag of er nu echt sprake is van samenwerking of dat het meer gaat om het uitwisselen van informatie, vragen en adviezen.
Kan ik niet goed beoordelen
Kan ik niet goed overzien
Kon beter, sterk afhankelijk van persoonlijke lijntjes.
LCW was ook vertegenwoordigd in RDO.
LCW zou wel meer regie mogen voeren wanneer de RDO er zelf niet goed uitkomt
Soms is sneller weten wat er in het LCW besloten of geadviseerd is

Onvoldoende
Het LCW overlegde soms direct met een aantal RDO-leden. Dat maakte het afwegingsproces over de waterverdelingsvraagstukken diffuus
Voor mij onzichtbaar
Wegrijdend uit een RDO overleg moet je op de radio horen dat PWN mogelijk gaat varen met schepen om water in te nemen elders in het IJsselmeer, terwijl daar vanuit RWS zo even niets over is gezegd. Dat vind ik op zijn zachtst gezegd opmerkelijk. Ook de verzilting van het IJsselmeer bleef lang onopgemerkt en onduidelijk en leidde tot spanning in de samenwerking.
Weinig zicht op
De verdeeldheid in RDO Noord is te groot om te komen tot een eensluidend advies. Vandaar dat de knoop dan doorgehakt moet worden door de LCW. Daarbij moet heel helder zijn welke peil-criteria gelden (Hoeveel buffervoorraad is beschikbaar per categorie van de Verdringingsreeks?? Bij welk peil gaan er problemen optreden.

Slecht
-

Hoe beoordeelt u het verloop van de informatie-uitwisseling tussen de Regionale Droogte Overleggen en de LCW?

Toelichting

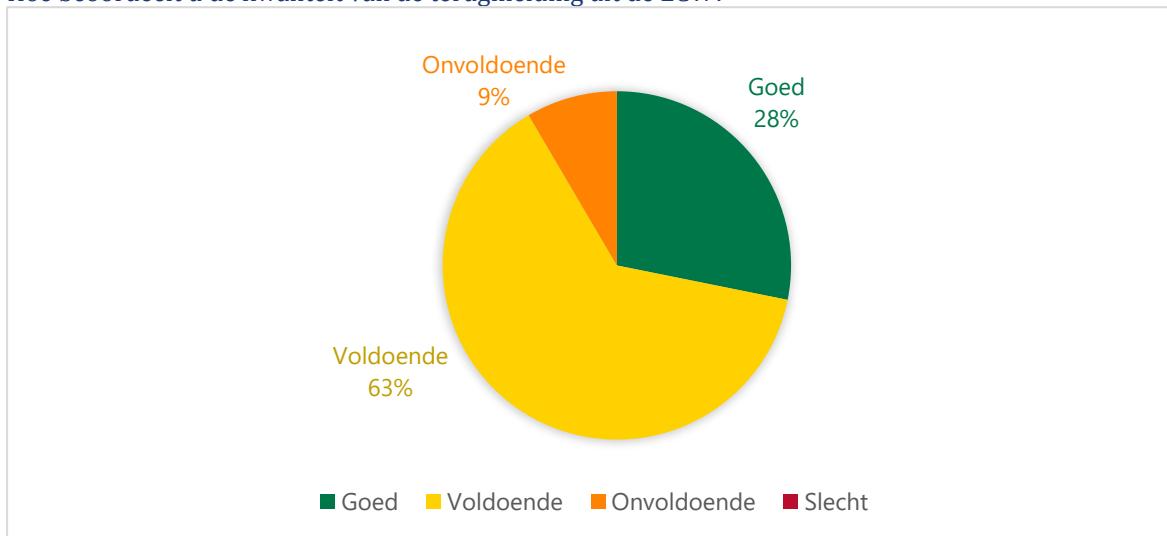
Goed
Het enige kritiekpunt is dat we vanuit meerdere kanalen dezelfde informatie krijgen: RDO's, LCW zelf, Unie van Waterschappen. Zo loopt de mailbox snel over
Site rap = routine in laagwater periode

Voldoende
Zie bovenstaande opmerking. Vaak was er ook weinig tijd om de informatie van RDO richting LCW te krijgen.
Dankzij Cees van Bladeren van de Unie
Dit verbeterde gaandeweg, doordat de LCW-terugmelding op een zeker moment in een power-point presentatie in het RDO werd gepresenteerd.
Ik heb de indruk dat de informatievoorziening vanuit het RDO richting de LCW adequaat was.
Door voorzitter RDO werd aan einde vergadering goed advies voor LCW opgesteld. Timing kon beter. RDO vergadering op donderdag en LCW vergadering pas op dinsdag in de daar opvolgende week.
Er ontstond soms wat onduidelijkheid door uitblijven officiële berichtgeving vanuit LCW
Heb ik geen ervaring mee.
Heb ik geen inzicht in
Later goed kwam bijvoorbeeld expert pluim bij maakt het makkelijker om samen te beslissen en daarmee te adviseren
Overkill aan vragen vanuit LCW, meer aandacht voor prioritaire zaken is gewenst
RDO werd soms een doorgeefluik voor algemene informatie, bijv. Rijnafvoer updates. Wens is om algemene informatie op een algemene wijze te ontsluiten, hiermee niet het RDO te belasten.
Voor zover ik kan overzien is de info uitwisseling snel en frequent
Want eerst LCW overleg .... En dan pas RDO overleg
Zoals eerder aangegeven wilde de LCW af en toe teveel gedetailleerde informatie van de RDO's hebben

Onvoldoende
De acties uit het LCW komen vertraagd beschikbaar doordat ook eerst MTW overleg moet plaatsvinden.
Beter en sneller delen
De waterschappen waren onvoldoende ingelicht over de besluitvorming van de LCW/MTW. Hierdoor konden de waterschappen de communicatie naar de stakeholders onvoldoende voorbereiden. Dit gaf met namen bij de agrariërs veel onrust.
Het (concept)verslag van de LCW was soms laat beschikbaar.
Teveel vragen vanuit LCW
Geen idee
Zie boven.
De snelheid van besluitvorming in het LCW wordt ondermijnt doordat ook het MTW zich erover moet buigen. Je zou verwachten dat wanneer het MTW actief wordt dat er dan ook sprake is van een Verdringingreeks situatie. Dat was afgelopen zomer niet het geval.

Slecht
Weinig zicht op

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de terugmelding uit de LCW?

Toelichting

Goed
Goede presentaties uit LCW werden ook in RDO getoond.
Je wil het graag sneller delen met de RDO leden
Kwaliteit was goed, een enkele keer had de terugkoppeling sneller gekund
Over het algemeen helder. Extra informatie (vertrouwelijk) omtrent de afwegingen was dit jaar zeer welkom
Vertegenwoordigers van RDO Midden en West Nederland in de LCW gaven goede terugkoppeling van bespreekpunten en dilemma's in de LCW.

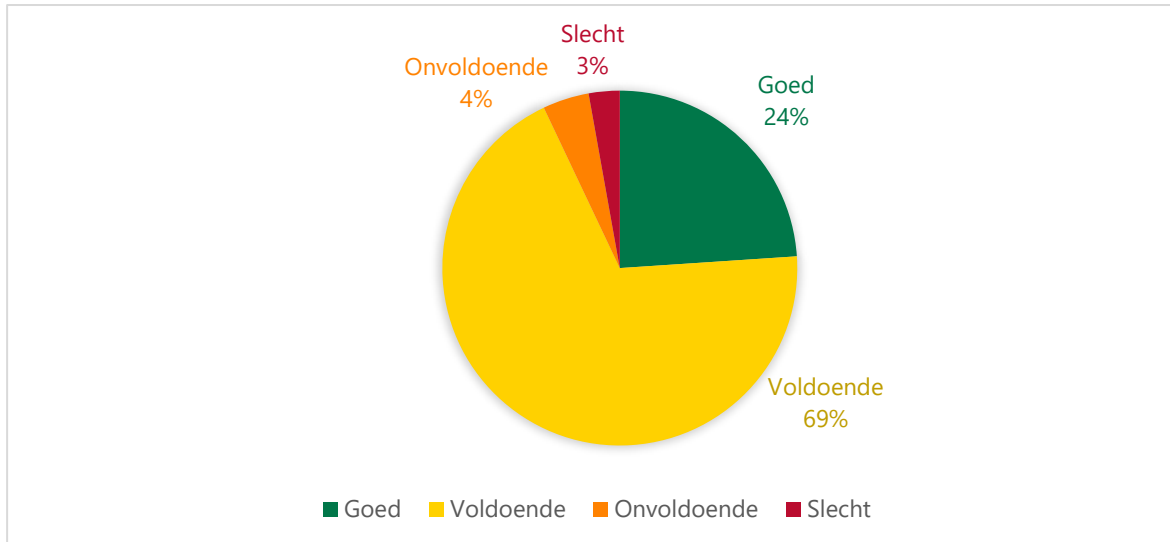
Voldoende
Dankzij Cees van Bladeren van de Unie
De droogtemonitor was goed, maar er had zeker op de genoemde punten vanuit de LCW meer samenwerking gezocht moeten worden
Door deelname in meerdere RDO's en terugkoppeling rechtstreeks vanuit de Unie v Waterschappen ontstaan soms dubbelingen en ruis.
Een enkele keer had de terugmelding sneller gekund...
Geen
Heb ik geen inzicht in
Het liefst had vanuit het RDO direct na afloop van de LCW een terugmelding. Doorgaans was het concept verslag van de LCW wel snel beschikbaar binnen enkele dagen
Het was soms gewend dat om snellere reactie terug te krijgen
Kan soms wat sneller.
Koppeling met regionale verschillen ontbreken.... Landelijk beeld is leidend.
Maar kan beter (sneller)
Werd met mail bedolven, maar was voldoende
Zie eigen evaluatie RDO voor veel punten
De droogteberichten zijn goed opgebouwd en duidelijk. Wat helaas onduidelijk is welk mandaat er aan deze terugmelding hangt. Is dit een LCW advies? / MTW advies? Of een ministerieel besluit? Tot heden zijn de bestuurder (erg) meegaand maar de strikt genomen zijn de bevoegdheden niet duidelijk geborgd!!
Politieke overwegingen en het zoeken naar 'correcte' formuleringen werkten soms belemmerend richting RDO

Onvoldoende
De waterschappen waren onvoldoende ingelicht over de besluitvorming van de LCW/MTW. Hierdoor konden de waterschappen de communicatie naar de stakeholders onvoldoende voorbereiden. Dit gaf met namen bij de agrariërs veel onrust.
Deze was soms wel wat traag. In the heat off the moment wil je gewoon graag snel weten wat er aan de hand is.

Soms was dit onduidelijk, maar dit verbeterde dus gaandeweg (zie boven)

Ging later wel beter. Ging via meerdere kanalen

Hoe beoordeelt u de wijze waarop de LCW uw 'monitoring, afstemming en advisering' heeft meegewogen bij haar advisering?

Toelichting

Goed

Als contactpersoon droogte vulde ik wekelijks het online-sitrap in en verschillende keren las ik in de droogtemonitor onze opmerkingen terug, dat vond ik heel plezierig en gaf vertrouwen.

De adviezen vanuit het RDO Noord waren niet eensluidend, dat vraagt van het LCW om nader te gaan informeren. Dat is meen ik ook gebeurd, maar heeft helaas niet geleid tot meer eendracht.

Voldoende

Bij LCW is meer aandacht nodig voor regionale verschillen tussen bijvoorbeeld 'Hoog Nederland' en 'Laag Nederland'.

Als RDO deelnemer wat op afstand

Er werd serieus met inbreng omgegaan. Op verzoek van het waterschap is door de RDO ook ingegaan op verzoeken om het doorspoelen van Volkerak Zoommeer te beperken en de vraag waarom stormvloedkeringen niet kunnen worden ingezet in droogteperiodes om de uitstroom van zoetwater vanuit de rivieren naar de Noordzee te beperken, en om achterwaartse verzilting van het Haringvliet via Nieuwe Waterweg, Oude Maas en Spui tegen te gaan.

Geen

Geen idee, geen zicht op

Heb de indruk dat het heeft meegewogen, maar weet het niet zeker.

Heb ik geen ervaring mee.

Heb ik geen inzicht in

Kan ik niet goed beoordelen

Problematiek grondwater en zuinig zijn met water had beter gekund

Problemen waren in ons gebied verhoudingsgewijs minder nijpend.

Uiteindelijk zijn we de droogteperiode goed doorgekomen met zijn allen. Maar dat kan ook hebben gelegen aan de min of meer gelukkige volgorde van gebeurtenissen, waarbij toen het ergste leed geleden was qua meerpeil en watervraag de verzilting de kop opstak. Was dat gelijktijdig geweest, dan hadden we een probleem gehad. (geluk gehad??)

Voor mij niet van toepassing

Voor zover te overzien zijn adviezen serieus genomen en is hier steeds op geacteerd.

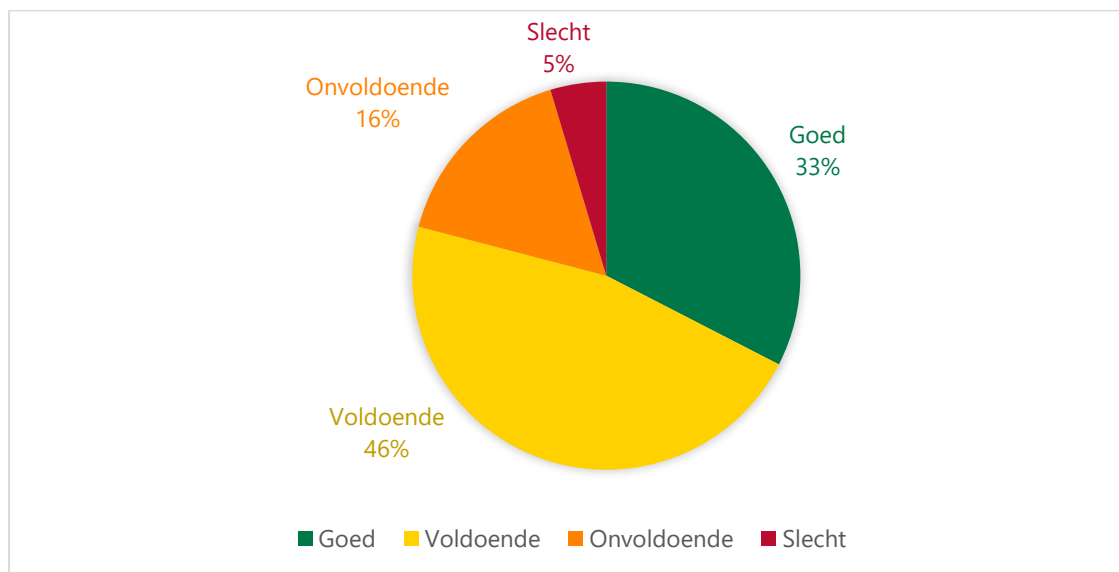
Onvoldoende
Hier heb ik onvoldoende zicht op. Wij zijn slechts een van de 19 partijen in het RDO.
Niet goed terug gezien voor ons gebied
De adviezen vanuit het RDO Noord waren niet eensluidend, dat vraagt van het LCW om nader te gaan informeren. Dat is meen ik ook gebeurd, maar heeft helaas niet geleid tot meer eendracht.

Slecht
Geen inzicht gehad hoe dat gebeurd is

1.13 Informatie-uitwisseling: communicatie maatregelen

Deze vraag is enkel ingevuld door de 137 respondenten die niet in de crisisorganisatie deelnamen.

Bent u actief geïnformeerd over de genomen maatregelen?

Toelichting

Goed
Ik had een algemene rol als waterprofessional en kon in de media wel vinden welke maatregelen getroffen werden. Uiteindelijk kreeg de uitkomst van de LCW vergadering bijna de status van de ministerraad (lang leve de komkommertijd), dus ik denk dat heel Nederland het goed kon volgen.
Als peilbeheerder Volkerak-Zoommeer heb ik (Hydro Meteo Centrum) directe contacten in de regio met alle betrokken waterbeheerders.
Gezamenlijk met de 4 waterschappen in ons gebied een droogte protocol gemaakt. Hierin stond precies beschreven wie wat zou doen, welke contactpersonen er zijn, wie en hoe de pers te woord moet worden gestaan. Het protocol is tevens verzonden naar alle gemeenten in Groningen en Drenthe en de natuurorganisaties. Tevens werd aan hen gevraagd wie de coördinator binnen de gemeente is.
Ik ben voornamelijk als toezichthouder betrokken geweest bij de gevolgen van de verzilting van het IJsselmeer voor de drinkwatervoorziening. Ik ben hierover door PWN (en Waternet) zeer goed geïnformeerd.
Ik had een rol vanuit LCM, ik was voldoende geïnformeerd en was anders op de hoogte waar de gewenste informatie kon krijg.
Ik ontvang de droogteberichten per mail
Maar ook mede door mijn bestuurlijke rol
Regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg met waterschappen
Via betrokkenheid van mijn medewerkers bij LCW
We zijn opgenomen op de verzendlijst van de droogtemonitor en hebben structureel het landelijk situatiebeeld van het LOCC uitgelezen in LCMS. Verder hebben wij (VRLN) samen met de VRZL een provinciaal scenarioteam droogte opgericht waarin betrokken partijen deelnamen (WML, Waterschap, RWS, provincie, hulpdiensten, communicatie, bevolkingszorg, etc.). Van daaruit is in gezamenlijkheid getracht een compleet

integraal situatiebeeld te genereren. De genomen maatregelen door alle betrokkenen was daar uiteraard onderdeel van.

Voldoende

Als direct belanghebbende ging de informatievoorziening soms te omslachtig. Directe lijnen zijn dan prettiger

Als veiligheidsregio hebben wij het voortouw genomen om proactief gebruik te maken van de structuur van de crisisorganisatie. Op basis hiervan hebben wij alle belanghebbende partners uitgenodigd en meegenomen in de voorbereiding op de eventuele gevolgen van een langdurige droogte.

Droogtebericht was helder, zorg wel dat informatie eerder bij partners is als in media gedeeld wordt. Lcms werkt!

Ik was vanuit communicatie RWS toehoorder bij LCW, en betrokken bij formulering kernboodschap droogtebericht voor Rijkswaterstaat en waterpartners.

Mede door initiatief scenarioteam droogte, om uiteenlopende partners bij elkaar te brengen

Mijn rol was coördinerend tussen vwm en de civ tav extra maatregelen meetnet lmw. Daarvoor was behoefte ik beperkt op de hoogte te zijn van de operationele maatregelen om het watertekort te managen.

Via een collega

Via opgeschaalde waterschappen

We hebben onderling met de waterschappen goed contact gehad over de te nemen maatregelen in ons werkgebied.

We zijn onvoldoende (op tijd) geïnformeerd over de prognoses voor het peil in het IJsselmeer gebied en de maatregelen

Wmcm-lcw wist mijn vragen te beantwoorden, uiteindelijk vielen de gevolgen voor de sector die ik vertegenwoordig mee.

Onvoldoende

De informatiestroom vanuit de LCW en MTW kwam maar matig en met vertraging aan bij het waterschap. Een andere tak van ons bedrijf (drinkwater) was sneller op de hoogte.

De informatievoorziening op landelijk niveau was goed. Op regio/ waterschapsniveau sterk verschillend

De wekelijkse monitoringsoverzichten waren soms te beperkt om de effecten voor de regio's te bepalen

Heb geen actieve deelname aan bestrijding van calamiteiten

Het was mij niet geheel duidelijk wie regie nam bij afstemming over wat te doen met shareholders/stakeholders: provincie Limburg of Waterschap Limburg

Ik ben ad-hoc opgeroepen voor spoedproject wateraanvoer Andijk. Daarvoor heb ik eea wel gevolgd via intranet en de Media. Ik ben vooraf dus niet actief benaderd.

Landelijk zijn wij niet actief en centraal geïnformeerd. Vooral via nieuwsmedia bekend met ontwikkelingen. Bij provinciale Landschappen was sprake van wisselende communicatie met waterschap en provincie. Deels wat laat in het proces. Ook niet alle provincies waren initiatief-nemend, integendeel. Aangegeven wordt dat het deels om de zomerperiode gaat inclusief vakanties, waarin zaken blijkbaar lastiger zijn te organiseren (NB ik heb niet van alle Landschappen informatie ontvangen). Wanneer gevraagd wordt door provincie (waterschap) waar onherstelbare schade kan optreden, bleek het moeilijk om dit goed aan te geven, vooral gedurende de periode waarin de duur nog niet bekend was. Vooral aandacht voor lokale (nood)situaties.

Niet echt van toepassing op ons

Verspreide informatie. Ene keer waterschap, dan landelijk enz,

We werden niet actief geïnformeerd vanuit landelijke of regionale organisaties. Wel was er enig contact met LNV, maar dat betrof geen informatie over genomen maatregelen, maar juist - omgekeerd - verzoeken om informatie uit natuurterreinen.

Onze regionale beheereenheden werden soms (zeker niet altijd) vooraf geïnformeerd/gevraagd m.b.t. Inlaat in b.v. Laagveengebieden.

Slecht

Niks gehoord

Niet geïnformeerd

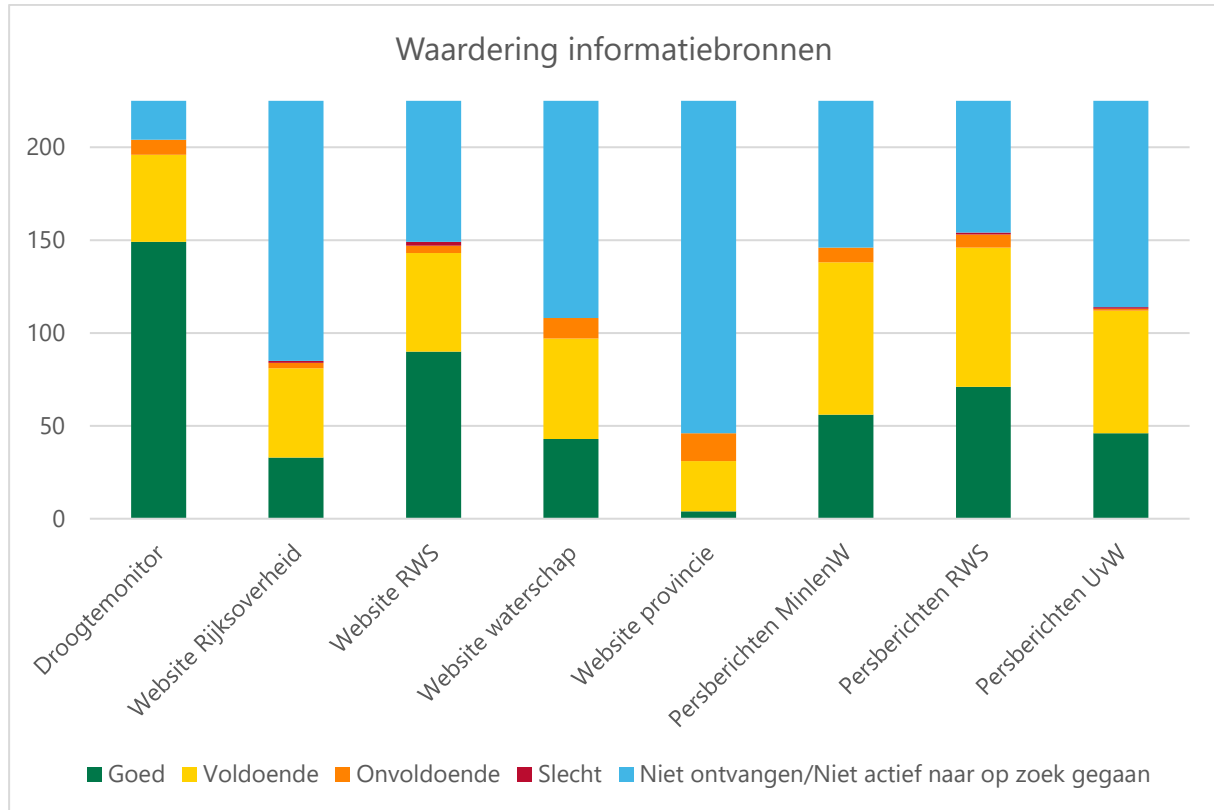
Wel kregen we de gelegenheid om vragen van de LNV-vertegenwoordiger in de LCW te beantwoorden. Terugmeldingen vonden vervolgens niet plaats. Wij moesten geïnformeerd worden via de officiële LCW-berichten. Via onze beheerders in de regio kregen wij enig inzicht over hun contacten met waterschappen. Dit werd pas echt zichtbaar toen wij zelf een interne enquête hielden.

Overwegend zelf namens NM signalerend en oproepend tot urgentie en actie dan dat wij geïnformeerd werden

1.14 Informatie-uitwisseling algemeen

De vragen in sectie 1.14 t/m sectie 1.16 (einde) zijn ingevuld door alle 225 respondenten.

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van onderstaande informatiebronnen? [Droogtemonitor]

Toelichting

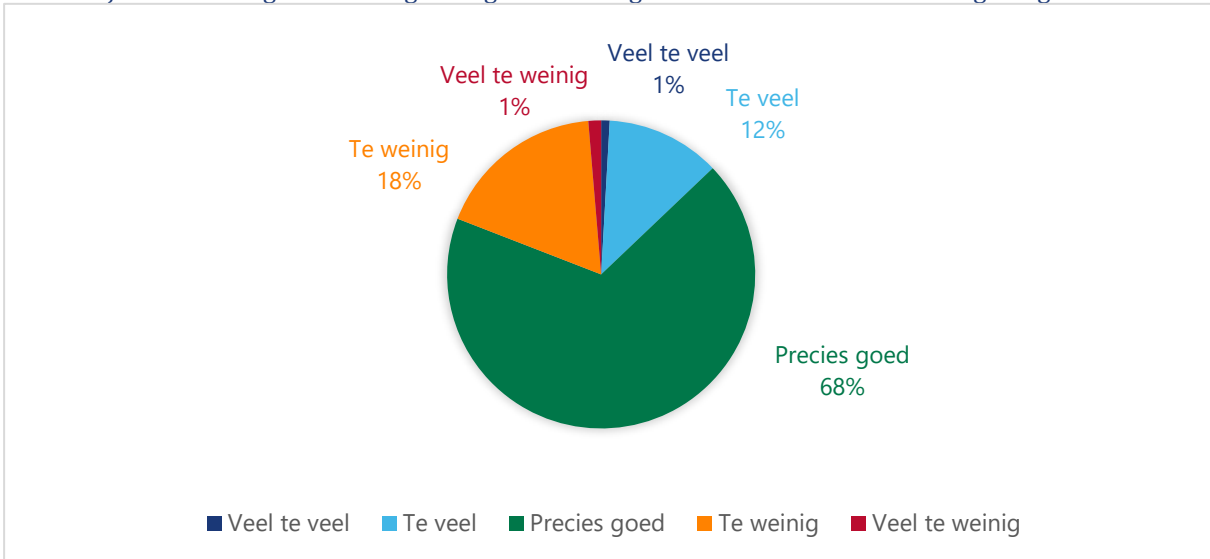
Actief gevolgd wat er op website van organisatie waar ik onderdeel van ben staat.
Alleen waterbeelden van waterschappen in LCMS geraadpleegd
Als het er op aan komt (droogte of hoog rivier water) is de website van RWS nog steeds traag, uit de lucht of slecht beschikbaar.
Als provincie kiezen wij om niet actief te communiceren over de droogte. Wij hebben een bericht op de website gezet met verwijzing naar waterschappen en LCW
Bij gebrek aan een actueel landelijk overzicht aan maatregelen dit zelf bij elkaar gezocht via de websites van de afzonderlijke waterschappen,. Dat was veelal niet actueel.
Boodschap vanuit Rijk dat grondwater/drinkwater geen probleem is klopte niet. Later is dit beter gecommuniceerd.
De droogteblog van Rijkswaterstaat vond ik een bijzonder goed initiatief.
De informatievoorziening m.b.t. Droogte en natuur was veelal onvoldoende. De droogtemonitor van LCW besteedde slechts heel summier aandacht aan natuur. Wel was dit een bron van algemene informatie.
Belangrijke informatie over de inzet en status van de verdringsreeksen en over beregeningsverboden ontbrak of werd althans niet op een systematische en ondubbelzinnige manier aangeboden. Juist deze meer regionale informatie is van wezenlijk belang voor ons operationeel waterbeheer in onze natuurterreinen. Door continu navragen bij waterschappen en provincies konden we wel enige informatie verkrijgen. Soms was dat mooi op tijd, in andere gevallen was het informatie achteraf.
Hier ligt een hele duidelijke informatiebehoefte. De verschillende manieren waarop waterbeheerders omgaan met droogte, zorgde voor onduidelijkheid rond natuurgebieden die op de grenzen van provincies en/of waterschappen liggen. Een centraal overzicht van de actuele operationele keuzes zou veel vragen kunnen oplossen en een zoektocht naar alle losse puzzelstukjes kunnen voorkomen.
De persberichten lees ik meestal niet eens meer omdat alles dan toch al bekend voor me is

Deze bronnen bevatten wel enige informatie over de gevolgen voor natuur en de daarmee samenhangen maatregelen, maar om echt te weten wat er gebeurde en waar dit vooral speelde moesten wij overal verder navragen. Ook maakten we zelf neerslagtekortkaarten m.b.v. KNMI-gegevens, om zelf een indruk te krijgen waar de natuur het zwaarst had. Sommige waterschappen informeerden goed op hun websites, andere minder. De focus lag vrijwel altijd op agrarische belangen, niettemin bleken sommige waterschappen het natuurbelang (KRW, N2000) beter mee te nemen dan anderen.
Door veel mail (dubbelingen) was het moeilijk bijhouden waarvan je al wel op de hoogte was en wat nieuw was en kom je niet toe andere info nog te bekijken buiten wat je echt nodig hebt
Door verspreide informatie van de verschillende overheden is het willekeurig waar de informatie vandaan gehaald wordt. Eén centraal orgaan zou daarbij helpen voor zowel intern (ambtelijke organisaties) als extern /publieksversie naar onze burgers. Verder is veel informatie veel 'van hetzelfde' en inhoudelijk biedt het vaak weinig handvatten om direct te handelen of een standpunt in te nemen.
Doordat we proactief een aantal bijeenkomsten hebben georganiseerd waarin de betrokken partijen deelnamen en omdat we wekelijks de droogtemonitor ontvingen, was het niet nodig de websites van de betrokken partijen te monitoren.
Geen reactie
Gegevens van monitoring grondwater zijn onvoldoende beschikbaar, m.u.v. Enkele provincies.
Geïnformeerd via een collega
Heb vooral naar info vanuit MTW gekeken.
Ik heb niet alle bronnen geraadpleegd
Ik heb ook regelmatig de website van het KNMI geraadpleegd en ook buitenlandse meteorologische instituten ter vergelijking, zeker voor Limburg. Zo geeft de website van het KMI in Brussel jaarrond informatie over de droogtetoestand (met de korte termijnverwachting). Dat heeft zeker een meerwaarde. Jammer dat wij in Nederland geen jaarrond informatie geven (kaartjes, grafieken), vooral nu de droogte tot ver in de herfst stand hield.
Ik heb vooral gebruik gemaakt van de watersysteeminformatie op Rws.info.nl en het portaal van Slim Watermanagement. De Droogtemonitor en de Rijnafoer informatie waren cruciaal voor het anticiperen op ontwikkelingen m.b.t. Het weer, rivierafvoeren en zeeinvloed.
In de warme fase werden dezelfde berichten vaak via veel verschillende organisaties gedeeld. Zodoende kreeg je een bericht bijvoorbeeld via RWS, de uvw en de RDO-voorzitter. Als dit vaker voorkomt verliest de boodschap haar kracht en kunnen belangrijke berichten als minder urgent worden beschouwd, hetgeen ongewenst is.
In mijn rol binnen de LCW gaat het om de basis informatie, niet om de informatie die de betrokken partijen via de website extern voor het bredere publiek melden. Info bronnen zijn meetnetten, sitraps en LCMS. Aan deze informatie kanalen valt nog het nodige te verbeteren.
Informatie liep van krant
Kerninformatie werd prima samengevat in droogtemonitor, dat maakt nalopen websites overbodig
Kwaliteit droogtemonitor was goed, maar hij had wekelijks eerder gepubliceerd kunnen worden, namelijk aan het eind van de dinsdag. Suggestie: op dinsdag een feitelijke droogtemonitor, die niet hoeft te wachten op vaststelling door LCW en MTW.
Media geven geen compleet beeld van de situatie, maar focussen enkel op extreme onderwerpen.
Nvt ingevuld wanneer ik ze niet heb gezien/geraadpleegd
Persberichten zijn voor crisisbeheersing waterschap te laat, terwijl we daar nu wel van afhankelijk waren voor informatievoorziening. Bijv. Over prognoses peil ijssemeergebied
Persconferentie RWS is helaas minder gunstig geweest m.b.t. Besparing op drinkwater. Drinkwatermaatschappijen hebben ver over de hun vergunde hoeveelheden onttrokken. Dit was te voorzien!!! En daarmee een verkeerd signaal: ..... "doet u de kraan ook weer een keer dicht"
Soms wat verschillen in de berichtgeving. Binnen lenW was de communicatie goed op elkaar afgestemd. Vanuit de (Unie van)/Waterschappen waren er soms afwijkende geluiden. Niet handig! Met één mond spreken is van groot belang!
Te weinig praktische informatie over (gevolgen en oplossingen) natuur. Te weinig overzichtelijke informatie beschikbaar over omgang met natuur bij droogte, beetje ad hoc. Heel wisselend informatie over beregeningsverboden.
Via de droogtemonitor kwam ik makkelijk aan de relevante informatie
Voor mij was info over waterstanden en eventuele landelijke innameverboden belangrijk
Vooral gebruik gemaakt van waterdata van RWS
We merkten soms dat communicatie uvw en I&M niet goed afgestemd was. Er was ook vakinhoudelijke openbare informatie (bedoelt voor een bepaalde doelgroep) die door ANP met vrije interpretatie werd omgezet tot in onze ogen onvoldoende genuanceerd persbericht. Hier hebben we invloed op proberen te hebben, maar ANP wilde het toch niet wijzigen.

Weinign gebruik gemaakt van deze bronnen
Wij hebben vakbekwame informatiecoördinatoren die zo nodig op zoek gaan naar relevante informatie.
Zie vorige vraag ("Mijn rol was coördinerend tussen VWM en de CIV tav extra maatregelen meetnet LMW. Daarvoor was hoefde ik beperkt op de hoogte te zijn van de operationele maatregelen om het watertekort te managen.")

Heeft u tijdens de droogte over het geheel genomen de goede hoeveelheid informatie gekregen?

Toelichting

Veel te veel
Het is zo veel informatie dat het wel zaak is keuzes te maken in wat belangrijk is en wat niet. Het vereist van de medewerker dat deze daar wel hoofd en bijzaken kan scheiden.
Ik zat zowel in maillots van RDO Noord RDO West Midden als LCW

Te veel
Aandachtspunt is dat veelal de zelfde informatie via verschillende kanalen bij je kwam.
Als DCC hebben we alle beschikbare informatie uiteindelijk gekregen, soms met wat vertraging.
De berichten die zijn verstuurd, te veel. Maar onvoldoende berichten over daadwerkelijke grenswaarden en concreetheid met betrekking tot de kans op verdringingsreeks.
De informatiestroom was te groot, niet gestructureerd en vaak meerdere dezelfde berichten.
Dezelfde informatie wordt altijd meerdere keren (soms wel 5x) via verschillende kanalen toegestuurd.
dit is niet erg, want je moet iets meer binnen krijgen dan je nodig hebt
dubbele RDO informatie die ook door de Unie van Waterschappen nog eens dubbel werd gestuurd naast vanuit secretariaat RDO.
Er wordt soms te veel dezelfde informatie door zowel het WMCN als door het RDO verspreid.
Informatieoverload moet worden voorkomen.
Is onvermijdelijk... Iedereen stuurt informatie door.
op zich was de informatie goed, berichten kwamen via LCW, Unie en RDO meermalen in de inbox
Soms kregen we dezelfde informatie twee of drie keer via verschillende kanalen. Dit moet efficiënter kunnen.
Soms teveel informatie, maar liever dat dan te weinig of onvolledig.
Soms veel informatie uit specifieke waterbeelden. LOCC maakte een samenvatting die geschikt was voor VR.
Te veel doorstuurberichten. Bijv. extra Rijnafoerberichten.
Te veel en soms ook net de te weinig
vaak zelfde pakket aan info via meerdere sporen
Vanwege mijn rol in de crisisorganisatie kreeg ik veel mails meerdere keren binnen. Bijvoorbeeld het extra Rijnafoerbericht van Robin Engel, een zeer waardevol bericht, kreeg ik vanuit verschillende hoeken soms wel 6 keer per dag doorgestuurd. Soms was dat echt een beetje te veel.
Zoals eerder opgemerkt kwam de informatie vaak van meerdere kanten.

Precies goed
Alleen teveel door eerder genoemde duplicaties. In deze daadwerkelijke calamiteit was de extra informatie (onder andere ook de vooruitzichten voor de Rijnafvoer) zeer welkom
Als ik vragen had, wist ik wie ik moest bellen om de antwoorden te krijgen.
Bijv. de droogtemonitor bevat veel informatie en die is vaak wel iets meer dan dat relevant is voor alleen het eigen beleidsterrein. Maar voor een integraal beeld was dit voldoende.
Droogtemonitor is kort en bondig maar voorziet wel in de meest belangrijke informatie. De bijlage gaat daarbij ook kort in op regiospecifieke zaken. Overige informatie is vraaggericht via betrokken partners ontvangen.
Ik kreeg alleen de informatie om de overleggen goed voor te kunnen bereiden. Dit was voor ons voldoende.
In het licht van mijn rol (link chemische industrie)
In ieder geval voldoende en toereikend
Ja, maar was groot gedeelte op vakantie, kan het niet goed beoordelen.
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Maar...ik kan me voorstellen dat dit voor waterschappen anders is.
Maatwerk gekregen voor mijn project
Na verloop van tijd werd het beter en denk dat we de pluimen en dergelijk meer moeten betrekken in de besluitvorming naar het advies
Soms teveel, maar minder is niet wenselijk
Voldoende om de aan ICCb voorgelegde vragen te beantwoorden
Voldoende om mijn medewerkers in staat te stellen de juiste dingen te doen.
Voor natuurterreinen niet echt van belang
Voor uitvoeren evaluatie voldoende info gehad of terug kunnen vinden
Wel lastig vindbaar lange termijn verwachting Rijn afvoer Lobith
Wel veel zelf moeten halen
Zie wel de kanttekeningen bij de vorige vraag.

Te weinig
Meer informatie over waterbalansen op regionaal niveau nodig voor beter onderbouwde advisering. Zie bijvoorbeeld model van HHNK.
Aan de Rijksinformatie zouden links naar regionale informatie toegevoegd kunnen worden.
Betere prognoses IJsselmeerpeil zijn noodzakelijk.
Centraal als samenwerkingsverband alleen door actief te zoeken. Mijn indruk is dat het bij provinciale Landschappen wisselend is, en dat overheden soms wel en soms niet proactief waren.
Eigen grondwatergegevens waren soms niet op orde (gaan we wat aan doen!)
Er was teveel waar we zelf achteraan moesten. Het lijkt erop dat vooral natuurbeheerders werden bevestigd (LNV) of zelf in actie moesten komen, terwijl dit toch primair een taak is van het bevoegd gezag, de provincies. Zij hadden toch een opdracht kunnen verlenen aan WUR/WEnR of adviesbureaus om hier bovenop te gaan zitten in de droogteperiode. Ook natuurbeheerders zaten in de zomervakantie met capaciteitsproblemen, hier had BIJ12, de Unie of de WCL een veel actievere rol kunnen spelen. Ook het kennisnetwerk OBN had benut kunnen worden, nu restte ons niets anders dan achteraf BIJ12 te suggereren hiervan gebruik te maken bij de evaluatie. Naar onze informatie is hier nog steeds niet mee gedaan. Zie verder boven.
Graag meer inzicht op mogelijke scenario's die verwacht worden ipv het meest verwachte
Hoorde vaak eerst gegevens uit de media
Informatie ging vooral over grondwaterpeilen en hoeveel mm neerslag tekort er was. Maar lokaal wilden mensen geïnformeerd worden over wat er met de vis gebeurd die dood gaat.
Informatie naar buiten (= communicatie) was bijzonder goed. Interne informatie tbv sturen/beheren (denk aan gegevens) was echt onvoldoende voor zoutbeheer.
kwantitatief slechte prognoses watervraag
Lastige vraag. Ik heb veel goede info gekregen. Maar soms was het ook te laat, te weinig etc.
M.n. t.a.v. de verziltingsproblematiek in het IJsselmeer lijkt er te laat te zijn gecommuniceerd over wat er feitelijk aan de hand was.
Meer concrete informatie over onttrekkingen van waterschappen is wenselijk
meer informatie was beter geweest om het proces met elkaar af te stemmen
met name de maatregelen

niet zozeer inhoudelijk maar meer procesmatig was het onduidelijk wie informatie moest aanvragen, welke informatie en wie daarmee verder aan de slag ging en wat daarmee moest gebeuren.
Op sommige onderwerpen zou een verdiepende toelichting geholpen hebben
real time informatie kan beter
Sommige vragen is nog geen antwoord op gekomen of soms laat
Soms later dan gewenst
te weinig detailinformatie, het was logisch geweest als we dat wel hadden gekregen. ook bij navraag bij de LCW kregen we met regelmaat te horen dat we moesten wachten tot na de vergadering van de MTW. Je zit dan 2 dagen op informatie te wachten. Dat is echt niet wenselijk!
Tussen de Droogtemonitoren door gebeurde er ook veel (maatregelen die genomen moesten worden) maar daar werd weinig informatie over rondgestuurd
uiteindelijk niet te weinig informatie, maar wel te laat
Van PWN heb ik veel informatie gekregen maar van de andere drinkwaterbedrijven die problemen hadden met de droogte veel minder. Daardoor als totaal te weinig.
vanuit Rijkswaterstaat had meer gekund (blauwalgen Maas, waterverdeling)
Zie o.a. toelichting bij vorige vraag. De meeste informatie moesten we zelf bij elkaar sprokkelen en navragen. Ook opvallend was dat het bevoegde gezag over natuur (de provincies) geen adequate up-to-date informatie beschikbaar kon maken. Wel waren wij in staat om intern onze beheerders te bevragen om de actuele (zichtbare) effecten te volgen. Deze informatie hebben wij gedeeld met LNV.
Real-time informatie over waterkwaliteit is nog onderbelicht. Op het moment van inlaat in kwetsbare gebieden zal er een afweging gemaakt worden tussen waterkwaliteit (tegengaan van verdroging) en waterkwaliteit (voorkomen van eutrofiering en verzilting). Informatie over fosfaat, sulfaat, chloride etc. is dan essentieel om de juiste keuze te maken.

Veel te weinig
Niet geïnformeerd
De meeste info kwam via via na intensief contacten onderhouden met stakeholders en pers.

Heeft u tijdens de droogte over het geheel genomen de informatie tijdig gekregen?

Toelichting

Op tijd
Door netcentrische werkwijze via LCMS op tijd
Droogtemonitor wekelijks/tweewekelijks en door betrokken partijen werden we continu van de laatste informatie voorzien.
Een enkele keer hadden we sneller bericht uit de LCW willen hebben, maar over het algemeen prima
Er speelde niet alleen een water tekort maar ook een verhoging van een stof die de waterkwaliteit in combinatie met droogte/lage afvoer de waterkwaliteit langdurig nadelig beïnvloedde. Het werkelijk verspreidingsbeeld in de

rivier onduidelijk was! Models waren niet meer bruikbaar om een goede voorspelling van de verspreiding over de rivier Rijn te maken.
Extreem veel mails over droogte-gerelateerde zaken uit diverse hoeken
Geen
In de drukste periode soms te laat, dan was bellen nodig.
In het algemeen op tijd (op een enkele keer na)
In het licht van mijn rol (link chemische industrie)
Info was voor mij niet nodig tijdens crisissituatie maar er na (evaluatie)
Informatie komt vaak op tijd, maar soms ook te laat. Maar de balans is wel positief.
Informatie vanuit het drinkwaterbedrijf Andijk dat de voorraden terug liepen, was VEEL te laat. Dat hadden ze eerder aan moeten kaarten en heeft nu tot onnodig veel plotselinge drukte geleid.
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Maar niet altijd op tijd
Met één uitzondering: Wij hadden bijvoorbeeld geen enkel idee wat er op 2 augustus tijdens de persconferentie zou worden verteld. Onze dijkgraaf kon zich daardoor niet tijdig voorbereiden op vragen die de regionale media zouden stellen.
Niet echt van belang voor ons
Officiële berichtgeving vanuit LCW kwam soms wat laat
Soms te laat
Tijdens een crisis wil je altijd meer en had je het sneller willen hebben. Dat kan echter niet en mede daarom is het een crisis.
Vaak wel op laatste moment, maar dat is begrijpelijk en niet onverwacht
Via informele kanalen, via formele kanalen soms later
Was groot gedeelte op vakantie, dus kan niet goed beoordelen.

Te laat
We kregen als waterschap te horen dat we moesten wachten tot het officiële persmoment van de MTW, je wacht dan 2 dagen op informatie. In een situatie waar mogelijk veranderingen optreden, wil je die informatie als waterbeheerders hebben. Pas dan kun je de juiste beslissingen en maatregelen nemen. Waterbeheer doen we samen: waterschappen, Rijkswaterstaat, ministerie, drinkwaterbedrijven...
Wat scenario's Rijnafvoer betreft is verbetering mogelijk (te voorzichtig)
Voor uitvoer van de regionale maatregelen zou het goed zijn indien LCW besluitvorming sneller tot stand kan komen en daarmee de informatie sneller beschikbaar komt.
Voor mijn werk richting de achterban (de waterschappen) had ik graag eerder informatie gekregen. Nu leverden de waterschappen op maandag input aan en hoorden zij pas op z'n vroegst op donderdagmiddag of er aanvullende maatregelen werden genomen. Voor hen maakte die radiostilte onzeker en het leverde ook enig chagrijn op ("we doen in crisistijd veel extra werk om gegevens door te geven, maar horen vervolgens dagen niets").
Vaak net iets aan de late kant. Het proces liep langzaam door alle opeenvolgende vergaderingen...
Vaak kwam de informatie erg laat, pas als de vissen écht in nood waren. Op voorhand kan al ingeschat worden of er problemen gaan ontstaan in veel gevallen.
Uit reactie van Landschappen maak ik op dat het soms wat laat was. Ook wel een enkele provincie waarin wel actief de beheerder is opgezocht door de betrokken organen, maar er zit niet een echt plan achter. Eigenlijk zou voor elk "droogteseizoen" informatie- en communicatiedraaiboek klaar moeten liggen en al vooroverlegd zijn rond natuureffecten en -maatregelen. Dat zal nu wellicht beter gaan, want men lijkt wat overvallen door de situatie, waarvan de ernst natuurlijk pas na verloop van tijd duidelijk werd.
Tot onze vreugde vernamen we van tijd tot tijd dat sommige waterschappen de juiste maatregelen namen (beken watervoerend houden vanuit grondwaterputten, beregeningsverboden rond natuurgebieden) maar - landelijk - wij kregen die informatie altijd achteraf en indirect. Als wij dit direct en gecoördineerd hadden meegekregen hadden wij ons een beeld kunnen vormen waar dit wel en niet goed geregeld leek en dat kunnen doorgeven aan de betreffende provincies en waterschappen, bij voorkeur via de LCW. We weten dat sommige collega-natuurbeheerders lokaal tijdig betrokken werden bij het meedenken over oplossingen en maatregelen (dat kan nooit vroeg genoeg!), anderen totaal niet.
Soms te laat maar kon vaak niet anders
Soms kregen we informatie wel op tijd, maar vaak ook pas achteraf of indirect. Dat neemt niet weg dat de (nood)maatregelen die door waterschappen werden getroffen, meestal op zich prima waren, gegeven de mogelijkheden. Maar tijdige informatievoorziening (vooraf) had er toe kunnen leiden dat we hadden kunnen meedenken, dan wel bijsturen.

Punt is al eerder aangekaart. De beheerders horen te lang niets over de beeldvorming in LCW/MTW (ma tot do/vr) zij moeten in die tijd kunnen handelen en zich kunnen voorbereiden op acties en ontwikkelingen.
Publicatie van informatie duurt te lang vanwege te veel beslismomenten
Niet altijd werd de juiste (bijgewerkte) verzendlijst gebruikt
Inherent aan 'crisis', let wel op dat informatie eerder beschikbaar is bij experts dan gedeeld wordt in de media.
Info is wel op tijd maar vragen die uitgezet moeten worden komen te laat binnen en er is dus geen tijd meer om deze info op te halen om weer mee te nemen naar het RDO
Ik moest er vaak zelf achteraan en zag dat het in andere provincies beter/snelier liep
Het duurde best nog wel even voordat feitelijk informatie boven tafel kwam. In de warme fase was er veel discussie over het presenteren van deze feitelijke info. Dingen die voor een warme fase al geregeld hadden moeten zijn.
Gezien de afgelopen droogteperiode zijn er nieuwe effecten opgetreden waarvoor er te weinig of geen handelingsperspectief voorhanden was.
Droogtebericht wordt op dinsdag opgesteld, maar door bestuurlijke circuit pas op donderdag gepubliceerd.
De informatie kwam niet vanzelf, die moest je actief halen
Communicatie naar buiten prima en tijdig. Als waterbeheerder toch te afhankelijk van onvoldoende en niet tijdige informatie.
Belangrijke besluiten m.b.t. Behoud bijzondere natuurwaarden in N-Br. Zoals waar wel, hoeveel, hoelang of juist waarom ergens geen aanvullend water in beken werd ingepompt werd niet vooraf actief gecommuniceerd. Op veel plaatsen lijkt het ad hoc per waterschap te verschillen. Voor enkele bijzondere kernpopulaties in nbr. Beken, vennen, hoogveentjes was het vermoedelijk too little too late, too short.
Ook beleid m.b.t. Beregenings- en onttrekkingsverboden is niet consistent en transparant.
Onomkeerbare schade aan natuur kon ternauwernood afgewend worden doordat Vlaams Limburg bij Gouvernementeel decreet obv vrees verspreiding blauwalg en exoten alle kanaalwaterinlaten naar NL grondgebied abrupt wilde dichtzetten waardoor oude inlaatsystemen met oa bronlibel, bosbeekjuffer, grote beekschaaftenrijder, bijzondere macrofauna, beekvissen als beekprik, kopvoorn, bierpje etc. En flora dreigden te zullen gaan droogvallen. Kon door toevallige informatie daags ervoor met brandbrief afgewend worden.
Indien het advies van LCW eerder beschikbaar komt kan er sneller worden gehandeld door de waterschappen.
Zit tussen op tijd en te laat
Zie ontw hierboven
Zie hiervoor

Veel te laat
De beslissingen van de LCW/MTW vernamen wij via de persconferentie. Dat is te laat. De waterschappen moeten in de communicatie rekening kunnen houden met de gevolgen van de beslissingen. Op deze manier konden wij ons er niet op voorbereiden.
Niet geïnformeerd

Heeft u aanvullende opmerkingen over de informatie?

Bestuurders en managers realiseren zich niet dat alle informatie moet worden verwerkt om tot goede besluitvorming te komen en dat dit veel tijd kost.
Beter te veel dan te weinig...
De belangrijkste verbetering rondom informatievoorziening is dat de waterbeheerders de komende jaren gaan werken aan gezamenlijke informatieschermen. Zodat het feitelijke beeld veel sneller op tafel komt. (ter illustratie, ik mocht een RDO-IJG bijwonen na een uur lagen nog niet alle feiten op tafel, indien er een scherm is heb je dit met 1 druk op de knop.) Dit zou dan ook voor de informatievoorziening een aanbeveling moeten worden om dit verder op te laten pakken.
De informatievoorziening is goed, weliswaar zou het mogelijk aan te bevelen zijn zaaizaden en pootgoed als apart onderdeel binnen landbouw aan te merken. Zo kan een volgende keer mogelijk integraal rekening gehouden worden met zaadproducties en pootgoedteelt
De uitvraag naar informatie aan ons, als waterbeheerder, ging niet goed. We hebben veel vragen dubbel of driedubbel ontvangen, ook van dezelfde organisaties. Terwijl we duidelijke afspraken hebben in de crisisorganisatie, die moeten beter gevolgd worden en blijkbaar moet het informatiebeeld water ook breder/meer gedeeld worden.
Deze enquête gaat over de informatievoorziening, maar veel belangrijker is de mate van invloed die we tijdig kunnen leveren bij het nadenken en voorschrijven van maatregelen. We kunnen ons voorstellen dat in het vervolg de LCW een soort sectorale ad-hoc werkgroepen organiseert, van waaruit aanbevelingen rechtstreeks naar de LCW gaan en andersom uitzoekvragen kunnen worden gecoördineerd. Dit moet formeel worden

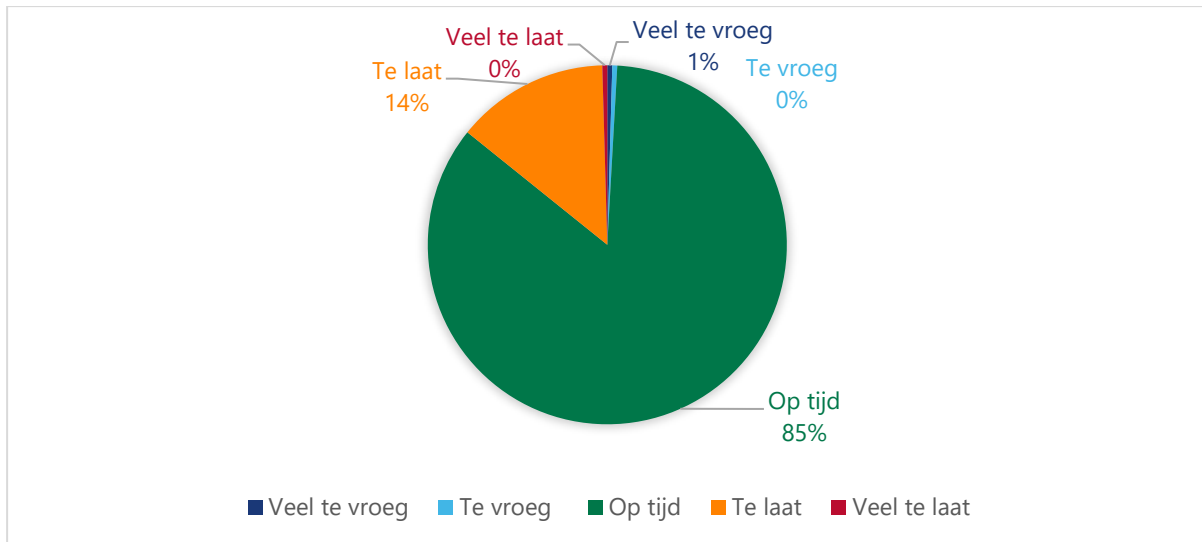
<p>geregeld. Die werkgroepen dienen dan voorzien te worden van voldoende faciliteiten en vrijgemaakte capaciteit om in de werkgroepen geformuleerde vragen verder uit te zetten of uit te zoeken. Een van die werkgroepen dient natuurlijk over natuur te gaan. Natuurbeheerders zouden daarbij aan tafel willen zitten, maar niet in plaats van het bevoegd gezag (BIJ12, provincies), maar als informant náást het bevoegd gezag. Informeel op de achterhand van LNV, zoals deze zomer, is te indirect met een veel te grote afstand naar de LCW.</p>
<p>Doordat er dagelijks overleg was met onze organisatie en waterschap liep alles gesmeerd</p>
<p>Eenheid van communicatie landelijk is belangrijk, met journaal 20 uur worden de meeste burgers bereikt. Dat moet dan wel breed kloppen, dat is t.a.v. drinkwater één keer niet goed gegaan.</p>
<p>Er is met het instellen van de Beleidstafel Droogte wel verzoek gedaan om uitwerking handelingsperspectief op basis van eigen evaluatie RDO-ZO</p>
<p>Externe partners als RIVM en KWR zijn betrokken voor het achterhalen van extra informatie over eventueel zoutgehalte in het drinkwater.</p>
<p>Ik weet niet of het hier past maar ik neem mijn petje af voor de paar mensen die achter de schermen alle info voor de LCW uit de computers heeft gestamp. Wat mij daarbij wel is opgevallen dat zeker de voorspellingen van de daling van de waterstanden op het IJsselmeergebied gewoon niet zo best waren. Aangezien daar toch veel van afhankelijk is hoop ik dat dat bij een komende ronde beter geregeld is.</p>
<p>Ik zou graag meer transparantie willen bepleiten in de processen rond het MTW. Zolang alle partners dat er iets gebeurd, is dat ook informatie waar ze wat aan hebben. Meer kennisuitwisseling over elkaars processen zou het wederzijdse begrip laten toenemen.</p>
<p>Ik zou op RDO-niveau een sterkere scheiding tussen watersysteemafwegingen en communicatie-afwegingen willen, met als vertrekpunt dat het ten eerste gaat om de technisch-inhoudelijke afwegingen en ten tweede wat er op communicatie- gebied speelt en waarop geacteerd moet worden. Dit ging over het geheel genomen goed, maar is wel een aandachtspunt voor de besprekagenda en de rollen en taken die aan tafel zitten.</p>
<p>in de toekomst de informatie-uitwisseling stroomlijnen, zodat het minder moeite kost</p>
<p>Informatie bundelen en 1 loket waar het te halen is</p>
<p>Informatie mbt het kwantitatief waterbeheer was er veel. Maar informatie mbt 1) het scenariodenken (ontwikkeling peilen/debietten >4 weken), actuele informatie over de effecten van de droogte en de waterkwaliteit heb ik wel gemist.</p>
<p>Informatie-overload en rondpompen van informatie kan worden voorkomen door netcentrisch werken bij de LCW, Rijkswaterstaat, waterschappen en betrokken provincies in te zetten. Landelijk Waterbeeld wordt nu al door Rijkswaterstaat in het LCMS Landelijk Crisis Management Systeem ontsloten, waterbeheerders (waterschappen en regionale diensten van Rijkswaterstaat) kunnen hier ook actuele regionale waterbeelden ontsluiten en delen.</p>
<p>jammer dat de lijnen VG-MTW niet aan de orde komen. dit was voor mij juist onduidelijk en de LCW nam deze taak een beetje over, wat voor veel verwarring zorgde.</p>
<p>Maak eenvoudige handleidingen voor overheden "Hoe te handelen als..." Ook risico meenemen dat niet alle collega's die over het thema gaan aanwezig zijn. (meestal vakantietijd). Voor vervangers dus ook simpel en duidelijk.</p>
<p>Netcentrisch werken helpt bij informatiemanagement!!</p>
<p>Nog teveel is de informatie en watervdeling gericht op het voorkomen van schade aan landbouw en scheepvaart, terwijl dat vaak kortstondige schade is (weken/maanden of -30% opbrengst), terwijl het bij bijzondere natuurwaarden gaat om veel grotere schade die nog jaren nodig heeft om te herstellen als het überhaupt niet helemaal verdwenen is m.a.w. ernstige en soms onomkeerbare schade. Vaak staan daar bovendien recente hoge investeringen in herstelprojecten (venherstel, beekherstel, anti-verdroging) en waterkwaliteitsverbetering tegenover die met grote natuurschade feitelijk deels teniet gedaan worden.</p>
<p>Rijn afvoer voorspellingen zijn aandachtspunt - deze zou je iedere dag bijgewerkt willen ontvangen (met langere verwachting)</p>
<p>Toen de verzilting van het IJsselmeer plotseling optrad heeft PWN ons direct ingelicht.</p>
<p>Tot slot pleit Vewin ervoor dat de individuele drinkwaterbedrijven structureel crisispartner worden van de RDO's en dat dit als zodanig wordt vastgelegd in het "Landelijk draaiboek watervdeling en droogte". Dat leidt tevens tot een meer volledige informatievoorziening richting LCW.</p>
<p>Volgens mij is hier een rolverwarring ontstaan tussen de beschikbare deskundigen en de crisisorganisatie/coördinatie. dit heeft ertoe geleid dat de LCW en het MTW in een rol kwamen waarvoor ze niet zijn ingericht en aan het LCW dingen werden graag die ze niet konden uitvoeren omdat ze daar niet voor zijn ingericht. Er moet meer worden ingericht op het vertrouwen van de partijen onderling.</p>
<p>Voor het uitvoeren van gemeentelijk grondwaterbeleid is het belangrijk informatie met gemeenten te delen.</p>
<p>Waterberichtgeving.rws.nl ook mooie informatie bron</p>
<p>Waterkwaliteit is niet of nauwelijks in de informatie naar buiten verstrekt.</p>

Zie eerdere opmerking; informatie moest over veel schijven, duurde (te) lang voordat deze gedeeld kon worden met de waterschappen

Op het punt van delen van meetdata en peilverwachtingen is nog winst te maken. Hier wordt in het kader van Slim Watermanagement ook al aan gewerkt.

1.15 Op- en afschaling

Is op het juiste moment opgeschaald naar de LCW, 'niveau 1: dreigend watertekort' (code geel) conform het 'Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte'?

Opmerking: Eén respondent waardeerde het moment van opschaling als 'veel te laat' en één als 'te vroeg', vandaar dat deze 0% een klein aandeel van de diagram beslaat.

Toelichting

Veel te vroeg

Deze toelichting geldt voor alle vragen mbt LCW code en draaiboek.

De hele codering is gerelateerd aan beschikbaarheid van inzetbaar/verdeelbaar zoet water tbv. tegengaan verzilting, scheepvaart en landbouw obv beschikbaarheid oppervlaktewater in rivieren en kanalen en daarmee met focus op LAAG Nederland. Er is landelijk vanuit Rijk nauwelijks aandacht voor HOOG Nederland en voor water- en grondwaterafhankelijke natuurwaarden. Enerzijds begrijpelijk, want nauwelijks stuurbaar/beïnvloedbaar, maar anderzijds zeer zorgelijk omdat dit juist bevestigd dat die problematiek een veel structurelere aanpak van het beleid, inrichting en beheer van oppervlaktewater en ondiep en diep grondwater op de zandgronden vraagt.

Te vroeg

Gevoelsmatig richting publiek gebeurt dat snel...hogere grenswaarde voor beter draagvlak en prio noodzaak

Op tijd

... Wat is hier de relatie met de verdringingsreeks?

Criteria niet bekend

Daar heb ik te weinig achtergrond informatie over.

Daar kan ik vanuit mijn expertise geen goed oordeel over geven.

Geen idee

Geen idee, ben ik niet mee bezig geweest

Geen invloed

Geen mening

Geen zicht op

Het gaat om een integrale afweging van alle belangen (verdroging, verzilting,...)En benuttingsmogelijkheden (scheepvaart, landbouw,..) Om hierin een keuze te maken met consequenties in het handelingskader. Ik kan niet overzien of dat moment goed gekozen is maar vertrouwen erop dat dit wel zo zal zijn geweest.
Het is natuurlijk moeilijk te beoordelen, achteraf was het te laat maar dat weet je alleen als je kunt voorspellen hoelang de droogte gaat duren. Hoewel, het was al vanaf april droog, dus men had al eerder de mogelijkheid om te anticiperen door (grond)water voorraad al voor de zomer op peil te houden (en daarvoor de juiste maatregelen te nemen). Er is nog lang doorgegaan met beregenen uit grondwater.
Ik heb hier eigenlijk geen oordeel over vanuit mijn positie.
Ik heb 'Op tijd' ingevuld maar kan dit eigenlijk niet beoordelen. De optie NVT was er niet.
Ik kan dit niet echt beoordelen, vandaar op tijd...
Ik weet het niet; volgens mij is er conform het draaiboek opgeschaald
Ik wil hier eigenlijk antwoorden 'weet ik niet'
In mijn optiek op tijd, maar kan dit slecht beoordelen
Is moeilijk te beoordelen of het op tijd was. Uit wiens perspectief moet dit gezien worden gezien de regionale verschillen in maatregelen?
Kan hier geen goed oordeel over vormen
Kan ik geen oordeel over vellen, ben hier niet bij betrokken geweest.
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet beoordelen, ik was toen nog niet betrokken bij de droogteperikelen
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Lastig om voor heel Nederland 1 alarmering aan te houden. De gebieden verschillen.
Moeilijk in te schatten met de aanwezige informatie
Monitoring en bewustzijn van de situatie was vanuit mijn optiek prima
Niet aan mij om dat te beoordelen
Niet als bedrijf betrokken geweest
Tussen regio's waren er allicht verschillen
Vanuit vertrouwen dat relevante organisaties op tijd hebben opgeschaald op basis van draaiboeken.
Vergt onderbouwing
Volgens het draaiboek (dat wij niet kennen...) Waarschijnlijk wel op tijd, maar toen was het natuurlijk al te laat! Sinds eind april is er nauwelijks meer neerslag gevallen, in die periode hadden ondiepe grondwatervoorraden op peil moeten blijven en had er al minder beregend moeten worden. Het is ook vreemd dat rond die tijd drinkwaterbedrijven méér grondwater zijn gaan oppompen dan de vergunningen toelieten, terwijl drinkwaterwinning uit oppervlaktewater toen nog goed mogelijk was. Het is verontrustend dat een bedrijf als Vitens als strategie heeft volledig op grondwater te vertrouwen, en geen back up heeft in de vorm van oppervlaktewaterbenutting. (Vgl.: Drinkwaterbedrijf Groningen kan naar believen switchen tussen grond- en (regionaal) oppervlaktewater).
Voor West Nederland op tijd. Voor Oost en Zuid Nederland te laat.
Voor zover ik kan beoordelen
Vraag kan eigenlijk niet beantwoord worden want "op tijd" hangt af van het belang wat je in de droogtesituatie hebt.
Weet ik niet
Weet ik niet, ik ken de inhoud niet van het landelijk draaiboek.

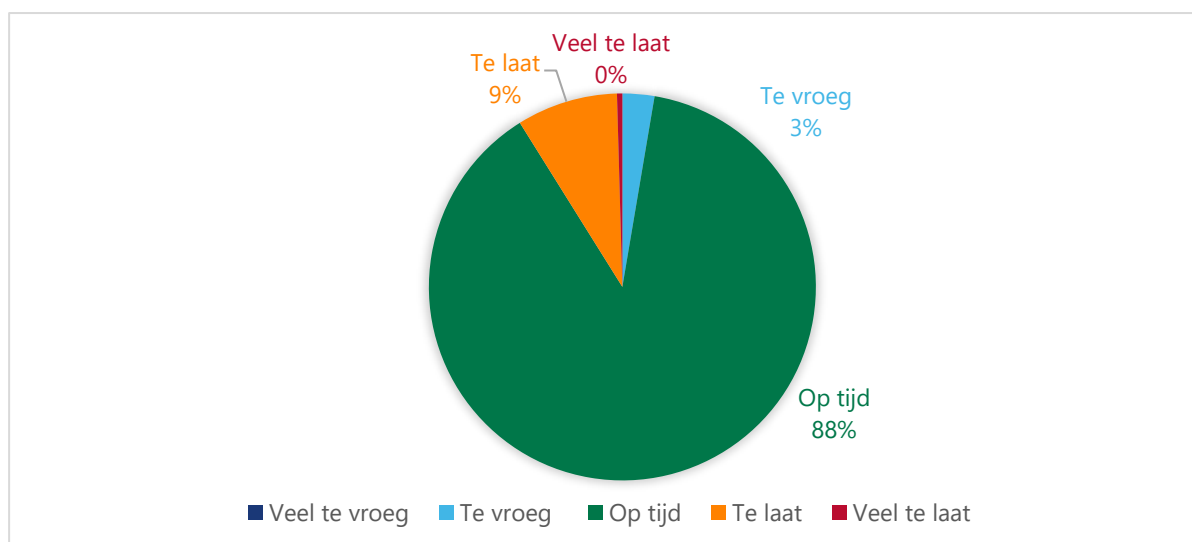
Te laat
In de regio Oost was er al eerder sprake van een feitelijk watertekort, eerder dan in andere regio's.
Al eerder zagen we de rivierafvoeren afnemen. Ik denk dat het zinnig was geweest iets eerder op te schalen, zodat je alvast in de rdo's een beeld krijgt van de situatie in elkaars gebied. Dat voorkomt onbegrip in een later stadium
Bij IJsselmeer kon je al aanvoelen dat het peil ging dalen, maar omwille van publieke opinie geen paniek willen veroorzaken
De RDO's en de waterschappen hadden al aardig wat maatregelen genomen. De opschaling had minimaal een week eerder plaats moeten vinden.
Dit soort zaken zijn achteraf moeilijk te beoordelen maar landelijke maatregelen zoals opzetten ijsselmeer is te laat in gang gezet.
Er was voor een deel al nijpend tekort.
Formeel op tijd maar anticiperend is er eerder actie nodig en zou opschaling handiger zijn.

Gezien de problematiek op de hoge zandgronden had dit eerder moeten. Een hoger peil opzetten op het IJsselmeer is te laat in gang gezet. Scenariodenken kan eerder starten.
In de opschalingscriteria wordt te weinig rekening gehouden met lokale verschillen, neerslagtekorten, grondwaterstanden e.d.
In Twente en de Achterhoek hadden we al veel eerder te maken met droogte. LCW kwam volgens mij pas in actie toen de waterstanden op de grote rivieren daalden.
Lage afvoeren van de Rijn en teruglopende voorraden Bodensee moeten voldoende signaal zijn om IJsselmeer op te zetten naar -10cmnap.
Met de kennis van achteraf te laat. Hierdoor kon een belangrijke voorzorgsmaatregel niet meer volledig tot uitvoer worden gebracht.
Op de hoge zandgronden was al veel langer een watertekort. De problemen daar kregen lang onvoldoende aandacht in de LCW.
Opschaling wordt ingegeven door wateraanvoer vanuit Rijn en Maas en niet door feitelijk watertekort in de regio.
RWS ON en RDO TK waren al in actie
Te veel gefocust op grote rivieren en verzilting en te weinig, te laat op het zuiden en oosten (hoge zandgrond, wateraanvoer)
Ten opzichte van de situatie op de hoge gronden zou enkele weken eerder opschalen terecht zijn geweest. LCW code groen (van de rivieren) werd toen door de betreffende regio's al niet meer begrepen.
Was bekend dat het langere tijd droog zou blijven
Waterschappen waren al enige tijd opgeschaald, voorspellingen waren dat het nog lange tijd droog zou blijven. Voor mijn gevoel had het eerder moeten.
Signalen waren al eerder zichtbaar. Het IJsselmeer kon niet tijdig op het gewenste niveau van 10cmnap gebracht worden, door steeds verder terugvallende aanvoer debiet van de Rijn.
Te behoudende keuze geweest. Er was al sprake van een dreigend watertekort, om onduidelijke redenen is dit kleiner gemaakt door de LCW

Veel te laat
Niet geïnformeerd

Is op het juiste moment opgeschaald naar het MTW, 'niveau 2: feitelijk watertekort' (code oranje) conform het 'Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte'?

Opmerking: Eén respondent waardeerde het moment van opschaling als 'veel te laat' waardoor deze 0% een klein aandeel van de diagram beslaat.

Toelichting

Te vroeg
Deze stap is in nauwe samenspraak met de betrokken partijen gezet via het LCW-platform.
Beregeningsverboden hadden wat ons betreft in het algemeen langer aangehouden moeten worden. In sommige waterschappen is wel het juiste beleid gevoerd.
Had iets later gekund, aan de andere kant is tijdig de boel geïnformeerd krijgen belangrijk
Op tijd
Bijdrage van het mtw in deze fase is na mijn idee niet helemaal uit de verf gekomen
Criteria niet bekend
Dit waren gewoon heldere criteria
Geen
Geen idee
Geen invloed
Geen mening
Geen mening
Geen zicht op
Idem
Idem, zie hiervoor
Idem. Hier kan ik geen oordeel over hebben.
Ik heb hier eigenlijk geen oordeel over vanuit mijn positie.
Ik heb 'Op tijd' ingevuld maar kan dit eigenlijk niet beoordelen. De optie NVT was er niet.
Ik kan daar vanuit mijn expertise geen goed oordeel over geven.
Ik weet het niet; volgens mij is er conform het draaiboek opgeschaald
In mijn optiek op tijd, maar kan dit slecht beoordelen
Is moeilijk te beoordelen of het op tijd was. Uit wiens perspectief moet dit gezien worden gezien de regionale verschillen in maatregelen?
Kan hier geen goed oordeel over vormen
Kan ik geen oordeel over vellen, ben hier niet bij betrokken geweest.
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverzamelende rol en niet besluitvormend.
Lastige hierbij is dat er in sommige regio's al wel sprake kan zijn van een feitelijk watertekort terwijl dit landelijk nog niet het geval.
Maar voor communicatie had er eerder opgeschaald moeten worden. Dat heeft veel moeite gekost!
Mijn antwoord moet eigenlijk zijn: geen mening. Maar die mogelijkheid is niet mogelijk.
Moeilijk in te schatten met de aanwezige informatie
Niet aan mij om dat te beoordelen
Niet als bedrijf betrokken geweest
Op de letter genomen had het een week eerder kunnen zijn, maar omdat we veel persaandacht verwachten en we feitelijk toch al de juiste maatregelen hadden ingesteld was er inhoudelijk geen consequentie om nog een week te wachten. Hiermee hebben we het beleid en de communicatie goed kunnen voorbereiden en daarmee de nodige rust gecreëerd.
Vergt onderbouwing
Voor zover ik het in kan schatten...
Wat is de relatie met de verdringingsreeks ?
Weet ik niet
Weet ik niet, ik ken de inhoud niet van het landelijk draaiboek.
Zie boven.
Zie vorige toelichting
Zie vorige toelichting
Als de criteria helder zijn ben je altijd op tijd!

Te laat

Er is veel discussie geweest over deze opschaling. Van mij had het een week eerder gemogen. Als regio waren we in gesprek met partijen waar veel op het spel stond. Doordat de LCW communiceerde dat er niet werd opgeschaald, voelde die partijen niet de druk die nodig was om de maatregelen te gaan voorbereiden.

Er werden al diverse maatregelen genomen voordat code geel van kracht was

Was eerder door RDO's geadviseerd.

Zie vorige antwoord

Zie boven. In de regio Oost was er al eerder een feitelijk watertekort.

Veel te laat

Niet geïnformeerd

Is na opschaling naar het MTW, 'niveau 2: feitelijk watertekort' (code oranje), weer op het juiste moment afgeschaald naar de LCW, 'niveau 1: dreigend watertekort'?

Toelichting

Veel te vroeg

Aangegeven dat de scheepvaartproblematiek nog zou voortduren en verergeren. desondanks is toch afgeschaald.

Veel waterschappen zijn direct gestopt met hun beregeningsverboden, terwijl toen duidelijk werd dat we de zomer uit zouden gaan met een nauwelijks meer in te halen achterstand op gebied van grondwatervoorraad. Waarschijnlijk is hierdoor de KRW-verplichting om grondwaterlichamen in goede kwantitatieve toestand te houden geschonden. Ook lijken sommige waterschappen toen weer te zijn gestopt met het aanvoeren van grondwater naar droogvallen beken met hoge natuurwaarden. Overigens zijn er enkele uitzonderingen van waterschappen die wél lang zijn doorgedaan met dergelijke maatregelen!

Wat watergevoelige natuur betreft

Wij hebben tot begin december nog te maken gehad met een extreem lage IJssel waardoor we moeite hadden om water het Twentekanaal in te pompen

Te vroeg

Vraag is of de actuele situatie, feitelijk tekort, voorbij was, gegeven de lage rivierafvoeren en de problematiek in delen van Nederland

Daarna kregen we te maken met lage Rijn-afvoeren. Dit was ook nog een spannende tijd. De MTW werd vast nog op de hoogte gehouden, maar de rest van het land was nog flink in de weer om overal het zoete water te krijgen waar het nodig was.

Er was nog steeds sprake van een aanzienlijk tekort

In het oosten en zuiden van Nederland was nog steeds sprake van feitelijk watertekort.

In Oost NL was de situatie wezenlijk anders dan in West NL. Ook kijkend naar de extreem lage afvoeren in de Rijn en IJssel die daarna volgden was dit te vroeg.
op de hoge zandgronden is er nu nog steeds een tekort
Te weinig rekening gehouden met de problemen in delen van Nederland mbt de lage grondwaterstanden
Verzilting van het IJsselmeer en te lage waterstanden op de rivieren voor de scheepvaart speelden nog volop.
Watertekort was er nog steeds maar urgentie was er af, je moet je afvragen voor wie je afschaald en of je dat ook als (communicatieve) boodschap ziet/gebruikt en wat daar dan de consequentie van is.

Op tijd
Aangezien ik niet het de hele droogte bij betrokken ben geweest, kan ik over deze vraag eigenlijk niet goed oordelen.
Als bedrijf hierbij niet betrokken geweest
Criteria niet bekend
Geen
Geen idee
Geen invloed
Geen mening
Geen mening
Geen zicht op
Het leek mij wat vroeg maar in landelijk perspectief mogelijk terecht. Moeilijk inschatbaar door mij.
Idem
Idem
Idem
Ik heb hier eigenlijk geen oordeel over vanuit mijn positie.
Ik heb 'Op tijd' ingevuld maar kan dit eigenlijk niet beoordelen. De optie NVT was er niet.
Ik weet het niet; volgens mij is er conform het draaiboek weer afgeschaald
In mijn optiek op tijd, maar kan dit slecht beoordelen
Kan ik geen oordeel over vellen, ben hier niet bij betrokken geweest.
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Moeilijk in te schatten met de aanwezige informatie
Niet aan mij om dat te beoordelen
Op zich wel, zoutproblematiek voor ijsselmeer speelde toen nog wel en dat was van belang voor mijn project Wateraanvoer Andijk. Afschaling heeft voor mijn project geen consequenties gehad, omdat wij acteerden op actuele data.
Vanuit de waterschappen is in overleg met de landbouw besloten/gevraagd maximale inspanningen te doen om water langer vast te houden i.v.m. Aanpassing grondwaterpeil (incl. Hoger winterpeil).
Voor mij lastig in te schatten
Voor zover ik het in kan schatten...
Was strikt genomen later dan 'volgens het boekje', maar prima timing om nationaal urgentie op juiste niveau te houden.
Waterstanden in grote rivieren waren nationaal gezien leidend. Regionaal kon de situatie anders liggen, maar het afschalingsmoment is dan inherent aan het totale plaatje.
Weet ik niet
Weet ik niet.
Zie hiervoor
Zie vorige toelichting
Zie vorige toelichting
Als de criteria helder zijn ben je altijd op tijd!

Te laat
Vreemd dat de Kamer hier in moest worden betrokken. Is toch geen partij in het proces.
Afschalen betekent niet dat er niets meer gebeurt.

Had eerder gekund
Had week eerder gekund (?)
Het afschalen naar fase 1 had nmm eerder gekund
Hoewel balans tussen opschaling en actualiteit lastig te beoordelen is. Maar ik vond dat we eerder hadden kunnen afschalen en de problemen die er nog waren hadden ook uitstekend in de lijn belegd kunnen worden. Nu was er te lang teveel bestuurlijke drukte
Ik denk dat weer eerder had kunnen worden afgeschaald. Best lang doorgedaan met MTW
Naar mijn mening is het MTW vrij lang doorgedaan. In de laatste meetings was er niet veel nieuws meer te bespreken. Zeker voor de mensen die zowel naar het LCW als het MTW moesten, was het een grote belasting.
Te laat in de zin van Waterverdelingsvraagstukken. Op tijd in de zin dat effecten nog aanwezig waren en maatschappelijk effect nog voelbaar.
Vanuit LCW perspectief. Het MTW (DG RWS) gaat hier echter zelf over.
Op gegeven moment was besluitvorming bij MTW niet meer aan de orde maar bleven ze nog wekenlang opgeschaald.

Veel te laat
Niet geïnformeerd

Is na afschaling naar de LCW, 'niveau 1: dreigend watertekort' (code geel), weer op het juiste moment afgeschaald naar niveau 0 (code groen)?

Toelichting

<p>Veel te vroeg</p> <p>Grondwaterstand NBr. bereikte pas ca 1 nov laagste stand. De Droogtemonitor liet, na 1-2 dagen regen, o.b.v. satellietbeeld alweer overwegend groene weilanden zien. Buiten zagen we weer wat (weg-!)stromend water te zien in kaalgemaaide ! sloten en beken. Maar 95% van de grondwaterbuizen stond nog steeds in het rood en was op dat moment zelfs nog in dalende trend. Grondwater zandgronden zal 1 april 2019 niet terug op normaal zijn. Wat als er binnen 5 jaar weer 1-2 van dit soort droge zomers komt?! Dan zeker nog veel meer onomkeerbare natuurschade aan water- en grondwaterafhankelijke biodiversiteit en habitats (zowel water als natuurtypen)</p> <p>De droogte van de zomer 2018 zal in het voorjaar van 2019 nog merkbaar zijn. Dat is de verwachting vanuit statistische voorspellingen op basis van zowel tijdreeksanalyses als berekeningen met het LHM. Voor natuurterreinen betekent dat o.a. dat de motor achter de kwel en basisafvoer - de stijghoogte in het 1e en/of 2e watervoerende pakket - onvoldoende op druk zal komen.</p> <p>Het vasthouden van water en het maximaal stimuleren van grondwateraanvulling in de winter van 2019 zijn essentieel om de droogte-effecten in 2019 te beperken.</p>
--

Er is dus geen reden om af te schalen naar een normaal niveau. Gelukkig laten niet alle waterschappen zich hier door beïnvloeden en vinden nog steeds maatregelen plaats om peilen hoger te houden en minder water af te voeren.

aangegeven dat de scheepvaartproblematiek nog zou voortduren en verergeren. desondanks is toch afgeschaald.

Zie boven.

Aangezien de droogte lang doorwerkt en de grondwateraanvulling lang duurt, zou je helemaal niet moeten afschalen waar het gaat om grondwaterafhankelijke natuur tot de peilen weer normaal zijn (of juist hoger/grotere voorraden).

Te vroeg

Watertekort niet meer dreigend maar in hoog nederland nog steeds aanwezig, houdt na de ergste droogte het niveau 1 in stand met aanduiding " tekort grondwater nog aanwezig"

Grondwater in natuurgebieden was nog steeds veel te laag.

Op de hoge zandgronden is er nu nog steeds een tekort + dan wellicht meer coordinatie van evaluatiepunten geweest

Het dreigde te vroeg te worden afgeschaald. Met name voor de hoge zandgronden waar grote schade is geleden en waar het grondwater tot historische diepte peilen is weggezakt! Deze voortdurende waterhonger in combinatie met het belang scheepvaart vroeg aanhoudende aandacht van de LCW. Dit hebben we als waterschap ook kenbaar laten maken via de UvW vertegenwoordiger.

Op tijd

Aangezien ik niet het de hele droogte bij betrokken ben geweest, kan ik over deze vraag eigenlijk niet goed oordelen.

Als bedrijf hierbij niet betrokken geweest

Criteria niet bekend

De Rijn-afvoeren waren eindelijk weer wat gestegen. Had mss iets eerder gekund, maar niet heel veel eerder.

De uitvoering van de afschaling heeft evenwel veel te lang op zich laten wachten (weken) Dit als gevolg van de behoefte om de Kamer hierover eerst te willen informeren.

Dit was eigenlijk best heel laat. Meerdere keren lag er een relatie tussen dit soort op/afschalings beslissingen en gerelateerde brieven of nota's die net wel of juist nog net niet naar de tweede kamer waren gegaan. Dwz de 'uitlegbaarheid' van zo'n beslissing speelde mee. Dat was tegelijk ook een heel valide argument. Maar maakte dat het niet zo was dat je de inhoudelijke criteria uit de handboeken af kon pellen en je dan de geldende code had gevonden.

Er is een eerdere afschaling overwogen, maar de afvoeren van de rivieren en aanhoudende watervraag voor grondwater-/watersysteem aanvulling in samenhang met problemen scheepvaart liet dit feitelijk niet toe. Dit is tijdig herkend.

Geen

Geen idee

Geen invloed

Geen mening

Geen zicht op

Heel goed dat er pas in december is afgeschaald. Veel waterbeheerders zijn nog lange tijd (tot ver in december) bezig geweest met de gevolgen van de droogte

Heldere criteria

Het is goed dat ze niet te vroeg zijn afgeschaald omdat de droogte lang bleef aanhouden.

Het is trouwens wel sector-specifiek; voor de scheepvaart was er toen nog wel een probleem, voor de landbouw al veel minder.

Idem

Idem

Idem, zie hiervoor,

Idem. Geen oordeel over

Ik heb hier eigenlijk geen oordeel over vanuit mijn positie.

Ik heb 'Op tijd' ingevuld maar kan dit eigenlijk niet beoordelen. De optie NVT was er niet.

Ik vind dit een lastige vraag, want in de samenleving leefde de droogte al helemaal niet meer. Het was vooral de scheepvaart die nog last had, maar daar konden we eigenlijk niet zoveel voor betekenen. 'Voor de vorm' is

niveau 1 toen volgens mij nog gehandhaafd. Wat ik op zich ook wel weer begrijp. Dus uiteindelijk was het wel op tijd.
Ik weet het niet; volgens mij is er conform het draaiboek afgeschaald
In mijn optiek op tijd, maar kan dit slecht beoordelen
Kan dit niet goed beoordelen
Kan ik geen oordeel over vellen, ben hier niet bij betrokken geweest.
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet beoordelen
Kan ik niet echt over oordelen, KNMI heeft informatieverschaffende rol en niet besluitvormend.
Kan omdat ik op vakantie was, dit niet goed beoordelen.
Logisch moment, waarop rivierafvoer weer toe nam.
Met de toevoeging dat de problemen rond droogte nog altijd spelen.
Moeilijk in te schatten met de aanwezige informatie
Moment viel samen met afronding project Andijk
Niet aan mij om dat te beoordelen
Op tijd, echter moet hier wel duidelijk gecommuniceerd worden dat er is afgeschaald naar reguliere omstandigheden vanuit het perspectief van wateraanvoer. Op de hoge zandgronden in het gebied van Vechtstromen heeft dit geleid tot de gedachte van ingezetenen dat de situatie weer 'normaal' was terwijl de zorg om het grondwater nog steeds aan de orde van de dag is (kan ook gezien worden als een 'feitelijk watertekort'.
Voor mij lastig in te schatten
Voor wat betreft het verband met wateraanvoermogelijkheden prima. Vrij afwaterend gebied is in feite grotendeels nog steeds te droog
Weet ik niet
Weet ik niet.
Zie hiervoor
Zie vorige toelichting
Zie vorige toelichting

Te laat
Dat had eerder gemogen, voordat iedereen op kerstvakantie ging.
De communicatie hierover was erg onduidelijk; er circuleerden al eerder geruchten dat er was afgeschaald. feitelijk waren we al eerder op niveau 0, maar de Minister wilde eerst de Kamer goed informeren
Gevoelsmatig te laat en mist een langdurige opschaling naar publiek de aandacht en verliest het draagvlak
Had eerder gekund
Had eerder gekund met afspraak vinger aan de pols te houden.
Hadden wel iets eerder kunnen afschalen.
Het niveau 1 had door de lange duur nauwelijks meer betekenis meer.
In RDO Noord gebied was voornamelijk het te hoge CL- gehalte van het IJsselmeer in een probleem.
Verzilting heeft lang een rol gespeeld, terwijl dit relatief los stond van de droogte.
wel correct conform draaiboeken maar afschaling had van ons eerder gemogen
Voor gevoel voelt dit wel erg laat. Niemand was meer met droogte bezig
Pas eind december werd afgeschaald. Al weken was dit niet nodig. Er speelden nog zaken tav scheepvaart en afvoer Rijn, aanvulling grondwater en daarmee nog pers- en publiekscommunicatie. Maar geen LCW meer nodig. Hinderlijk dat afschaling werd gekoppeld aan een kamerbrief. Dit is niet zoals het hoort en schaadt vertrouwen operationele organisatie in de Haagse besluitgremia. Druk en werk werd onnodig gehouden, terwijl het nut niet duidelijk was en mensen met evaluatie en andere acties bezig wilden gaan.

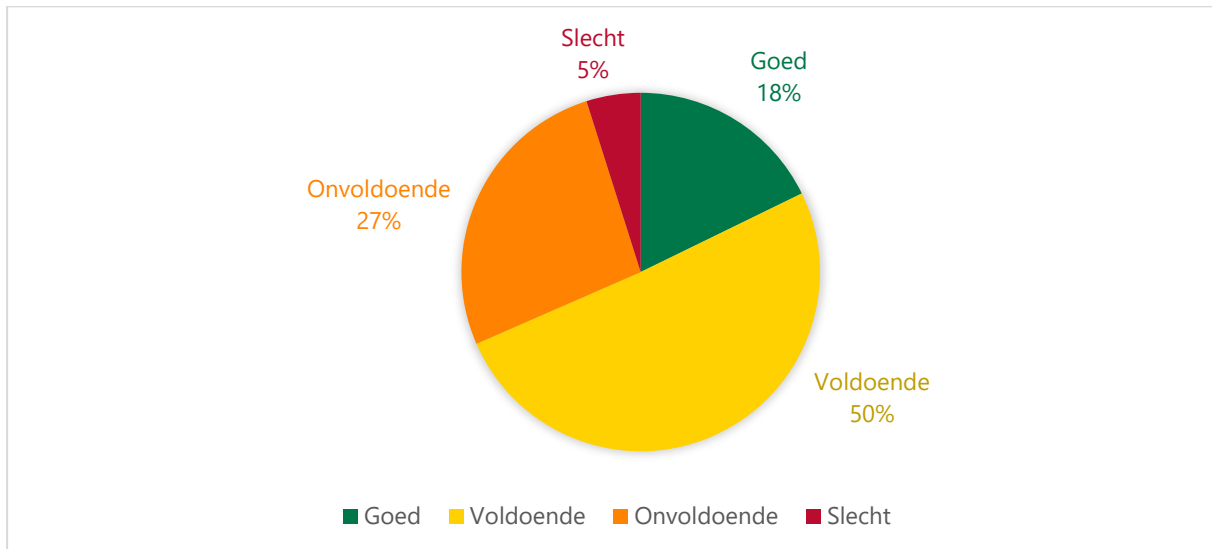
Veel te laat
De situatie was een maand eerder al zodanig dat dit via het reguliere beheer kon worden afgehandeld. Aan het eind was er nog extra vertraging in afschaling doordat er eerst nog een brief naar de tweede kamer moest worden gestuurd. dat heeft de afschaling 1 tot 2 weken vertraagd.
Er had veel eerder moeten worden omgeschakeld van crisismanagement naar beheer bij bijzondere omstandigheden door de betreffende lijnorganisaties van Rijkswaterstaat en de waterschappen.
Door een enkel kwaliteitsprobleem werd de opschaling aangehouden. Geen kwantiteitsvraagstuk.

Hier werd de LCW teruggefloten door MTW leden om wel/niet af te schalen terwijl dit een zelfstandig besluit van de LCW is volgens de huidige voorschriften.

LCW had eerder af moeten schalen. De LNM gaat hierover en was akkoord. De afschaling werd nu 4-6 weken opgehouden voor berichtgeving naar de TK.

1.16 Afsluiting

Wat is uw oordeel over de mate waarin Nederland was voorbereid op de afgelopen periode van watertekort?

Toelichting

Goed

Als burger beantwoord.

Door het deltaprogramma zijn maatregelen goed in beeld. En zijn er maatregelen uitgevoerd, die in het deltaprogramma nog in voorbereiding zijn en nu in de praktijk konden worden getest.

Goede samenwerking tussen alle waterbeheerders en RWS incl. De aanwezigheid en uitwisseling van de beschikbare kennis

Ik heb 'Goed' ingevuld maar kan dit eigenlijk niet beoordelen. De optie NVT was er niet.

Klimaat verandering zal even wel eisen stellen om dat niveau goed te blijven volhouden.

LCW functioneert prima voor waterverdeling gericht op maximaal aanvoeren naar regionale systemen/drinkwater en beperking verzilting. Sturing spaarpot ijsselmeer uitstekend! Gebruik van de (wettelijke) verdringingsreeks dreigde soms even te worden weggedrukt (belang scheepvaart). Verplaatsing energieopwekking naar de kust in de afgelopen decennia ook strategisch prima (i.v.m. Watertemperatuur rivieren).

Ondanks enkele discussies en veel werk dat is verzet door de waterschappen om verdringingsreeksen et cetera voor te bereiden is Nederland goed voorbereid op watertekorten. De puntjes kunnen op de i worden gezet door de verdringingsreeks concreter te maken, bijvoorbeeld wat is een kapitaalintensief gewas?

Op praktische vlak echter diverse verbeteringen mogelijk. Zout lek afsluitdijk., bellen schermen die niet goed werken, drinkwater voorraden Andijk niet op orde. Dat vraagt om verbetering.

Watersysteem en kunstwerken uitstekend, natuurlijk wel leerpunten afgelopen jaar. Meetnetten waren uitstekend, ook leerpunten en waterschappen moeten data beter ontsluiten. KNMI en Rijkswaterstaat zorgden voor goede verwachtingen. (Nood)maatregelen werden tijdig genomen en samenwerking tussen waterbeheerders was goed.

Voldoende

... Maar moet wel veel beter: Met name opereren RWS in het RDO zorgde voor veel onduidelijkheid (wie neemt de besluiten, als er geen overeenstemming is!!!) Tergend! Ook het ontbreken van gedegen inhoudelijke

ondersteuning vanuit RWS in het RDO (kwam nu pas in een latere fase) kwam het proces/ besluitvorming niet ten goede.
...Maar bij ernstigere scenario's ook?
Beleid en afstemming vanuit de koude fase gaven een goede basis, met de ervaringen van 2018 kunnen scenario's e.d. Verder uitgebouwd worden.
Bepaalde informatie had al op de plank moeten liggen
De normale burger heeft er in het dagelijks leven vrij weinig van gemerkt en de voornaamste stakeholders wisten elkaar goed en tijdig te vinden, dus wat dat betreft zijn we voldoende voorbereid. Aan de andere kant is er wel degelijk een probleem geweest voor o.a. De agrarische sector, brandweer (natuurbranden) en natuur. Het zou dus nog een stuk beter kunnen/moeten.
Er is nog veel wet- en regelgeving die voor de volgende zomer goed in beeld gebracht moet worden
Het ging om een extreme gebeurtenis. Dat er knelpunten optreden staat los van de mate van voorbereiding.
Ik denk dat zichttijden van afvoeren/watertekorten met de daarbij toenemende onzekerheden op verschillende schalen (landelijk/rws, waterschappen) verbeterd kan worden en met name in de periode MAMJ
Ik kreeg de indruk dat we in control zijn. Ik raakt onder de indruk van de regelknoppen die ons terbeschikkingstelling staan (water management)
Ik vind dat er adequaat en correct gehandeld is op basis van de voorhanden zijnde informatie. Daarmee wil ik niet zeggen dat er geen vragen zijn gerezen die om verder onderzoek en verdere uitwerking vragen. Maar dat is inherent aan nieuwe fenomenen waar we in Nederland mee geconfronteerd zijn.
In grote lijnen wel, blijft natuurlijk altijd ruimte voor verbetering. De verbeterpunten zijn ook vanuit RDO zuid oost aangedragen bij de beleidstafel droogte.
In het algemeen goed maar variaties per regio.
In RDO TK werken we met waterakkoorden en draaiboeken, we hebben start en evaluatiebijeenkomsten van het laagwater en droogteseizoen, nu konden we het in praktijk brengen. Maar, dat was niet in heel Nederland zo geregeld.
Maar kon beter
Men blijkt creatief te kunnen handelen op veel fronten !
Met uitzondering van drinkwater Andijk / Wieringerm
Mogelijk wel meer anticiperen op langere perioden van droogten en vasthouden zoet water - b.v. Hoger peil Duitsland
Net voldoende
Op grote lijnen ging het goed en had ik nooit het gevoel dat er geen controle meer was. Op specifieke punten had het beter gekund
Op zich voldoende, voor managen zoutgehalte ijsselmeer hadden we vooraf meer maatregelen kunnen treffen, hebben we van geleerd. Hooggelegen gronden in oosten van het land blijft een probleem, daar is weinig waterbuffer.
Oppevlaktewater stond goed in de steigers, maar het beheer van grondwater was onderbelicht en mogelijk ondermaats.
Prognose van een extreem droge zomer had beter gemogen, maar de vraag is of dit haalbaar is.
Sommige onderdelen van watersystemen of objecten daarbinnen worden alleen ingezet tijdens droogten (die zich zelden voordoen). Het belang van goed functioneren van deze onderdelen wordt in de loop van de jaren wel eens uit het oog verloren. Dit demonstreert zich vervolgens tijdens de extreme situaties zoals we afgelopen jaar hebben gehad.
Voor het kwantitatieve watersysteem voldoende. Voor de hoge zandgronden / natuur en waterkwaliteit (incl verzilting) maakt het de noodzaak tot aanvullende maatregelen extra duidelijk.
Voor zover ik kan beoordelen
Voorraad drinkwater werd groter voorgedaan dan deze bleek te zijn, dat lijkt kwetsbaar.
Weinig mensen met 'droogte-ervaring', maar met elkaar hebben we de schouders eronder gezet en veel aangepakt.
Wel geluk gehad denk ik, veel geleerd maar toch voldoende
Onvoldoende
De plannen lagen klaar, maar men was niet altijd bekend met elkaars werkwijze. Ik had daarnaast het gevoel dat men het idee had dat er ineens iets gebeurde, terwijl men het al veel langer kon zien aankomen. Daarnaast waren veel boeren niet goed voorbereid op de droogte.
De vraag kwam op 'hoe deden we dit in 1976?' De situatie was weer nieuw

Deze droogte periode was langer gebleken dan verwacht. Daardoor werden we verrast. Er is wel adequaat gereageerd door de verschillende partijen.
Droogte wordt onvoldoende beschouwd als crisis. Hierdoor waren plannen, afspraken etc. Niet of onvoldoende op orde. Ook wisten veel organisaties niet precies wat hun taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden waren.
Een hoop maatregelen zijn afgelopen jaar bedacht en uitgevoerd. Denk ook dat er wat onvoorziene scenario's zich hebben afgespeeld (verzilting IJsselmeer).
Er waren teveel onbeantwoorde vragen zoals over grondwater, of de inzet van drinkwaterbedrijven
Er zullen structurele maatregelen genomen moeten worden maar daar is men zich inmiddels wel van bewust.
Het aspect grondwater is onvoldoende meegenomen.
Het blijkt maar weer dat extremen moeilijk in te schatten zijn en daar naar te handelen nog lastiger
Het had beter gekund
Het laat zien dat er op een andere manier naar waterafhankelijke ecosystemen gekeken moet worden en hun relatie met de omgeving. Door beter water vast te houden in robuustere natuurgebieden kunnen droge perioden beter doorgekomen worden.
Het waterbeheer is nog steeds vooral gericht op het afvoeren van water, dus op wateroverlast situaties. Er is helaas nog steeds onvoldoende aandacht voor watervasthouden en voor een systeeminrichting die minder waterbehoefte heeft in droge tijden.
En de wijze waarop wij nu vooral reactief omgaan met zoutgerelateerde issues (laag Nederland), creëert een onnodig hoge vraag naar zoet water. Het terugdringen van zout vraagt veel zoet water, dat ook anders ingezet had kunnen worden. Ook hier is een andere systeeminrichting noodzakelijk en ook mogelijk. Het is mogelijk om zoute hotspots een zilte natuurbestemming te geven, waardoor de doorspoelbehoefte afneemt en wellicht ook ongewenst zout water kan worden afgeleid naar deze plekken.
Ik doel vooral op onduidelijkheden in de verdringsreeks en samenhang en communicatie over lokale maatregelen. (In het ene waterschap beregeningsverboden en het andere, ernaast gelegen waterschap niet)
Ik heb me met name verbaasd over de hoog gelegen delen van NL: Waarom was er nog nooit nagedacht over het opvangen / sparen van water daar?
Lastig te beoordelen voor me
Met name de grote rivieren en het dreigend drinkwatertekort baart zorgen
Publiek is niet goed voorbereid
Technisch komen we een eind als het gaat om sectorale belangen die technisch bediend kunnen worden. Maar juist de natuur kan daar slecht mee bediend worden. Bovendien is een te technische aanpak van de waterhuishouding sowieso niet in het voordeel van de natuur en hebben technische sectorale maatregelen, zoals extra beregening en grondwateronttrekking voor drinkwater, structureel al een negatieve impact op de waterhuishouding van natuurgebieden. Natuurgebieden zouden brede bufferzones moeten hebben, waar minder hoge natuurdoelen gelden (evt. Agrarische natuurbeheer), maar waardoor de kerngebieden later in de problemen komen bij langdurige droogte. Dergelijke bufferzones kunnen ook andere maatschappelijke doelen dienen, zoals recreatie (verkoeling!) En veenvernating (ter voorkoming van bodemdaling en CO2-emissies uit versterkte veenoxidatie). Natuurbeheerders experimenteren hier al een aantal jaren mee onder de vlag van 'natuurlijke klimaatbuffers' (www.klimaatbuffers.nl). Dit concept verdient bredere toepassing!
Veel van de maatregelen die zijn genomen, zijn niet opgenomen in draaiboeken. Met andere woorden, daar hebben we nooit eerder over nagedacht. Wat wel heel nuttig is, is dat we veel geleerd hebben over ons eigen watersysteem, hoe dit samenhangt met de omliggende watersystemen en de manier van samenwerken tijdens zo'n langdurige crisis. Het is nu zaak om dit ook te borgen in draaiboeken.
Verscheidenheid in afspraken tav de waterverdeling zou beter inzichtelijk moeten zijn en zorgt voor onduidelijkheid
Verzilting IJsselmeer onderschat
Voor mijn gevoel is het ons voor een groot deel overkomen. De gevolgen zijn denk ik beperkt gebleven, maar het is een goede aanleiding om aandacht te besteden aan wat te doen als zo iets nog eens gebeurt in de toekomst.
Waterakkoorden zijn behoorlijk gedateerd en soms zelfs moeilijk te vinden. Ze zijn echter wel de basis voor het handelen tijdens droogte.
We hebben onvoldoende rekening gehouden met zo'n snelle toename van het watertekort. Mogelijke scenario's waren onvoldoende uitgewerkt. Er zijn ad hoc (nood)maatregelen bedacht en toegepast. Landelijke verdringsreeks was niet doorvertaald naar regionale situatie. Mandaat en bevoegdheden van de diverse gremia in de overlegstructuur waren onvoldoende duidelijk.
We hebben te weinig meegenomen uit 2013. Verder was de verdringsreeks (regionaal v.s. Landelijk) niet helder.

We zijn teveel gefocust op hoge afvoer. Terwijl droogteschade vele malen groter is. Zomer 2018 heeft weer eens duidelijk gemaakt. Herhalingstijd van een dergelijke droogte valt nog te bezien.

Gelet op de vele te beantwoorden kennisvragen in de warme fase, weten we nog een heleboel zaken rond droogte niet. Jammer dat in de opschalingsfase, met alle drukte van dien, deze kennisvragen beantwoord moesten worden.

Slecht

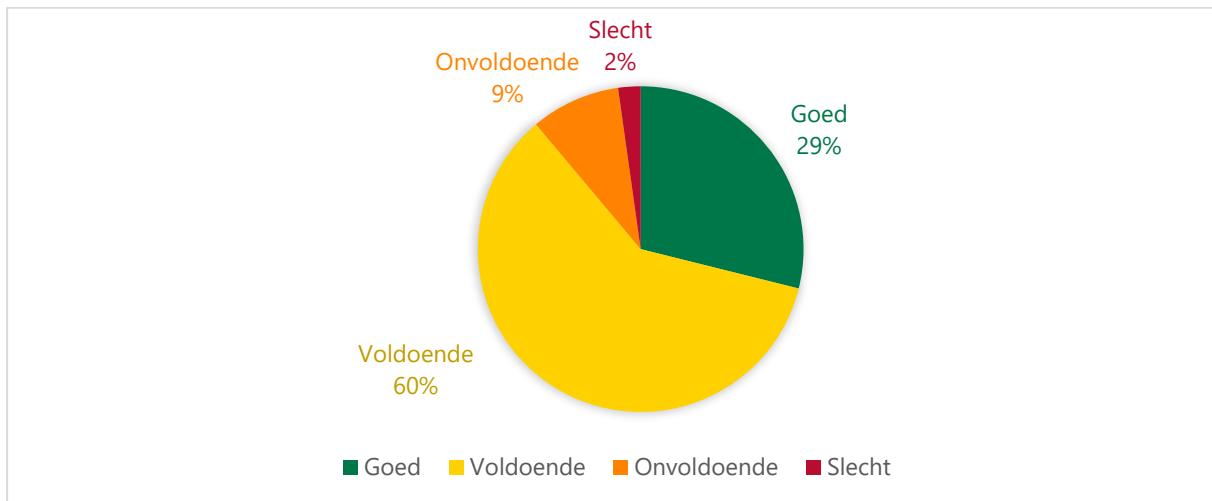
Er ligt vwb extreem watertekort natuur met massale droogval van sloten, beken, poelen, hoogveen, vennen, leemkuilen etc. geen draaiboek klaar van waar welke prioritare populaties aanwezig zijn die kost wat kost met een infuus gered zouden moeten worden. En daar waar dat niet kan zou vooraf in overleg een heldere afweging en onderbouwing moeten liggen van wat wel en niet kan. Regionaal is 60-80% van alle wateren drooggevallen of opgewarmd tot lethale watertemp. 30-37 graden!

Het lijkt wel of dit een onverwacht scenario is. Nieuwe acties als duikers dichtzetten komen veel na de droogte pas in beeld om 'nieuw' water vast te houden.

Vissterfte kreeg pas aandacht na de droogte. Waterbeheerders trokken zich in eerste instantie af van de vissen die dood gingen, dit werd allemaal afgeschoven op vrijwilligers uit de hengelsport. Daar moet een volgende keer veel in veranderen, waterbeheerders hebben ook een rol vanuit de zorgplicht. Een calamiteit van dergelijke omvang kan niet door vrijwilligers alleen worden afgehandeld. Ook watersystemen waren voor vis slecht ingericht, het ontbreekt overal aan diepere waterdelen waar vissen zich kunnen verzamelen om een langere droogte te kunnen overleven. Nu zijn veel wateren en beeklopen helemaal droog gevallen en is er geen restpopulatie meer die voor herkolonisatie kan zorgen.

Situatie Sluis Eefde! Ontbreken van criteria voor IJsselmeerpeilen! Ontbreken van goed zicht op de regionale watervraag van de waterschappen! Nog te weinig gedeelde meetdata en afgeleide informatie.

Alles overziend, wat is uw oordeel over de crisisbeheersing van het watertekort tijdens het afgelopen jaar?

Toelichting

Goed

Als burger beantwoord.

Compliment voor LCW (medewerkers) !

De informatievoorziening was prima en ik heb het idee dat de besluiten tijdig en goed onderbouwd genomen zijn. Iedereen in het land voelde ook aan dat het een bijzondere situatie was, dus dan is er ook weinig protest.

Er zijn ook met hind site geen grote maatschappelijke problemen geweest. Wel zijn er lessen te leren doordat grenzen van het systeem of grenzen van de beheersbaarheid van problemen in beeld kwamen of voorstelbaar werden.

Gezien de middelen en de lengte van de droogte (incl vakantieperiode met minder capaciteit) bijzonder goed.

Het heeft veel tijd en energie gekost, zeker van een bepaalde groep mensen (LCW etc), maar er kon flexibel worden ingesprongen op de opkomende vraagstukken.

Ik ben trots op wat wij in Nederland kunnen

Ik heb 'Goed' ingevuld maar kan dit eigenlijk niet beoordelen. De optie NVT was er niet.

In onze regio perfect
Inspanning was wel wat overdreven groot, gezien de aard en omvang van de problematiek.
Nederland moet zich beter voorbereiden, maar de crisisbeheersing heeft adequaat gehandeld
Petje af voor wat afgelopen jaar allemaal is neergezet!
Was best oefenen en omdat het zo lang duurde moeilijk vol te houden, maar ik denk dat we het goed hebben gedaan ... En het kan altijd beter

Voldoende
De droogte is goed aangepakt. De landelijke crisisbeheersing heeft hier echter soms een versturende werking gehad. MTW ging ook op operationeel werk en in en stelde soms teveel vragen waardoor operationeel medewerkers die al erg druk waren onnodig extra werk kregen. De uiteindelijke meerwaarde van het MTW op de aanpak van de droogte (wat betreft waterbeheer maatregelen) was zeer klein, terwijl er wel sprake was van toenemende werkdruk voor de informatiebehoefte van het MTW. Onbedoeld, maar daarom goed om te bekijken hoe dit te voorkomen een volgende keer. Goed om lessen te trekken bij ervaren crisismanagers waar het fenomeen dat opschaling leidt tot toenemende werkdruk door angst van directeuren, door onwetendheid en door controle-dwang bekend is. Gevolg is meer werkdruk en minder vertrouwen en geen kwaliteitswinst.
Al met al zijn veel beslissingen en maatregelen goed (en noodzakelijk) geweest. Aan de andere kant kunnen we nog veel verbeteren.
Communicatie was goed over de feitelijke situatie, maar de communicatie over rollen en aansprakelijkheid kon veel beter.
Er zijn leerpunten, bijv de samenhang tussen LCW en de RCT's/crisisorganisaties, dat hielp elkaar niet echt.
Feitelijk is er adequaat gehandeld en hebben zich geen grote calamiteiten voorgedaan.
Geen
Geen mening over RWS, wel een mening (een positieve) over de waterschappen.
Goed gehandeld op basis van beschikbare kennis. Wel veel uitdagingen op basis van nieuwe inzichten.
Ik antwoord voldoende, want onvoldoende is het ook niet. Maar het zou wel goed zijn hier meer aandacht voor te hebben als het risico op watertekort groter wordt.
Ik heb wel een kanttekening, een paar keer heeft de LCW rechtstreeks met het crisisteam van MN overlegd over maatregelen (bijvoorbeeld over meer water over de Bernard sluis en het afkondigen van een scheepvaartstremming waarbij en het RDO gepasseerd is naar mijn idee en niet zorgvuldig overlegd is met de experts bij MN over de maatregel.
In de media is veel aandacht geweest voor het watertekort, dit heeft begrip bij de burger opgeleverd voor de maatregelen die genomen moesten worden.
Maar kan beter...
Maar we hebben ook geluk gehad dat het vanaf half augustus in een groot deel van Nederland weer is gaan regenen.
Met her en der ruimte voor verbetering.
Tijdens oefeningen gaat het vaak toch net even anders dan in het echt, daar leren we van.
Vanuit de veiligheidsregio gezien zijn er geen grote gevolgen geweest voor de openbare orde/veiligheid, dus kan worden geconcludeerd dat deze voldoende op orde was.
Voldoende omdat we het gered hebben. Onvoldoende omdat we in een nog niet eens heel bijzondere situatie een aantal keer heel erg dicht langs de afgrond zijn gegaan.
Voor zover ik kan beoordelen
Zout in ijsselmeer heeft ons allen verrast. Interactie Unie en LCW kan inhoudelijk beter Natuur in verdringingsreeks is nog een issue. Rest liep best goed
Gegeven de bovengenoemde beperkingen hadden we het (vrees ik) ook niet veel beter kunnen doen.

Onvoldoende
Door het ontbreken van juiste prognoses watervraag. Goed is dat de voorbereiding voor een droogtesituatie, consequent elk jaar al in de koude fase plaatsvindt
1976 was heel ver weggezakt. Focus was en is sterk eenzijdig gericht op wateroverlast. Tijdelijk vasthouden en afvoeren van water staat meer op het netvlies van gemeenten en waterschappen dan water vasthouden.
Campings in natuurgebieden worden al jaren gedoogd, nu ineens probleem ivm neerslagtekort beetje lastig verklaren

De informatievoorziening kan beter (zie de kritische kanttekeningen in de vorige vragen). Wel hebben veel waterschappen adequaat gereageerd op het watertekort binnen de op dat moment geldende randvoorwaarden. Echter, soms zijn maatregelen genomen die negatief uitpakten voor natuur (b.v. Toestaan van beregeningen of het intrekken van beregeningsverboden) of werden maatregelen te laat genomen (b.v. Inlaat in laagveengebieden als de Wieden) of het actief vullen van drooggevallen beeklopen.
Verder zouden wij als natuurorganisatie(s) beter aangehaakt willen worden m.b.t. Het waterbeheer rond kwetsbare natuurgebieden.
Het is te ingewikkeld gemaakt
Ik mis de proactieve kant. Meer voordeden op scenario's. Wat zijn de 'zwarte zwanen'.
Kan nog wel een tandje bij. Kwam toch als een verrassing.
Nog niet voldoende voorbereid
Op operationeel niveau prima, maar qua aansturing vanuit de LCW een dikke onvoldoende.
Voor de meeste sectoren is het net goed gegaan, maar voor de natuur zal er sprake zijn van blijvende schade. Er is onvoldoende uit de kast gehaald om die schade goed te monitoren en te evalueren, het negeren van het aanbod van het OBN-netwerk spreekt in dit geval boekdelen. Ook voor andere belangen lijkt er sprake van een opgebouwd lange-termijnprobleem, gezien de veel te lage grondwaterstand waarmee Nederland 2019 is ingegaan. Op het gebied van informatievoorziening en vooral tijdig betrekken bij besluitvorming in de LCW is echt een hiaat ten aanzien van het natuurbelang!
Wat natuur betreft. Droogte duur was teveel nog een onaangename verrassing. De communicatie en proactief handelen kan beter.
Zijn m.i. Aantal leerpunten

Slecht
Crisisbeheersing is nog geen volwaardig onderdeel van Deltaplan Waterveiligheid en Deltaplan Zoetwatervoorziening
Men heeft zijn best gedaan, maar op basis van ad hoc crisis management zonder plan, zonder kader zonder draaiboek en met beperkte communicatie en met zeer beperkte, haast symbolische, acties tav behouden aquatische natuurwaarden.

Welke lessen kunnen van de afgelopen periode van watertekort worden geleerd?

Er zou meer ingezet moeten worden op waterberging/ besparing ter voorkoming van optredend tekort
Dat we ons voor de toekomst beter moeten prepareren op watertekort
Maak het organisatorisch niet te groot
Dat een goede systeemkennis en kennis van de gevolgen van de interactie tussen aangrenzende RDO's van groot belang is.
Dat het een steeds vaker zich voordoende situatie is/kan zijn die om andere uitgangspunten vraagt van waterbeheer en ruimtelijke ordening. Inklinking, verzilting, grondwatermonitoring, drinkwatervoorziening etc. Zijn dé beleidsthema's voor de komende tijd. De NOVI zou mooi vehikel kunnen zijn voor een planmatig doorontwikkelde verdringingsreeks.
Basisinformatie is op organisatie niveau niet voldoende bekend als de mensen die het wel weten op vakantie zijn ontstaat er veel ruis
Nog meer buffer creëren in het IJsselmeer. Waterleidingbedrijven moeten voorzieningen treffen om te zout water bruikbaar te maken voor proces- en drinkwater.
Zorg voor voldoende capaciteit. Zorg ervoor dat het beperkt aantal mensen, dat hierbij betrokken is, niet wordt overbelast. Dit geldt ook na de crisis (de evaluatie van de crisis kost veel tijd, er worden veel vragen gesteld met soms korte deadlines).
Op tijd weer afschakelen en de gewone processen het werk weer laten overnemen.
Zoutwaterproblematiek IJsselmeer in relatie tot drinkwater. Wens: er moet dit jaar een betere monitoringssystematiek beschikbaar zijn.
Meer integraal handelen, landelijke communicatie niet alleen op westen van het land richten, meer nadruk voor zuinig zijn met water en invloed op langere termijn
Voorkom dat het RDO (ambtelijk advies niveau) verword tot een bestuurlijk adviesorgaan waar bestuurders aanschuiven.
Veel nieuwe kennis opgedaan; slagvaardigheid van RWS operationeel is ondermaats; rolvastheid tussen tactisch en strategisch niveau kan worden verbeterd; politieke intermezzo's verstoren de uitvoering en/of zuigen capaciteit weg;

Afvaardiging vanuit de unie van waterschappen in MTW moet op bestuurlijk niveau. Dan ontstaat een gelijkwaardige overlegsituatie.
Zie alles wat via BPZ en Beleidstafel droogte is opgehaald.
Anticiperen in 'hoog' NL
Situatie van zout indringing via spui/sluiscomplex Afsluitdijk moet beter.
Crisispartners moeten meer eenduidige besluitvorming tonen. PWN zou ook deelnemer moeten zijn in het RDO
Het is belangrijk dat ieders rol en taak duidelijk is en dat de bestaande structuren in stand worden gehouden
Informatievoorziening en informatie real time delen tussen verschillende waterbeheerders is essentieel.
Actuele informatie-uitwisseling tussen alle betrokken partijen over de feitelijke waterbeschikbaarheid is cruciaal. Die feitelijke uitwisseling verdient verbetering.
Met name dat de natuurterreinen waar geen wateraanvoer mogelijk is, onherstelbare schade oplopen als het regionale watersysteem niet op orde is.
Meer aandacht door privé wateronttrekking door boeren
Nog beter voorbereiden (meer bufferen na de winter?)
Watertekort is niet alleen waterverdeling maar ook grondwaterstanden en mogelijke schade aan natuur, dijken, funderingen etc.
Inspanning nodig in de koude fase; verdringingsreeks uitwerken, betrokkenheid functies in de verdringingsreeks borgen, uitwerken beleidsvraagstukken.
<ul style="list-style-type: none"> • Afgelopen zomer is Vewin door het DCC van IenW benaderd voor deelname aan het MTW. De rol die Vewin in het MTW vervulde, is echter nergens formeel vastgelegd. Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO, LCW en MTW) benoemd. Hetgeen in het huidige draaiboek staat, is dat het DCC van IenW met de LCW afstemming zoekt over contacten met de drinkwaterbedrijven. • Vewin pleit ervoor om in bovenstaand draaiboek opgenomen te worden als deelnemer van het MTW (met de gebruikelijke clausule die voor alle deelnemers geldt, nl. Dat deelnemers afhankelijk van de knelpunten en belangen kunnen deelnemen aan het MTW).
Vewin neemt deel aan het MTW als vertegenwoordiger van de drinkwatersector / coördinerend crisispartner. Bij bedrijfsspecifieke knelpunten, zou - naast Vewin - een individueel drinkwaterbedrijf moeten kunnen aanschuiven in het MTW.
<ul style="list-style-type: none"> • Daarnaast pleit Vewin ervoor om de samenstelling van de LCW (bij opschaling naar niveau 1, dreigend watertekort) uit te breiden met vertegenwoordiging vanuit de drinkwatersector.
Doordat de drinkwatersector geen deelnemer is van de LCW, kon er afgelopen zomer niet op structurele basis kennis, expertise, duiding van de laatste stand van zaken over de continuïteit van de drinkwatervoorziening en eventuele (te verwachten) knelpunten in de LCW worden gebracht. Dit had als gevolg dat Vewin in het MTW in een zeer kort tijdsbestek verslag moest doen van de stand van zaken, eventuele knelpunten naar voren moest brengen, en een oordeel moest geven over het advies vanuit de LCW.
Deelname aan de LCW vanuit de drinkwatersector (bv. inhoudelijke vertegenwoordiging vanuit een grond- en een oppervlaktewaterbedrijf en/of een kennisinstituut) zou de kwaliteit en volledigheid van de advisering aan het MTW ten goede komen.
<ul style="list-style-type: none"> • Tot slot pleit Vewin ervoor dat de individuele drinkwaterbedrijven structureel crisispartner worden van de RDO's en dat dit als zodanig wordt vastgelegd in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte". Dat leidt tevens tot een meer volledige informatievoorziening richting LCW.
Duidelijkheid scheppen in rollen, taken en verantwoordelijkheden, samen vatten in een handzaam handboekje
Beschikbaarheid seizoensverwachtingen zou standaard dienst moeten zijn
Zie het ook als een crisisoefening.
Nvt
Betrek beter provincies (voor natuur) en drinkwatersector. Hierbij wel scherp onderscheid houden tussen bestuurlijk belang en feitelijke inbreng
Er is vooral heel veel goed gegaan. Bijschaafpunten zijn er ook, Binnen RWS WNZ is een evaluatie gedaan van het Team Watertekorten aldaar. Contactpersoon Sandra Langezaal.
Betrokken overheden eerder voorbereiden en meenemen in besluitvorming LCW/MTW. Zorgdragen voor betere prognoses en scenario's om beslissingen te kunnen ondersteunen.
Meer aandacht voor capaciteit (meer medewerkers met kennis van waterbeheer), voorbereidende maatregelen op droogteseizoenen kunnen beter (watersysteem optimaal in gereedheid brengen), delen van actuele informatie mbt waterbeheer kan beter

Samenwerken en regels vereenvoudigen. Begrijpbaar communiceren met burgers en via één centraal kanaal of zo min mogelijk kanalen.
Meer vooraf met alle relevante partijen oefenen en de duiding doorleven van de prioritering bij watertekorten
- Niet wachten op RDO keuzes rondom categorieën ontrekkingsverbod
Feitelijke informatie over peilen, grondwaterstanden, waterverdeling aan categorieën binnen gebieden, etc. Moeten van tevoren helder zijn, en in de warme fase direct over beschikbaar kunnen worden.
Lees de opgestelde documenten en gebruik ze in periodes waarin het nodig is
-Crisisorganisatie nog meer centraal, vanwege efficiënte informatie uitwisseling. -Waterschappen (o.a.) Beter en eerder informeren over prognoses hoofdwatersysteem, zodat zij ook adequate besluiten kunnen nemen voor het regionale watersysteem. -Ga tijdens een crisis geen beleidsdiscussies voeren (o.a. Over verdringingsreeks, beregeningsverboden en onomkeerbare schade natuur). Speelde m.n. Ook bij de provincies. -Droogte en watertekort extremer dan we toe nu toe dachten; met de ervaringen van afgelopen zomer kijken of we ook structurele verbeteringen kunnen doorvoeren in het gebruik van water en in de inrichting van het watersysteem.
We hebben geluk gehad met een relevante hoeveelheid neerslag op het IJsselmeer waardoor er even iets verlichting was. Als hier geen sprake van was geweest waren er ernstige problemen ontstaan. Eerder opzetten IJsselmeer peil, in het bijzonder in geval er een lage afvoer van de Rijn verwacht wordt, lijkt mij wenselijk
Water bergen in hoger gelegen gebieden Nederland
Nog meer nadenken over zaken zoals de verdringingsreeks in de koude fase. Er bleken toch nog nieuwe inzichten tijdens de droogtecrisis.
Dat ons watersysteem niet meer past bij de huidige tijd van extremen. Dat er draaiboeken nodig zijn om calamiteiten adequaat op te pakken.
1. De uitwerking en implementatie van de verdringingsreeks verdient een meer praktische uitwerking in de koude fase zodat voor alle betrokkenen duidelijk is wat er gaat gebeuren als deze inwerking treedt (voorspelbaarheid)
2. Het voorraadbeheer voor grondwater is onvoldoende uitgewerkt, waarbij een duidelijke koppeling met de oppervlaktewaterverdeling nog ontbreekt
Er is meer duiding nodig voor vrijwel alle onderdelen van de verdringingsreeks
Niet meer zo maar toegeven aan de landbouw om versnelde afvoer en drainage te regelen
Aanscherpen en verder uitwerken van diverse hulpmiddelen zoals de verdringingsreeks, definitie (onomkeerbare natuur), begrenzingen etc.
Informatievoorziening over de actuele situatie van de watersystemen van afzonderlijke waterbeheerders met elkaar delen via Slim watermanagement -portalen. Ook de informatie voer de afwegingen binnen elke waterschap structureler delen (via LCMS?).
1. Veel meer oefenen, op alle niveaus. 2. SLIM watermanagement zo snel mogelijk breed uitrollen. Dat levert meer informatie, verbetert de samenwerking, leidt tot betere besluitvorming, maakt de besluitvorming transparanter en zorgt er uiteindelijk voor dat elke druppel water die beschikbaar is zo optimaal mogelijk gebruik wordt.
Er speelt meer dan alleen kwantiteit, veel meer aandacht voor gevolgen waterkwaliteit en de mogelijkheid dit goed te voorspellen. Hydrologie/ lage afvoeren maken het huidige Rijnalarmmodel voor NL stroomgebied onbetrouwbaar. Dat betekent dat daad werkelijk de waterkwaliteit over de rivier gemeten moet worden om de drinkwaterbedrijven te kunnen informeren.
Verdringingsreeks vereist aanpassing na afgelopen jaar
Wees zuinig met water, durf deze boodschap ook te vertellen richting burgers. Het waterbewustzijn is niet heel hoog in Nederland. En zorg voor grotere zoetwater buffers en innovatievere manieren om met het beschikbare water om te gaan: hier ligt ook een verantwoordelijkheid bij de (grote) water gebruikers.
Operationele beschikbaarheid bluswaterwinplaatsen m.b.t. Oppervlakte water en grondwaterstand met het oog op de geboorde putten
- Informatiedeling kan nog beter waardoor we veel efficiënter worden. - Het ontsluiten van assetinformatie is essentieel en is op dit moment nog onder de maat.
Samenwerking was goed, vanuit waterbeheer in de regio kunnen we zeggen dat we het gebied erg lang hebben kunnen bedienen. Op een gegeven moment was het eigen regionale systeem de beperkende factor.
Goed regulier beheer en onderhoud, en samenwerking tussen partijen onder normale omstandigheden, zijn de basis voor goed crisismanagement. Afstemming tussen regionale beheerders en goede communicatie naar stakeholders (verwachtingenmanagement) zijn zeer belangrijk. De ene regio is de andere niet. Laat meer over aan de beheerorganisaties. Afschalen is lastiger dan opschalen.

Samenwerking is essentieel. Wellicht eerder gevolgen voor scheepvaart in beeld brengen en in scenario's uitwerken. Gevolgen voor grondwater kwamen pas laat in beeld, zou eerder in beeld moeten worden gebracht.
Meer aandacht voor grondwaterafhankelijke systemen, wateraanvoer kan eindig zijn, deze problemen spelen op de hoge zandgronden jaarlijks en ook deze extremen zullen jaarlijks gaan opspelen
Helder zijn over rollen en taken, vervanging op juiste niveau, communicatieve consequenties van opschalingsmodel, inzet van de droogtemonitor als communicatiemiddel vs expertsamenvatting
Beter voorbereiden en ook in die fase al met elkaar afstemmen.
Wees beter voorbereid op droogte. Wat reeds weg is kan je niet meer vasthouden. Veel aandacht geven aan robuuste waterbescherming voor wateroverlast én tekorten, o.a. Via Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie
Jammer dat pas na crisis zoals watertekort, hoogwater, etc. Er weer financiën komen voor een goed instrumentarium.
Rol voorbereidingsgroep ten opzichte van LCW was niet goed duidelijk
Scenario's zullen moeten worden ontwikkeld. Situatie had nog veel erger kunnen zijn als er een droge winter aan vooraf was gegaan
Een goede regionale vertaling/invulling van de verdringingsreeks (op onderdelen) is noodzakelijk. Doorgaan met inrichting van robuustere watersystemen
Het nader invullen van de verdringingsreeks: ook naar regio en periode. Doe dit in samenwerking met de betrokken partijen. Nadenken over waterverdeling vanuit IJsselmeer naar de regio's. Hoe kunnen we langer oppervlaktewater vasthouden in Oost-Nederland of daar krijgen in droge periode.
Meer lef tonen en burgers/maatschappij eerder wijzen op zuinig watergebruik
Proberen een beter/eerder inzicht te krijgen in de langdurige weersverwachtingen
Betere voorbereiding en afstemming tussen organisaties.
-Rollen en bevoegdheden RDO moeten duidelijker zijn bij de deelnemers. -Verdringingsreeks moet geactualiseerd worden. -Voorspellende modellen voor weer, debieten en watervraag moeten worden toegepast.
Op hoofdlijn goed voorbereid, maar op detailniveau zijn er verrassingen geweest. Vraag is wel in hoeverre de verdringingsreeks in de praktijk echt goed functioneert. Er zijn naar mijn mening wel erg veel categorieën onderscheiden waardoor de methodiek te weinig robuust wordt. Bij een echte crisis geeft dat teveel ruis bij het maken van keuzes binnen korte termijnen.
Blijf met elkaar in gesprek. Tref op tijd maatregelen. Deel gegevens. Informeer de inwoners transparant.
Binnen onze eigen organisatie (RWS WNZ) moet de bezetting robuuster.
Dat de verdringingsreeks niet overal antwoord op geeft, en niet rigide toepasbaar is (bv scheepvaart vs waterkwaliteit)
Drinkwater speelt ook een rol bij dreigende water te korten
Ik heb me vooral op de communicatie gericht en dat verliep eigenlijk prima. Het was fijn om snel te kunnen schakelen met een inhoudelijk deskundige. De persberichten konden we snel aftikken met alle betrokkenen in het MTW. Ik zou het een volgende keer weer zo doen.
Er zullen vergaande maatregelen genomen moeten worden om water vast te houden als er te veel is zodat we dat kunnen inzetten als er te weinig is.
Wees altijd bedacht dat dit soort warme en droge zomers kunnen optreden en weet wat je moet doen. Zorg dat de draaiboeken op orde zijn en oefen regelmatig met alle betrokken partijen. Zorg voor netwerkdagen zodat men elkaar kent en weet te vinden wanneer het nodig is.
Afstemming bijv. t.a.v. Waterkwaliteit / handelingsperspectief op nationaal niveau
Verder investeren in effectiever en efficiënter delen van informatie - netcentrisch werken - om landelijk en regionaal tijdig tot goede oordeelsvorming en besluitvorming te komen.
Meer partijen in de crisisbeheersing eerder informeren om zo ook randverschijnselen mee te kunnen nemen
Kijk eerst naar bestaande planvorming en afspraken voordat er een dreiging analyse wordt uitgevoerd op onderbuikgevoel
De LCW reageerde niet op krantenberichten dat we niet goed voorbereid waren. Hier had het deltaprogramma op moeten acteren. Dat is zeker in de beeldvorming naar het publiek niet goed geweest. LCW en RDO is sterk overheidsgericht, we moeten gaan nadenken hoe de belangen en gebruikers, beter kunnen worden betrokken.
Veel inhoudelijk uitgezocht dit jaar. Dit moet omgezet worden in makkelijk toegankelijke factsheets
Dat we nog beter zullen moeten anticiperen op extremen maar ons hoofd ook koel moeten houden
Dat water 's zomers een schaars goed aan het worden is en verspilling zoveel mogelijk tegengegaan moet worden. Denk aan het beregenen van graspercelen overdag terwijl het 32 graden is. Daar kan ik me echt boos over maken.

Dit was een extreem droge zomer. Mogelijk kunnen dit soort zomers in de toekomst vaker voorkomen. Dit vereist mogelijk aanpassingen in de infrastructuur en het proces van waterbeheer.
Informatie landelijk opstellen en delen en partners koppelen op regionale / provinciale schaal werkt prima
Ken je burens en hun problemen, meer scenario's delen en goed in beeld hebben welke risico's we lopen (gaan lopen)
De verdringingsreeks is niet altijd operationeel toepasbaar. Er is verwarring over de precieze betekenis van de categorieën.
Meer helderheid over adviserende vs besluitvormende rollen
Informatievoorziening kan beter, geldt ook voor ons zelf.
Maatregelen voor inwerking treden verdringingsreeks (beregenningsverboden)?
De inrichting van ons watersysteem is niet goed voorbereid op droogte. De focus die altijd heeft gelegen op waterafvoeren en droogleggen, leidt in tijden van droogte tot onnodige kosten en schade. Watervasthouden, aanleggen van klimaatbuffers, een inrichting die aansluit bij een natuurlijk watersysteem, afkoppelen van zoute hotspots etc., zijn allemaal aandachtspunten die nog onderbelicht zijn.
Een natte winter zegt he-le-maal niets. Tijdig voorraad opbouwen vs risico van voortduren / terugkomen overlast blijft erg lastig. In uitzonderlijke situaties ook vooruitdenken aan waar je normaal niet aan denkt, zoals het lekken van zout naar het IJsselmeer
Maak het eenvoudiger, laat de deskundigen adviseren op hun terrein en laat beslissingen over aan de daarvoor ingerichte processen.
Vorbereiden op onverwachte (soms onrealistische) scenario's.
Meer transparantie en inzicht in elkaars processen en activiteiten
Vorbereiding door Nederlandse bevolking moet beter, meer voorlichting/uitleg
Droogte is iets wat ons allemaal overkomt en wat we niet kunnen voorkomen. Het handelingsperspectief is lager dan bij het voorkomen van wateroverlast. Droogte is niet alleen iets waar waterbeheerders mee moeten omgaan maar moet ook een thema worden bij watergebruikers: natuur, land- en tuinbouw en industrie.
Betere info over verwachtingen van o.a. het IJsselmeer en mogelijke schades bij het stopzetten van water aanvoer aan o.a. gewassen
We zijn erg met elkaar verbonden in vele opzichten (varen , natuur, waterbeheer drinkwater etc.)
Bewustwording dat droogte (eens in de zoveel jaar) ook kan leiden tot .....
Tijdige belangenafweging en preventieve maatregelen nemen is van groot belang
De les is dat Nederland goed voorbereid is op watertekort maar dat de verdringingsreeks concreter ingestoken moet worden. De basis is goed, concreetheid door grenswaarden et cetera is wenselijk.
Meer robuuste maatregelen treffen
1. Verzilting van het IJsselmeer was voor mij persoonlijk toch wel een verrassing. 2. Laat de waterschappen niet onderling uitvechten hoe om te gaan met het watertekort. Schaal dit op naar nationaal niveau en geef hier sturing aan. Neem de individuele waterschappen in bescherming.
Zie mijn opmerking over het IJsselmeer en de hooggelegen gronden.
Vasthouden en bergen van water is noodzakelijk om in de toekomst tekort adequaat tegen te gaan.
Grondwater beter betrekken in de informatievoorziening en besluitvorming, en onomkeerbare schade beter onderzoeken.
Dat watertekort meer is dan een verdelingsvraagstuk. En verder dat informatie tijdiger moet worden gedeeld.
1) dat het belangrijk is in de koude fase goed na te denken over wat doen als er watertekorten optreden. Hierop plannen te maken en deze voor te bereiden. 2) als je wijzigingen in watersysteem aanbrengt ten gunste van een bepaalde functie, doorleef dan ook de gevolgen hiervan tijdens extreme situaties 3) zorg dat de kritieke objectenonderdelen in een zodanige conditie zijn dat ze goed functioneren tijdens extreme omstandigheden.
Betrekken bij tijdige besluitvorming en informatievoorziening, zie hierboven.
Er is een structureel andere inrichting van de Nederlandse waterhuishouding nodig. Meer rekening houden met natuurlijke omstandigheden, vergroten hydrologische veerkracht en minder slepen met water. Niet horizontaal(verspillen van water doorafvoer en voor doorspoelen, verkeerd of te weinig water bij weer aanvoeren) en niet verticaal (interen op grondwater door beregening, véél sterker aanvullen, bijvoorbeeld via meer en grotere infiltratiegebieden, zie aanvullingsbeleid Aa en Maas deze herfst).

Voorbeelden van betere inrichting: functie volgt peil, Permanent Oostelijke Aanvoer West-Nederland, aanleggen van natuurlijke klimaatbuffers, meer drinkwaterwinning uit oppervlaktewater. IJsselmeer zou dieper moeten kunnen uitzakken, daar moeten achterliggende watersystemen op worden ingericht (pompen, gemalen, sluisen). Ook brakke en zoute hotspots inrichten van zilte natuuroases", en inzetten op zoutresistentere teelten, waardoor zoetspoeling beperkt kan worden. Ook onderwaterdrainage in veenweiden lijkt een waterverspillender maatregel, vergeleken met natuurlijker vernatting in het voorjaar.

Meer afstemming en meer criteria ontwikkelen voor als we buiten de bandbreedtes van het peilbesluit IJsselmeer gebied treden

- het maken van sitraps en beantwoorden van vragen richting RDO, LCW en Unie van Waterschappen zou toch soepeler kunnen: grotendeels dezelfde vragen, alleen soms net een ander scenario... Kan er niet 1 loket komen die die informatie vervolgens doorzet naar RDO, LCW en uvw?
- de rivierafvoer van de Rijn is van groot belang voor de zoetwatervoorziening van meer dan half NL (via ijssel en Waal)
- scheepvaart is een stakeholder van formaat: hoe wegen we dit belang tegen zoutindringing met het risico op permanente schade
- verdringingsreeks: men wist niet goed hoe we die moesten gebruiken. Vertaling van theorie naar praktijk blijkt toch weerbarstig.

Dat we de meet bereiken van het Landelijk Meetnet Water op sommige plaatsen moeten vergroten.

Zie hiervoor: veel grotere inzet in de breedte op beide Deltaplannen

Herziening van de verdringingsreeks is noodzakelijk, vooral op het gebied van schade aan de natuur en kapitaalintensieve gewassen. Het is niet goed dat voedselgewassen lager in rangorde staan dan bloembollen omdat die laatste een duurder gewas zou zijn.

Is het een echte crisis? Zo neen, dan liever geen RCT meer, is vooral extra werk.

Aandacht voor communicatie; m.n. Ook voor de belangenbehartigers omdat zij een directe lijn hebben naar hun leden (dragen bij aan draagvlak voor de noodzakelijk maatregelen)

- Bestaande (gerenoveerde) gemaal Eefde is niet ontworpen voor waterstanden beneden NAP 2.00m
- RDO TK_Ov: Naast wateraanvoerrote Aadorp hebben we soms 'de noordelijke route' ingezet. Deze is minder praktisch en 'duurder' maar belangrijk voor bedrijfszekerheid.
- Sommige assets in regionaal systeem verouderd; bv ontbreken omloopriool Aadorp.

1. Informatievoorziening is op orde (dus op orde houden)
2. De volgorde waarin mogelijkheden onder druk komen te staan (landbouw, scheepvaart, drinkwatervoorziening) is deels in de praktijk gezien. Mogelijk overwogen of daarin dingen aangepast moeten worden of op welk moment je optimaal kunt ingrijpen
3. Punt vanuit mijn organisatie: kijken of zaaizaad en pootgoedteelt een eigen status kan krijgen in de prioriteiten en voor beregeningsmogelijkheden, dit om geen tekorten aan zaaizaad en pootgoed te krijgen in het volgende groeiseizoen.

Over communicatie en de te grote focus op de waterverdeling van MTW/LCW is al eerder in deze enquête door mij gesproken. Verdringingsreeks problemen/onduidelijkheden, Grondwater, verdeling IJsselmeer water bij verder uitzakken van het IJsselmeer peil, Verzilting van IJsselmeer maar ook arkboezem

Goed over zicht van kwantiteit en kwaliteit in beeld

Zie de vele evaluaties die anderen al gemaakt hebben.

1. Meer (fysiek) anticiperen op toekomstige droogte perioden.
2. Beter afstemming regelen tussen LCW, MTW, voorbereidingsgroep lenW.
3. Drinkwaterbedrijf Andijk moet zijn voorraden beter op orde zien te krijgen voor de toekomst en/of zich onafhankelijk maken van het IJsselmeer.
4. Jenv 'vindt' dat lenW dan in de nationale crisisbeheersing de lead heeft omdat water een lenW dossier is (en dat je dan vanuit lenW ineens vergaderingen moet organiseren die gewoonlijk door JenV getrokken worden, best ingewikkeld en voelde niet helemaal alsof lenW werd gefaciliteerd door een partij die er meer verstand en ervaring van/mee heeft)

Beter handelingsperspectief voor Blauwalproblematiek, betere uitwerking Verdringingsreeks en lessen op basis van de effecten op de natuur (definitie onomkeerbare natuurschade moet herzien worden)

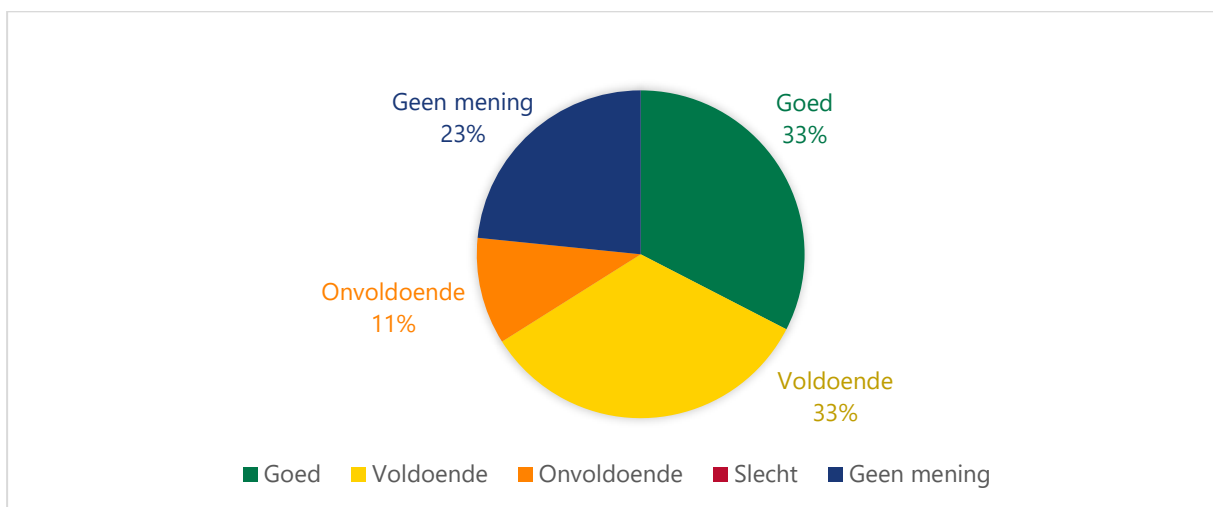
Wij hebben met waterschappen samenwerking geëvalueerd en met hen besproken. Het zit bij ons meer in kleine verbeterpunten zoals navragen als duiding voor veiligheidsregio niet duidelijk is. Of duiding voor veiligheidsregio juist opnemen in LCMS in plaats van alleen in de mail communiceren.

Zowel waternatuur (KRW) als natuur van vochtig, natte habitats kampt op de hoge zandgronden al met een structurele verdroging en op veel plaatsen daarbij met het wegvallen van kweldruk uit 1e en 2e watervoerende pakket. Door klimaatopwarming komt daar de toenemende kans op extreme droogte en dus droogval bovenop. Hoge stikstofdepositie geeft net als verdroging een combinatie van verzuring en verzuuring van bodem en vegetatie. Deze zeer ernstige combinatie stress maakt dat het zeer urgent is dat de hydrologische basis van natuur op zandgronden optimaal hersteld wordt, alleen dan is deze natuur mogelijk ook beter bestand tegen extreme droogtesituaties en bovendien fungeren goed hydrologisch herstelde natuurgebieden ook als een waterleverancier naar ondiepe grondwater t.b.v. andere maatschappelijke functies.

Dat verzilting van het HWS naast watertekort een groter probleem is dan we hebben voorzien en dat we ook aan de problematiek van de scheepvaart moeten denken vanwege het economische belang en de impact op het dagelijks leven als er bepaalde goederen niet voldoende geleverd kunnen worden. Zoals bijvoorbeeld het geval was met benzine en bouwmaterialen.
Beter voorbereiden op de moeilijke beslissingen waar we nu net weg gebleven zijn. Zorg er voor dat de gevolgen van elke beslissing onderbouwd met data in kaart zijn. Zoals pilot IJsselmeer.
- Communicatie blijft belangrijk! - Duidelijkheid over verdringingsreeks - Veiligheidsregio is niet opgeschaald geweest, rol in droogte is onduidelijk.
Bezetting op orde, goede taakverdeling, goed nadenken over ieders rol en nevenrol...
Zie diverse eerdere opmerkingen.
Gegevens/informatie uitwisseling moet beter, zodat het minder moeite kost
Een heleboel. Komt allemaal terug in de regionale evaluaties (waaronder de beleidstafel droogte).
Scenario's in koude fase beter voorbereiden en in de lauwe fase tijdig anticiperen, zodat we in de warme fase de juiste maatregelen treffen. Mandaat en bevoegdheden van de diverse gremia verhelderen. Tijdig de juiste informatie delen is cruciaal. Organiseer tijdig bestuurlijke afstemming.
We zijn niet ingericht op een crisis die zo lang duurt, maar ik denk ook niet dat dat nodig is ... We kunnen eerder kijken hoe we met de juiste aandacht maar met minder bestuurlijke drukte de goede dingen kunnen doen.
Tijdig systeem signalen oppakken; Betere proces afspraken; Status van het LCW mbt "bestuurlijke" besluiten --> dient beter geborgd te worden; Toepassing van Verdringingsreeks is nog onvoldoende helder en gedragen; Onduidelijk wat is het minimum peil van het IJsselmeer -30, -40, -60cmnap!! Dit moet duidelijker onderbouwd. Met duidelijke signaalniveau's voor overgang van cat.4./3/2/1 van de Verdringingsreeks.
Scenario's en watervragen kunnen beter in beeld gebracht worden.
We zouden in de winter/lente meer moeten kijken naar de stand van zaken op dat moment t.o.v. Het normale waterpeil. Op dit moment is geen sprake van een watertekort, maar we zitten wel nog altijd fors onder het normale waterpeil in deze tijd van het jaar. Bij een zelfde zomer als 2018 dreigt een nog groter watertekort. Het zou goed zijn als we hier proactief al maatregelen voor kunnen nemen, door bijv. Te water op te slaan/te bufferen.
Ik denk dat een groot gedeelte van de buitenwereld niet door heeft gehad hoe dicht we wel langs de afgrond zijn gegaan. Ik vraag me af of dat verstandig is. Bewustzijn van de impact van droogte is belangrijk om nu de goede maatregelen te nemen. 1. De boodschap dat de kraan gewoon blijft lopen heeft bij mij wel verbazing opgewekt. Veel drinkwaterbedrijven zijn door hun vergunning plafonds gegaan dus ergens was een mededeling om spaarzamer met water om te gaan wel degelijk terecht geweest. 2. Hoe robuust is ons watersysteem??Ik weet dat een van de waterschappen negen noodpompen had draaien, per stuk 85 liter diesel per uur. En dat voor een lange periode. Hoe duurzaam, robuust, toekomstbestendig is dat? En wat nu als die pompen niet leverbaar waren geweest? 2. De Waterbeheerders hebben super hun best gedaan om het weinig water zo goed mogelijk in hun gebied te krijgen en te verdelen. Daar was eensgezindheid, veel geld en middelen over. 3. Voor gezamenlijke acties/standpunten om water te besparen was duidelijk minder animo. BV RDO-breed afschalen van functies obv van de verdringingsreeks. 4. Maatregelen die bv recreatie beïnvloeden zijn makkelijker te nemen dan maatregelen die sommige andere belangen zouden schaden. 5. Modellen moeten beter. Bv de voorspellingen van de waterstanden op het IJsselmeer gebied. 6. Partijen zouden in de koude fase veel beter moeten nadenken hoe ze in de warme fase willen reageren. 7.. Betere omschrijving wat bedoeld wordt met de verschillende categorieën van de verdringingsreeks wordt begrepen.
Structureel meer aandacht voor systeemgerichte robuuste benadering waarbij water beter wordt vastgehouden (in en om natuur) en niet te veel afgevoerd. Goede monitoring. Betere communicatiestructuur met betrokkenheid van natuurbeheerders rond droogte en droogtepreventie, strategieën niet alleen bedenken tijdens de droogte, maar ook daarvoor en daarna. Goed evalueren en voorbereid zijn op toekomstige situaties. Daarbij meekoppeling zoeken met andere functies en transities (landbouw o.a.). Er is een relatie tussen maatregelen die je neemt in Hoog Nederland (waardoor beter water vasthouden en grotere (grond)watervoorraden) en het tegengaan van verzilting. Nu wordt laag en hoog Nederland wat separaat benaderd t.a.v. De droogteproblematiek.
Noodzaak tijdige betrokkenheid binnenvaartsector, meewegen belangen binnenvaart, belang om bij een afweging een deugdelijke onderbouwing te communiceren

Mee aandacht voor de volgende punten: Situatie Sluis Eefde! Ontbreken van criteria voor IJsselmeer peilen! Ontbreken van goed zicht op de regionale watervraag van de waterschappen! Nog te weinig gedeelde meetdata en afgeleide informatie.
Dat Nederland niet gesteld staat voor een droogte en dat we in 2018 geluk gehad hebben dat het in augustus en september is gaan regenen. Anders was de problematiek vele malen groter geweest.
Veel. Zie ook vorige vraag.
Dat er behoefte was aan een aanspreekpunt/netwerkregisseur voor de sector energie (elektriciteit).
We liepen als KNMI tegen nieuwe vraagstukken aan. Globale weersverwachtingen tot een maand vooruit krijgen steeds meer interesse
Regionaal maatwerk nodig. Meer duidelijkheid nodig over opschalingsmomenten i.r.t. IJsselmeerpeilen. Meer duidelijkheid nodig over verdringingsreeks, o.a. Definities.

Wat is uw oordeel over het 'Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte'?

Toelichting

Goed
Draaiboek is prima basis maar moet geen keurslijf zijn.
Goed handvat
Het draait om de details en die behoeven vast aanscherping en ik denk niet dat we alles kunnen regelen ... En het overleg helpt bij het maken van keuzes, hoe moeilijk soms ook
Maar nu specifieker maken op bijvoorbeeld gewas naar voorbeeld van tool Hollands noorderkwartier
Mag op communicatie meer uitgewerkt worden. Met name richting opschaling niveau 2: wie is in de lead, wie staat waarvoor aan te lat, wie is vertegenwoordigd in welk overleg, etc.
Tijdens een feitelijk tekort loopt het uiteraard altijd anders dan je had bedacht, dus je moet je er ook niet op blind staren
Wijziging niet nodig. Wel consequenter hanteren door alle niveaus.
Zie antwoord op eerdere vragen, toevoeging over betrokkenheid van de drinkwatersector zou goed zijn.

Voldoende
Vormt basis voor droogte bestrijding.
De bedoeling is goed alleen de uitvoering verdient aandacht.
De verdringingsreeksen moeten verder uitgewerkt worden.
Discussie over de verdringingsreeks is relevant maar wellicht geen onderdeel van deze evaluatie?
Er zijn al voldoende verbeterpunten genoemd voor dit plan. Nu nog puntje op de I
Geen duidelijk inzicht in.
Geen zicht op

Het Landelijk Draaiboek Waterverdeling en Droogte richt zich heel beperkt op drinkwater. Drinkwater wordt genoemd ihkv verdringingsreeks. Drinkwaterbedrijven/ VEWIN worden NIET genoemd als crisispartner. Dat lijkt punt voor verbetering t.a.v. De governance van de crisisorganisatie bij laagwater/ droogte
Het zou mooi zijn als de verdringingsreeks meer wordt uitgewerkt. Wat betekent een watertekort nou voor de verschillende processen. Welke gevaren dreigen bij de verschillende niveaus van watertekorten en op welke processen wordt het eerste gekort bij welke waterstand.
In de praktijk is wel gebleken dat er veel verschillen in interpretatie van de onderdelen in de verdringingsreeks zijn.
Maar er zijn verbeterpunten
Op basis van de ervaringen 2018 wederom bijstellen, actualiseren en bijdragen aan het doen van investeringen in knelpunten. Meer aandacht geven aan de verziltingsproblematiek die wordt vergroot door te weinig aanvoer. Dat vraagt om bijzonder alert te zijn op het toelaten van zoutwater in de bestaande zoetwaterbekkens.M.a.w. Maximale beschermen van de aanwezige zoetwaterbekkens en deze zo mogelijk vergroten.
Uiteraard wel verbeteren op basis van de opgedane ervaringen.
Verdringingsreeks is te onduidelijk
VG komt hier niet in voor, terwijl dat wel het eerste opschalingsniveau is van lenW
Voeg informatie toe mbt de geleerde lessen (zie vorige vraag).
Vraagt wel om een actualisering en dient te worden uitgebreid met grondwater.
Wel aanpassen nav evaluatie
Zal op basis van leasons learned aangepast moeten worden.
Zie vorig antwoord

Onvoldoende
Vewin en/of de drinkwaterbedrijven staan in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte" niet als crisispartner / deelnemer aan crisis overleggen (RDO, LCW en MTW) benoemd. Hetgeen in het huidige draaiboek staat, is dat het DCC van lenW met de LCW afstemming zoekt over contacten met de drinkwaterbedrijven.
Vewin pleit ervoor om in bovenstaand draaiboek opgenomen te worden als deelnemer van het MTW (met de gebruikelijke clausule die voor alle deelnemers geldt, nl. Dat deelnemers afhankelijk van de knelpunten en belangen kunnen deelnemen aan het MTW).
Vewin neemt deel aan het MTW als vertegenwoordiger van de drinkwatersector / coördinerend crisispartner. Bij bedrijfsspecifieke knelpunten, zou - naast Vewin - een individueel drinkwaterbedrijf moeten kunnen aanschuiven in het MTW.
Daarnaast pleit Vewin ervoor om de samenstelling van de LCW (bij opschaling naar niveau 1, dreigend watertekort) uit te breiden met vertegenwoordiging vanuit de drinkwatersector.
Doordat de drinkwatersector geen deelnemer is van de LCW, kon er afgelopen zomer niet op structurele basis kennis, expertise, duiding van de laatste stand van zaken over de continuïteit van de drinkwatervoorziening en eventuele (te verwachten) knelpunten in de LCW worden gebracht. Dit had als gevolg dat Vewin in het MTW in een zeer kort tijdsbestek verslag moest doen van de stand van zaken, eventuele knelpunten naar voren moest brengen, en een oordeel moest geven over het advies vanuit de LCW.
Deelname aan de LCW vanuit de drinkwatersector (bv. Inhoudelijke vertegenwoordiging vanuit een grond- en een oppervlaktewaterbedrijf en/of een kennisinstituut) zou de kwaliteit en volledigheid van de advisering aan het MTW ten goede komen.
Tot slot pleit Vewin ervoor dat de individuele drinkwaterbedrijven structureel crisispartner worden van de RDO's en dat dit als zodanig wordt vastgelegd in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte". Dat leidt tevens tot een meer volledige informatievoorziening richting LCW.
Basisinfo over functies en regionale keuzes beter in draaiboeken
Er is nog een aantal zaken wat nader moet worden uitgezocht en uitgewerkt.
Geldt in bijzondere mate voor Regio zuidoost
Hogere delen van Nederland hebben daar weinig aan. Bovendien wil je in principe geen rivierwater in natuurgebieden inlaten met een andere kwaliteit. Er moet ook een grondwaterverdringingsreeks komen, waarin grondwaterafhankelijke kwetsbare natuur een hoge plaats heeft. Ga kijken of je overal wel kostbaar zoetwater moet gebruiken om gebieden door te spoelen, brakwaternatuur is ook heel waardevol, en dan kun je zoet oppervlakte water gebruiken voor andere doelen

Houdt onvoldoende rekening met scheepvaartbelangen. Is ook niet afgestemd op de crisisstructuur binnen i&w.
Is meer een leidraad en zou nog wat toelichting her en der nodig zijn
Kan ik onvoldoende beoordelen
Natuur in verdringingsreeks en zout in ijsselmeer hebben we van geleerd. Dit zal tot een betere positie in het draaiboek moeten gaan leiden.
Op zich functioneert de verdringingsreeks voor oppervlaktewater prima voor kwetsbare laaglandnatuur, al blijft aanvoer van Rijnwater uit waterkwaliteitsoogpunt minder gunstig dan voldoende systeemeigen water, opgebouwd en opgespaard in natte perioden. Ook de focus op zoutindringing heeft pakt voor de natuur lang niet altijd goed uit, omdat op dergelijke locaties van nature juist brakwaterovergangen gewenst zijn. Grootste probleem is nog dat het landelijk draaiboek waterverdeling geen verdringingsreeks voor grondwater kent, en nauwelijks wordt toegepast in delen van Hoog Nederland waar geen aanvoer van Rijn- of Maaswater mogelijk is. Daar zijn afgelopen zomer vele beken drooggevallen en vele natuurgebieden uitgedroogd.
Ruimte voor verbetering en actualiseren. Afwegen in hoeverre grondwater opgenomen moet worden. Er zal in komend jaar een vlucht naar het grondwater gaan optreden zeker in de gebieden zonder wateraanvoerverzorging. Hoe groot is de grondwatervoorraad en hoeveel is daarvoor jaarlijks beschikbaar voor beregening in hogere delen van NL?
Veel toelichtingen weggehaald waardoor er onduidelijkheid ontstond
Voor waterverdeling invulling prima, verdringingsreeks werkt ook goed. Onderdeel grondwater vraagt vooral vanwege belangen zandgebieden aanvulling, zowel in LCW als MTW.
Verdient een update n.a.v. Het historische droogte seizoen van 2018!

Geen mening
Dit ken ik onvoldoende om het goed te kunnen beoordelen
Draaiboek niet bekend
Geen ervaring mee. Ik weet ook niet op welke wijze verzilting van het IJsselmeer in het draaiboek is opgenomen. Mijn project had ook geen invloed op het managen van de verzilting, dus ik heb mij niet in het draaiboek verdiept, maar wel voortdurend contact gehouden met het LCW.
heb het op dit moment even niet scherp. bereid om hier desgewenst nog even in te duiken
ik heb die er niet op nageslagen, dus ik kan er geen onderbouwde mening over geven.
Niet bekend

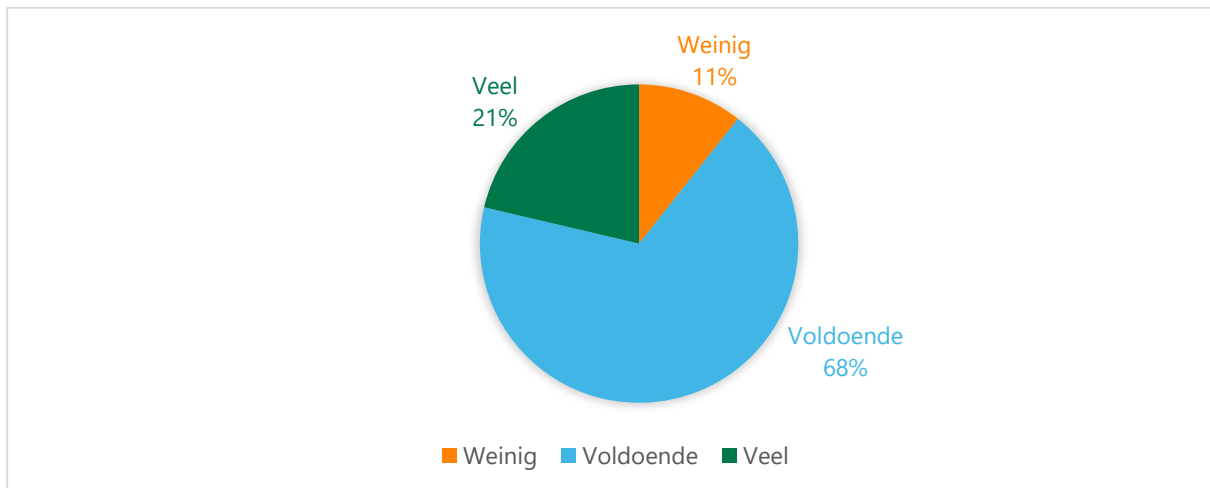
Heeft u suggesties om de Handreiking Watertekorten en/of de draaiboeken/calamiteitenplannen te verbeteren?

Betrek de waterschappen ook bestuurlijk bij de landelijke waterverdeling
Zie eerdere antwoorden over participatie Vewin in MTW, en van drinkwatersector in LCW (en van drinkwaterbedrijven in RDO's).
Nee, de beheersing van zo'n crisis, als deze er eenmaal is, gaat eigenlijk heel goed. Alle partners zijn deskundig en toegewijd. Het gaat m.i. Nu meer om de preventie van dit soort situaties.
Laag laag water laten lopen via calamiteiten draaiboek
Meer integraal handelen incorporeren , landelijke communicatie niet alleen op westen van het land richten, meer nadruk voor zuinig zijn met water en invloed op langere termijn
Nieuwe kennis verwerken in draaiboeken, etc.
Toevoegen rol (regionale) bestuurders
Actualiseren en vereenvoudigen
Tot slot pleit Vewin ervoor dat de individuele drinkwaterbedrijven structureel crisispartner worden van de RDO's en dat dit als zodanig wordt vastgelegd in het "Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte". Dat leidt tevens tot een meer volledige informatievoorziening richting LCW.
Verduidelijking communicatie Lijnen
Ja, zie aanbevelingen voornoemde evaluatie..
Meer voorbeelden noemen
Actualiseer
Consistent beleid tav onttrekking, beregening tussen waterschappen en provincies. Beregening en drainage verwijderen/ zeer sterk beperken uit de hydrologische beschermingszones rond natte natuurparel en n2000 gebieden. De gewenste optimale hydrologie (OGOR-natuur) van de natuurgebieden moet hierin sturend en doorslaggevend worden.

Beleid m.b.t. Beregening, (peil-)gestuurde drainage en grondwaterwinningen (cumulatief groot effect) dient herzien te worden gericht op duurzaam hoogwaardig gebruik zonder negatief effect op kweldruk en stijghoogte onder en in de hydrologische bufferzone rond natte natuurplekjes en n2000 gebieden en KRW (half-)natuurlijke beken, brongebieden en bovenlopen.
Opname van- en beschrijving van de rol van de drinkwatersector (zie hierboven).
Afschalingscriteria /-overwegingen opnemen in de draaiboeken.
Ik mis de afstemming met de Veiligheidsregio's. Tijdens een hoogwaterperiode zijn die wel nadrukkelijk in beeld. Mogelijk moet de crisisorganisatie tijdens droogte meer in lijn worden gebracht zoals dat tijdens hoog water gebeurt.
Ervaringen van afgelopen zomer zo snel mogelijk verwerken. Inclusief ook scenario's/maatregelen.
WMCN draaiboek landelijke coördinatiecommissie milieu incidenten water WMCN-LCM , het droogte scenario 2018 uitwerken en
Actualiseren en ervaringen van het afgelopen jaar gebruiken
Zie voorgaande opmerkingen.
Voor alle RDO's een basis Draaiboek opstellen afgestemd op Landelijk Draaiboek Watertekort en droogte.
Een heldere samenvatting is aan te bevelen, misschien dat die wel door iedereen wordt gelezen
Kijk niet alleen naar de landbouw als zijnde de enige onttrekker van grondwater
Verwerk alle verbeterpunten van het afgelopen jaar in het nieuwe draaiboek en communiceer dit met alle betrokken partijen.
Nee, met name het overleg in RDO tussen waterbeheerders is waardevol
Ik verbaas me soms over wat er landelijk al allemaal ligt (positief), tegelijk zie ik soms door de bomen van de landelijke plannen, handreikingen, leidraden en draaiboeken door de bomen het bos niet meer c.q. Is de status niet altijd helder.
Zoals eerder gesteld, concreetheid is benodigd om discussie weg te nemen in de warme fase.
Criteria ontwikkelen voor buiten de bandbreedte (inzetten op meer verticale flexibiliteit meren)
Rol veiligheidsregio benoemen
Ja advies bij advies/kennis, besluitvorming en coördinatie bij besluitvorming en coördinatie
Meer duidelijkheid over rol voorbereidingsgroep
Regionaal laten aansluiten op landelijk plan én regionale regelgeving
Het onderdeel vissterfte/ ecologie ontbreekt tot nog toe, ook na de droogte moet dit aandacht krijgen m.b.t. Herstel.
Geen suggesties omdat ik geen achtergrond informatie heb
Voorafgaand aan een te verwachten droogte periode met leerklassen alle betrokkenen (waaronder ook bestuurders van waterbeheerders) weer bekend maken met de LDWD en hun eigen rol/verantwoordelijkheid daarin. Deze situaties doen zich te weinig voor om te verwachten dat iedereen dat paraat heeft
Maak de verbinding tussen landelijke en regionale informatie beter.
Een goede verwerking van alle verschillende leerpunten uit de diverse evaluaties, voor zover relevant.
Is niet met twee worden te vertellen
Geen mening. Ik ben zelf geen gebruiker.
Meer duidelijkheid over de indeling en duiding van de onderdelen in de verdringingsreeks zoals: wat is kapitaal intensief, wat is onherstelbare natuur, wie is bevoegd gezag voor oppervlaktewater en grondwater als het gaat om instellen van beregeningsverboden uit oppervlakte- en grondwater, wie is bevoegd gezag voor het vaststellen wat onherstelbare natuur is.
In ieder geval de procedures vergelijken
Toepassen verdringingsreeks; wellicht kan de toelichting op waterkwaliteit / doorspoelen stedelijk water verbeterd worden ? Gewoon waterkwaliteit versus massale vissterfte volksgezondheid ..
Niet concreet anders dan meer ingaan op de hoge gronden problematiek en deze laten mee wegen in de opschalings/communicatie criteria
Algemeen handreiking met daaronder thema's maar wel samenhang borgen
Over de inhoud meer communiceren. Wie kent deze handboeken?
Meer de samenhang bezien met LAC-scheepvaart en voorbereidingsgroep lenW
Er kan altijd wel geoptimaliseerd worden, kijk dan naar de uitkomsten van Slim Watermanagementgroepen, of daar verbeteringen uit voortkomen en kijk vooral naar maatregelen die dit jaar voor het eerst zijn ingezet en leer daarvan
Nee. Onze focus ligt nu eerst op onze eigen plannen en draaiboeken.
Nalopen draaiboek aan de hand van opgedane ervaringen en zo nodig aan te vullen.

Ten aanzien van de verziltingsproblematiek van het IJsselmeer en het zeker stellen van de drinkwatervoorziening in Andijk kan e.e.a.. Verbeterd worden. Dit wordt ook in de evaluatie met RWS en waterleidingbedrijf PWN meegenomen.
Laat vrije ruimte en probeer niet alles vast te leggen. Handboeken dienen als houvast, niet als enige waarheid!
Vanuit de evaluatie de dingen in de draai boeken aanpassen als peilen, kwaliteit enz.
VG toevoegen
Werk de verdringingsreeks verder uit n.a.v. De lessen van afgelopen zomer.
De spreadsheet voor actueel waterverbruik (HHNK) was een goede verbetering om de feitelijke watervraag in elke periode goed in beeld te krijgen. De combinatie met opbrengsten per gewas maakt een glijdende schaal mogelijk binnen categorieën. Wel handig om ook rekening te houden met geprognoseerde oogstmomenten: als een gewas de volgende week zou worden geoogst, dan kun je overwegen toch nog even water te leveren. En vooruitkijken met de tool: welke ontwikkeling van de watervraag kun je verwachten en hoe verhoudt zich dat tot de voorraad / de aanvulling van de voorraad?
Omgaan met (prioritering) verdringingsreeks (uitwerking in de koude fase) ook in relatie met grondwater
Verdringingsreeks voor grondwater.
Deze zijn al via het LCW overhandigd aan de Beleidstafel Droogte.
Waterverdelingstabel is verouderd en moet worden aangepast.
Denk aan het aspect bluswater
Betere definities
Landsdekkende waterbalans opstellen.
Wees niet bang om op te schalen. De vraag is wel of kleur codes werken. Code rood klinkt zo ernstig. Erger kan bijna niet. Iedereen legt gelijk een link naar de knmi waarschuwingen en die kennen ook de nodige discussie als een bui niet valt of als de sneeuw of storm meevalt.
Enkele opschalingscriteria tegen het licht houden (bv niet naar MTW opschalen als IJsselmeer -22,5 cm). Termen voor opschaling naar fase 1 en 2 aanpassen. Nu 'dreigend watertekort en feitelijk watertekort', terwijl in fase 1 ook al sprake is van feitelijke watertekorten. Bijvoorbeeld aanpassen naar 'beperkt watertekort en grootschalig watertekort'.
Duidelijker uitwerken welk type besluiten voor het MTW zijn (strategisch, afstemmen met beleid, boodschap pers - en publiek ed).
Jaarlijks actualiseren aan de hand van ervaringen in de afgelopen 'warme periode'.

Hoeveel vertrouwen heeft u dat we voldoende zijn voorbereid op een nieuwe periode van watertekorten?

Toelichting

Veel
Zeker met ervaringen van afgelopen jaar, toen het meeste al goed ging, zal het volgende keer beter gaan.
De benodigde vangnetten qua metingen tbv besluitvorming hebben gewerkt. Besluitvorming heeft in zoverre ik kan overzien goed gewerkt. Feitelijke beheersmaatregelen waren in zoverre ik kan overzien kosten/baten overziend voldoende. Een analyse van de geleden schade versus de kosten van de beschikbare beheersmaatregelen is nodig om hier een meer exact oordeel te kunnen vormen. Maar op basis van de info die ik heb zou ik zeggen dat we gesteld staan mits er op het IJsselmeer en elders iets met de lessons (re)learned wordt gedaan.

Een van de droogste jaren van de geschiedenis is goed doorstaan. De uitgangspositie (grondwater in binnen en buitenland (Fr)) had evenwel ook nog veel slechter kunnen zijn dan wordt de calamiteit ernstiger. De aanpak van de calamiteit overigens niet anders.
Droogte is een uitputtingsslag voor de diensten zowel Rijk als Waterschappen. Dat is een punt van aandacht. De evaluatie druk is overigens in dat verband mede een punt van aandacht.
Er is veel geleerd afgelopen periode
Komt goed, puntjes op de i, we weten elkaar te vinden
Met de juiste mensen om tafel zonder discussies van zaken die al in de koude fase duidelijk zijn
Verbeteringen naar aanleiding van 2018 zullen allicht nog niet volledig zijn ingezet. Sommige kosten meer tijd
We hebben de goede dingen gedaan. Het kan altijd beter. We zijn op elkaar ingespeeld en hebben geleerd. En een volgende keer blijft het ook weer afhangen van het vertrouwen dat we in elkaar hebben. Daar moeten we aan blijven werken
Wel actie nodig op praktische niveau. Nederland moet dan ook een ernstigere droogte prima kunnen doorstaan.

Voldoende
Afgelopen jaar is goed geweest voor toekomstige gebeurtenissen
Afgelopen zomer gaf aan dat een lange periode van droogte serieuze gevolgen kan hebben. Er werd m.i. Adequaats mee omgegaan. Het gaat een volgende keer met de ervaring van afgelopen zomer vast soepeler. Wel moeten we realistisch zijn in de zin dat je slechts tot op zekere hoogte kunt bijsturen maar niet alles volledig in de hand hebt
Als het moet organiseren we het met alle vragen van dien.
Ben er van overtuigd dat RWS weer veel geleerd heeft van droogte 2018 en deze ervaringen weer zullen bijdragen aan de verbeteringen in ons processen
Crisisbeheersing is voldoende voorbereid. Nederland niet
De borging van de lessen uit 2018 loopt nog. De kennis zit nu nog in de hoofden van mensen. Als die is geborgd in o.a. Draaiboeken, stel ik mijn antwoord bij naar veel vertrouwen. We hebben echt een slag gemaakt in 2018 qua kennis en ervaring!
De lessen worden vastgelegd
Er lopen veel evaluaties op dit moment. Mogelijk vergen deze dermate veel inspanning, dat te weinig capaciteit rest om praktisch goed gesteld te staan.
Er wordt lokaal gewerkt aan verbeteringen, we zijn alerter en hebben geleerd. Maar er is nog wel werk aan de winkel.
Er zijn nog wel veel antwoorden nodig op allerlei kennisvragen / onderzoeksvragen/ afstemmingszaken voordat we echt goed zijn voorbereid.
HHNK zit misschien wel het meest gunstig van alle waterschappen. Daarnaast is afgelopen jaar gebleken dat wij dit aan kunnen zeker met de ervaring die we opgedaan hebben. Zorg is wel de lage grondwaterstand. Beter (eerder/anders?) Bufferen kan helpen.
Ik ben benieuwd naar de resultaten die op korte en middenlange termijn opgeleverd zullen worden naar aanleiding van de hulpvragen die vanuit de RDO-en zijn gesteld.
Ik denk dat er veel is geleerd en nu wordt ingezet op lessons learned. Belangrijk is wel dat vooruit gedacht wordt wat de impact is van herhalingen; dit was denk ik eerder een 'wake up call'; de echte droogteproblemen komen nog als deze droogtes zich een aantal jaren herhalen
Ik verwacht niet dat er op korte termijn werkelijk gevaren te verwachten zijn voor de openbare orde/veiligheid en dat we wat dat betreft dus voldoende zijn voorbereid. Maar ik denk dat er voorafgaand aan droogteperiodes nog genoeg winst te behalen is om slimmer om te gaan met de op dat moment beschikbare waterhoeveelheden.
Ivm ingezette acties
Maar daar moeten we met elkaar heel hard voor aan de slag.
Maar daar moeten we wel wat voor doen
Maar wel landelijk aan de slag met de leerpunten
Mensen moeten zich beter voorbereiden
Met de in gang gezette uitwerking van redeneerlijnen en rekentools staan we beter gesteld voor een nieuwe droogteperiode.
Mits we de lessons learned snel implementeren
Mits we goed evalueren en ook wat doen met de aanbevelingen.
Voldoende vertrouwen zodra de betere prognoses gemaakt kunnen worden.
Voorwaarde is dat we leren van de droogte in 2018 en dit input is/ vertalen naar de draaiboeken

We hebben met zijn allen veel geleerd van de warme, droge zomer 2018. We hebben niet overal invloed op; niet overal zijn de grondwaterstanden voldoende hersteld. Op 1 april 2019 start mogelijk het droogteseizoen hier en daar al met een achterstand/neerslagtekort. Zomer 2019 kan zelfs nog droger worden.
Met iedere evaluatie bereiden we ons voor op een crisis die al is geweest. De volgende crisis is altijd net weer even iets anders.
We hebben veel geleerd
We hebben veel geleerd van vorig jaar. En hopelijk gaan we beter en meer monitoren.
We hebben weer wat geleerd!
We spreken de wens uit om de opgedane ervaring vast te leggen en te verdiepen (effectiviteit van genomen maatregelen onderzoeken e.d.). Hoop dat dit ook gebeurt en dat dit niet door de waan van de dag vergeten wordt/ hier geen prioriteit van wordt gemaakt (vrees voor uitstel wordt afstel). Dit jaar zit alles nog in ons hoofd en zijn we top voorbereid. Als het pas over een paar jaar is, durf ik dat niet met 100% zekerheid te zeggen.
De kennis en inzet van betrokkenen is er zeker, verder is droogte ook improviseren op basis van de dan geldende situatie. In grote lijnen kan een draaiboek richting geven, het blijft echter toch maatwerk als het echt droog is en blijft. Dan is en blijft de kennis van de waterbeheerders vereist.

Weinig
2018 was een incident, wat gebeurt er als zich dit structureel doorzet? Dit heeft grootschalige impact op onze economie en welzijn
Afvoeren en tijdelijk bergen heeft nog altijd een hogere prioriteit dan water vasthouden. Onze watersystemen zijn hier niet duurzaam en robuust op ingericht
De regionale en landelijke crisis- en afstemstructuren werken goed. Worden de netwerken op tijd goed voorbereid en onderhouden voor de toekomstige periodes van watertekort? Ik betwijfel het.
De vraag of we goed zijn voorbereid op watertekort splitst zich ook direct uit in twee delen: de operationele crisisbeheersingskant en de strategische inrichtingskant. Op dat eerste punt zijn we ons wellicht al beter aan het voorbereiden, maar op dat tweede punt maken wij ons zorgen.
Het is eigenlijk nog te vroeg om hier iets over te zeggen. Onze vrees is dat bij een volgende natte periode de discussie over droogte naar de achtergrond wordt gedrukt en we geen structurelere maatregelen gaan treffen. Volgt er in 2019 weer een droge zomer, dan zal de schade groter zijn dan in 2018 (in alle sectoren), omdat er ook nog vervolgschade uit 2018 is en er dan onvoldoende hersteltijd is. Dat zal de discussie mogelijk verder kunnen openbreken.
De waterbeheerders zullen hier in een nieuwe periode weer beter op zijn voorbereid. Op de landbouw, industrie en natuur dat ook is, daar heb ik ernstige twijfels over.
Er moet nog veel gebeuren, potentiële droge zomer is dichtbij en we zijn nog aan het evalueren.
Het sectorale denken helpt nauwelijks het denken en doen in maatschappelijke opgaven vooruit maar faciliteert nog teveel het denken en doen in termen van organisatie- en koepelbelangen
Ik heb er vertrouwen in dat we weer hetzelfde zouden kunnen doen. Ik weet niet of we met zijn allen voor elkaar krijgen dat we nu in de koude fase betere en slimmere afspraken kunnen maken om in de warme fase, meer gestructureerd, conform afspraken, grote stappen kunnen maken.
Meer retentie; zorgen dat natuurlijke buffering hersteld; meer natuur
Meteorologen houden rekening met een hogere frequentie hiervan. Daarop zijn we niet voorbereid. Een calamiteitenregeling is trouwens niet genoeg, de waterhuishouding van Nederland moet duurzamer en veerkrachtiger worden ingericht, grondgebruik moet beter zijn voorbereid op minder water en zilt water (m.n. Agrarische teeltkeuzen en -ontwikkeling) .
We blijven wellicht achter de feiten aanlopen. Structureel andere benadering nodig van omgaan met watersystemen en de rol van natuur hierin. Maar men zal de droogte weer snel vergeten zijn als we in 2019 een verregende zomer krijgen (met wateroverlast en al). Men dient op lange termijn te kijken en niet alleen een crisisbenadering te hanteren.
Weinig vertrouwen is op zich wat te sterk uitgedrukt, maar ik vind vooral de problemen voor de scheepvaart een zorgpunt. Net als verzakkingen van huizen in het betreffende gebied. Bij volgende langere periodes van droogte zouden dit grotere issues kunnen worden, die we nu nog onvoldoende in de smiezen hebben.
Wel in crisisbeheersing, niet in preventie
Wellicht de verschillende gremia wel, maar de burgers in Nederland niet.
Zie vorige toelichtingen
Zolang de landbouwmethoden en teelten niet willen veranderen en ruimte voor waterberging niet gecreëerd wordt op plekken waar die nodig is, heb ik er weinig vertrouwen in.

Aandacht voor de genoemde punten en voldoende winst daarop is randvoorwaardelijk. Plus lering van het voorgaande jaar. PLUS: Opleiden Trainen en Oefenen.
Ook op bestuurlijk niveau --> 2019 levert nieuwe Waterschapsbesturen.

Heeft u nog overige suggesties/opmerkingen?

Goed dat er een beleidstafel is gestart

Ik kijk naar het watertekort met de bril vanuit de Sportvisserij. Met name in ons werkgebied (Twente) vielen veel wateren op de zandgronden droog. Men was onvoldoende voorbereid op dit soort calamiteiten. Er is heel hoog ingezet op de landbouw e.d. Maar niet op de levende haven. In veel gevallen zijn we op tijd geweest om vissen te redden door ze over te zetten maar in een aantal gevallen waren we ook te laat. Ik snap dat voldoende drinkwater e.d. Een hogere prioriteit hebben dan de visstand maar het leek nu alsof er totaal geen oog was voor het redden van, met name niet beschermde, vis. Het zou mooi zijn als er in de toekomst meer aandacht komt voor dit onderwerp.

Kijk nog eens goed naar samenstelling in aantal en soort van de verschillende commissies

Meer gebruik maken van waterinfo.rws.nl om de situatie te visualiseren in persbericht

Voorzie sitrap-invullers van instructie zodat deze op gelijke wijze wordt ingevuld. (Er ontstond afgelopen droogte periode lichte opschudding toen waterschap Scheldestromen in de sitrap had ingevuld dat er sprake zou zijn van een categorie 1 knelpunt. Dit terwijl er in feite geen knelpunt was, nog voldoende handelingsperspectief.)

Dit scenario 'out of the box' doordenken.

Doe eerder een evaluatie, teveel is nu weggezakt ben al 2 crises verder

Naar mijn mening zijn er veel dingen goed gegaan. Omdat een droogte als die van 2018 niet vaak voorkomt is het logisch dat het voor veel mensen wennen was, daar is op zich niets mis mee. Ik denk dat iedereen zich nu bewust is van zijn/haar taken en hoe deze uit te voeren.

We gaan evalueren op vele fronten (gezamenlijk en ieder in haar eigen organisatie) Gezamenlijke verbeterpunten en eigen verbeterpunten komen boven tafel. Wat ga je wel en niet doen ?

Mag eens in de ..... Jaar . Een droogteperiode in deze vorm plaatsvinden ?

En mogen dan ..... Tekorten ontstaan

Er zijn veel creatieve maatregelen genomen en er is ook berust in het feit dat er op enig moment een tekort was. (dit laatste is een feit _ en mag toch ook)

Deze enquête is moeilijk in te vullen. Er zijn zoveel variaties tussen regio's en fases van de droogte dat het niet mogelijk is om één antwoord te geven op veel vragen. Een uitgebreider evaluatietraject lijkt me geschikter.

Duidelijke afbakening maken in het Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte over rol en opschaling MTW en ICCb. Nu gewerkt met zgn informele ICCb's. Dit is ongewenst gezien de ernst van de situatie en gezien de zeer lange periode van watertekort en droogte.

Er wordt veel geevalueerd zorg dat dit ook bij elkaar komt

Een google antwoordformulier voor professionele organisatie kan eigenlijk niet ijk vertrouwelijkheid en veiligheid.

'De klimaatopgave (mitigatie en adaptatie) gaat uiteindelijk niet over water, maar spiegelt de manier waarop wij verbonden zijn met onze omgeving'.

Pluim voor voorzitters 3manschap LCW afgelopen zomer.

Goede actie dat deze enquête is uitgezet. Ben benieuwd naar de resultaten.

Evaluatie punten waar nodig toevoegen in de handboeken/calamiteiten boeken

Duidelijkheid over status en bevoegdheid van het RDO is essentieel voor het goed functioneren ervan. Wel of niet adviseren als RDO over inzet voorkeursvolgorde kan politiek/bestuurlijke gevolgen hebben. En is dus niet aan de ambtenaren in het RDO. Bestuurlijk mandaat, dan wel dat het RDO een bestuurlijke vertegenwoordiging krijgt, is essentieel voor het uitbrengen van een advies aan de LCW. Lokale bevoegde gezagen zijn immers steeds nog in de lead geweest. Het inzetten van bv een sproeiverbod uit oogpunt van solidariteit vraagt om bestuurlijke besluitvorming, kan ik ambtelijk niet bepalen.

We hebben met elkaar een prima job gedaan voor de BV Nederland!!!

Ik geloof dat ik alles wel gezegd heb ;)

Opmerkelijk dat door de LCW geen gebruik is gemaakt van de rekenmodellen, daar zou ik nog wel een keer over willen doorpraten.

Let op operationele beschikbaarheid van bluswater in de hoger gelegen gebieden is een aandachtspunt bij droogte

Goeie actie, deze enquête

Investeer meer in vertrouwen onderling en werk aan de kwaliteit van de rolvastheid en crisisbeheersingskwaliteiten van de deelnemers

Operationeel de praktische uitwerking droogte 2018 uitwerken in de draaiboeken, met meer aandacht voor de mogelijke gevolgen van de waterkwaliteit .

Behandel droogte net zo serieus als wateroverlast

Een verdringingsreeks is gedurende de "crisis" opgesteld voor op te stellen tijdelijke meetopstellingen op die plekken waar de permanente LMW meetopstelling een ontoereikend meetbereik had. Dit heeft goed gewerkt. Als de verwachting is dat de komende 10 jaar nog eens gaat voorkomen dan zou ik demeeetbereiken van de standaard opstelling aanpassen. Dat kan een kostbare wijziging zijn.

Zorg dat aanpassingen aan het draaiboek op basis van de ervaringen van vorig jaar voor het droogte seizoen 2019 gedaan zijn.

Maximaal samenwerken

Veel nu al weggezaakt, volgende keer direct bij afschaling een enquête.

Waarom wordt er niet op het verziltingsprobleem ingegaan in deze vragen?

Er is een hele boom van evaluaties opgetuigd van waar uit we meerdere keren om dezelfde feedback werden gevraagd. Dat moet efficiënter kunnen.

Ik zou nu graag een digitale uitdraai willen maken van wat ik heb ingevuld, zodat ik daar intern verantwoording over kan afleggen. Maar ik vermoed dat als ik nu op verzenden klik ik niet meer terug kan.

Bij een volgende evaluatie rekening houden dat sommigen in meerdere RDO's gezeten hebben. Omdat die niet hetzelfde functioneren, kan ik ook niet 1 oordeel geven over beide groepen.